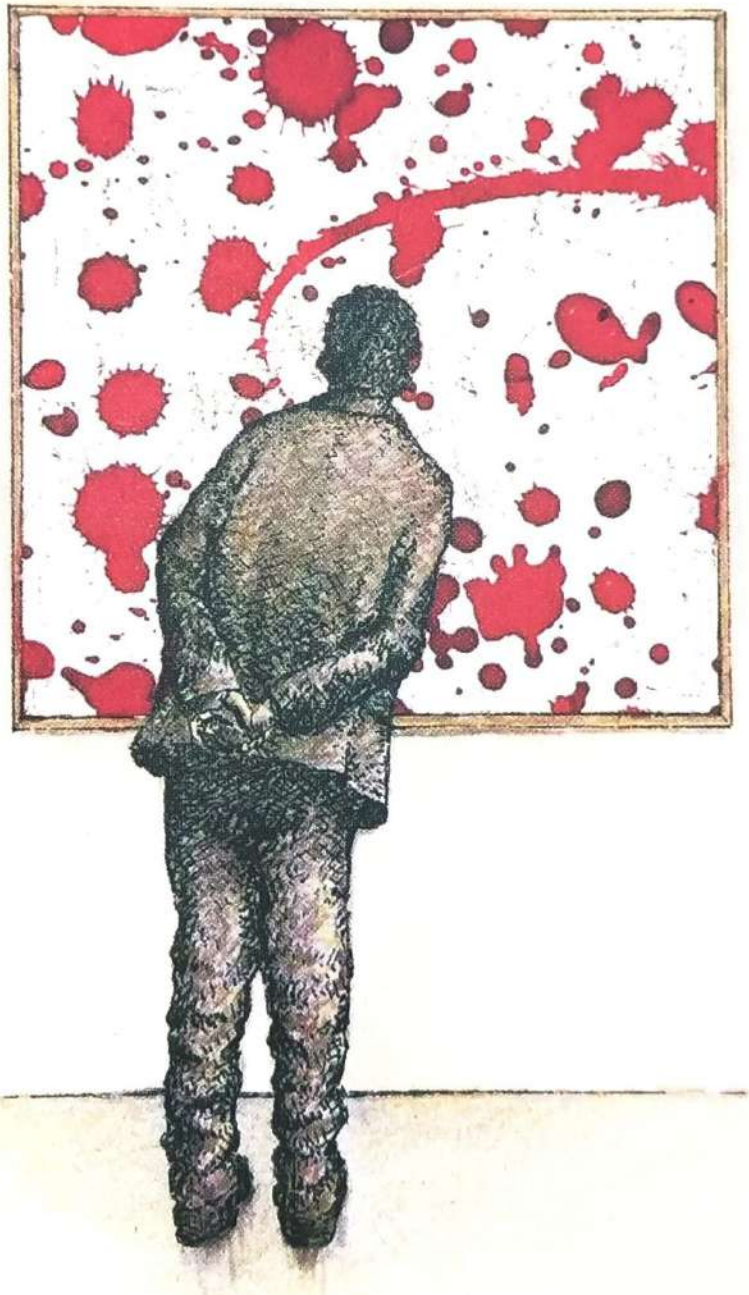
Adem'in Kekliği ve Chopin

Mustafa Çiftci

iletişim

İzinden gitmeyi kendime şeref bellediğim
babam Celal Çiftci'ye...

Bu kitap, yazarın daha önce Ülke Kitapları'ndan çıkan aynı adlı kitabının seyreltilmiş ve hikâyeler katılarak oluşturulmuş yeni bir biçimidir.

İçindekiler

Adem'in Kekliği ve Chopin 7

Çati'ye Kıyamam 13

Anamın Adı Bahriye 35

Gülizar 43

Bildiğin Karı Koca Hikâyesi 49

Kasap Kokusu 53

Enişte min İlaçları 59

Kıpkırmızı 63

Kaplumbağa Kabuğundan Doksan Dokuzluk Tesbih 67

Müjgân 71

Komik Oluyorsun İlyas 77

Neşeli Gelin 83
Portakal 99
Şırıl Şırıl 105
Turkuaz Ajans 111
Diyeşet 119

Adem'in Kekliği ve Chopin

Kendimi bildim bileli elim keser tutar benim.

İlkokul beşe kadar okudum zaten. Okuldayken bile müstahdem Haydar Efendi önde, ben arkada ne kadar tamir edilecek yer varsa tamir ediyorduk. Anladım ki benim ekmeğim okumaktan olmayacak.

Askere kadar marangoz yanında durdum. Usta olmadıysam da "Adem Kalfa" oldum. Askerlik sonunda dükkâna geldim. Ustam dedi ki, "Adem aha dükkân, aha tezgâh, geç başla."

Sağ olsun.

O sıra Ankara sanayisine de mal veren toptancı Nazif Bey vardı. Beni pek sever. Dedi ki, "Oğlum Yozgat'ta sana ekmek yok, gel seni Ankara'ya götüreyim."

Şöyle bir düşündüm el kadar dükkân, el kadar Yozgat.

"Tamam Nazif Bey, sen nasıl dersen öyle olsun," dedim. Ustamın elini öptüm "Hakkını helal et," dedim. Ustam güldü. "Helal olsun Adem, zaten gittiğin yer de yabancı değil, Ankara'nın yarısı bizim aslanım, haydi güle güle."

Ankara'ya geldim. Ustam doğru söylemiş. Ankara'nın yarısı Yozgat, geri kalanı Çankırı, Çorum...

Nazif Bey beni bir işe yerleştirdi. Büyük bir atölye, her işi yapıyorlar. "Kefili benim ona göre," dedi. Nazif Bey'in forsu çok, "tamam" dediler, biz işe başladık. İlkin yanıma Hasan Kalfa'yı verdiler. Kızılay'da sanat galerisi var, oranın işini yapacağız. Ben "galeri" deyince araba satıyorlar belledim, meğersem resim, heykel satıyorlarmış. Biz de resimlerin asıldığı yerleri çakıyoruz, "olmadı" diyorlar bozuyor yeniden yapıyoruz, işimiz bu...

Resim satılan yerin sahibi Bora diye bir adam. Sakalı saçı ağarmış amma bir çenesi var ki vara yoğa konuşuyor, gülüyor. Hiç hazzetmem böyle adamdan. Ağır otur, batman gel aslanım.

Neyse bana düşmez. Bu düzen onun...

Zaten düzeni iyiymiş. Resimler geliyor, resimler gidiyor. Biz çakıyoruz, millet gelip seyrediyor. Sadece seyretmiyor, beğenip alıyor. Onlar aldıkça Hasan Kalfa gülüyor; "Bu resimlerin neyine para veriyorlarsa?" Ben de dedim ki, "Aslanım sen cebindeki telefona üç maaşın kadar para verip almadın mı? E işte onlar da resim almak istiyorlar, alıyorlar."

Galeri denilen yer üç tane salon. Biz birinin işini bitirince gidiyoruz. Haftaya kalmadan diğer salon için çağırıyorlar. İş kolay, hem de makara yapıyoruz. Hasanla tıkır mıkır çalışıyoruz.

İşte böyle çalışırken ben O'nu gördüm.

Beyaz bir elbise giymiş, boynuna kırmızı bir şey sarılı, yürümüyor sanki uçuyor. Geldi salonun en dibindeki resme bakmaya başladı. O resme bakıyor ben O'na bakıyorum. Ne kadar baktık bilmiyorum, Hasan gelip koluma vurdu.

"Bora Bey seni çağırıyor."

"Geliyorum," deyip kafamı çevirdim ki O gidiyor.

Peşinden gitsem, "Nerden çıktın sen?" desem, "Hayal mi-

sin? Düş müsün? Ciğerimi deldin," desem, "beni de götür kölesi olduğum," desem.

Gidemedim.

Kaldım öylece orda.

Hasan geldi. Kolumdan çekip götürdü.

O gün akşama kadar ne yaptım hiç bilmiyorum.

İş bitti, bekârhaneye geldik, karnımızı doyuracağız. Benim lokma yiyecek halim yok. Ben yatıyorum deyip yorgana sarıldım. Uyku yok, sadece resmin önünde O var. Sabaha kadar yatakla güreştim. Ara ki uykuyu bulasın...

Sabah oldu işe gittik. Ben bir bahane uydurup galeriye geldim. Sanki O'nu bulacam. Hemen resmin önüne gittim. Baktım baktım, resimden bir şey anlamadım ama baktıkça hoşuma gidiyor. Sanki O'na bakıyorum. Resimde kırmızı var, "Bu herhal güldür," dedim, sonra beyaza baktım, "Bu da gelinliktir herhal," dedim, sonra her yere sarı sarı boylar atmış "Çiçektir," dedim, baktıkça daha neler neler dedim.

Resmin önünde ne kadar kalmışım bilmiyorum. Bora Bey gelmiş yanımda durmuş, ağzının dolusunca gülmesiyle sıçradım.

"Sen ne anlıyorsun da bakıyorsun hayatım!"

Nasıl sinirlendim. Hiç konuşmadım, öylece çıktım. Ben çıkarken herif hâlâ gülüyordu.

Ben ne yapsam nasıl etsem bilmiyorum. İşe gidiyorum, eve geliyorum, ağzımın hiç tadı yok. Eski Adem öldü. Üstüne de beyaz bir örtü örttüler.

Adını bari bileydim. Bir kalp çizerdim. Yazardım adını benimkinin yanına. Adem ile felanca derdim. Adını bileydim...

Çok dua ettim: "Hey gurban olduğum Mevlam bir daha göster bana."

Kaç kere gittik galeriye, kaç gün akşama kadar bekledim. Boş kaldıkça resmin başındayım, resme bakıp neler kurup döküyorum.

Günler geçiyor. Gelen giden yok. Adını bilemiyorum ya gidip kime sorsam?

Galeride İpek Abla var. Bora'nın sekreteri, ona soracak oldum. Sorarken ter sırtımdan aktı.

Gülümsedi İpek Abla:

"Ah Adem Usta keşke bilsem de söylesem ama buraya akşama kadar kaç kişi gelir sen de bilirsin..."

Bilirim ya bilmez olayım, bilirim de...

Anlaşılan o ki adını bile öğrenemeyeceğiz.

Eh o zaman ben de "kekliğim" derim, "Adem'in kekliği" derim, "kekliğim" diye severim...

Kekliğim dedim başka bir şey demedim. Resmin karşısına geçip yine günlerce bekledim. Bir gün aklıma geldi, şu resmi ben alsam. Fiyatını İpek Abla'ya sordum. Benim altı aylık maaşımdan fazla.

Para gözün kör olsun.

Resmi alamadım.

Epeyce baktım sadece. Nasıl olduysa aklıma geldi, çıkardım cep telefonunu resmin fotosunu çektim. Yüreğim daraldıkça çıkarıp cep telefonundan resme bakıyorum. Sonra dedim ki bu galeride her daim bir müzik çalar, o müzik benim telefonda da çalsa. Hemen İpek Abla'ya gittim. Allah razı olsun "Tamam," dedi "atarız senin telefona bu müziği".

"At tabi abla at tabi, kendisi yok adı da yok, bari müziği olsun kekliğimin."

Gece oluyor, yatağa uzanıp açıyorum telefonu. Bir yandan resme bakıyor bir yandan müziği dinliyorum. Müziği çalan adam yaşamıyormuş, eskilerden bir adammış, adı da Şopenmiş. Adamın kendi yok burda, Allah'ı var iyi çalıyo, dertli çalıyo, belli ki o da sevdalık çekmiş. Söz yok, sadece müzik var. Sabaha kadar dinliyorum, ne zaman uyuyorum bilmiyorum. Kekliğim rüyama gelsin diye dua edip uyuyorum...

Zaman geçti. Kekliğim gelmedi bir daha.

Bir gün Bora Bey yanıma geldi.

"Hayatım sen resim seviyormuşsun, Chopin dinliyormuşsun, ne iş anlayalım sanat dostu bu marangoz..."

Yine cıvık cıvık gülüyo.

"Bana bak Bora Efendi, bir kere benimle "hayatım" diye konuşma. İkincisi şu yalan dünyada aldan, yeşilden, mordan bir tek sen mi anlarsın, de bakalım bir kere..."

Daha çok laf söylerdim ama değmez. Zaten ben ne desem Bora'nın surat oynayıp duruyo. Laftan sözden anlayacak adam değil. Çıktım galeriden. İşyerinde ustaya dedim ki, "Beni bir daha galerinin işine gönderme."

Günler su olup aktı. Ankara'nın kışını da gördük, baharını da ...

Yozgat'a gidip sılayı rahim edelim dedim. Yozgat'a gelince anam dedi ki, "Sana Atiye'yi alacaz, ne dersin?"

Atiye benim emmim kızı olur. İçimden dedim ki, "Oğlum Adem senin durum iyi değil, Ankara'da bekârhanede resimlere bakıp şopen dinleyip ağlamaynan bu iş olmaz."

"Tamam ana," dedim "hiç değilse Atiye'nin adını biliyoruz."

Anlamadı anam.

"Tamam ana tamam gidelim, isteyelim emmi kızını."

Allah'ın emri Peygamber'in kavli... Mayıs'ta nişan, Haziran sonunda düğün... Aldık geldik Atiye'yi Ankara'ya.

Elinde kına ağzında dua, tertemiz kız. Kötü bir şey demeye Allah'tan korkarım. "Zamanla seversin," dediler, "Severim," dedim, "Allah Kerim."

Atiye'ye dedim ki, "Sana Ankara'yı gezdireyim."

Başladık gezmeye şura bura derken Kızılay'a bizim galeriye gelmişiz de içeriye bile girmişiz. Ben resimlere bakıyormuşum. Atiye kulağıma eğildi: "Biz buraya niye geldik ki..."

O böyle konuşunca kendime geldim.

Şaşırdım, laf bulamadım.

"Hiiç öylesine... Resimlere bak diye... Hem biliyon mu? Burada çerçevelerin asıldığı yerleri hep ben çaktım onları gör diye..."

Çati'ye Kıyamam

Doktur, acep bir damla ya da melham olmaz mıydı?

Devlet hastanesinde çay ocağı işleten Hamdi sıkı sıkı tembih almıştır. Aman göz dokturu gelirse ya da değişirse şart olsun haberim olacak tamam mı?

Hamdi ne yapsın çaresiz tamam der, tamam şart olsun haberin olacak, iç çayını de siktir get gayrı.

Kimdir bu göz doktoru meraklısı?

Necati.

Ya da tüm milletin deyişiyle Çati.

Göz doktoru gelse ne olacak?

Bir gün bir doktor gelecek. Bir merhem sürecek veya bir damla ile gözlerini açacak.

İlkokulun birinci günü Çati heves topağı olmuş öğretmeni beklerken. Öğretmen gelmiş. Biraz osuruk, çokça soba isi kokan sınıfa şöyle bir bakmış. Daha yılın ilk gününde işinden bezmiş. Vay ben böyle mesleğin diye sövmüş içinden. Sonra demiş ki tanışalım, âdettendir. Herkes kendi adından daha çok babasının, dedesinin lakabını söylemiş, oturmuş yerine. Öğretmen anlamış ki babaların, dedelerin gölge-

si hep üstündedir. Milli eğitimi değil. Lakabı ağır dedelerin gönlünü hoş ederse başı rahat edecektir. Bir tek Çati'nin arkasında lakabı kavi biri yokmuş. "Adım Necati örtmenim," deyince tüm sınıf, "Çati desen yeter örtmenim," demiş. Öğretmen "hımm" demiş anlamış ve o günden sonra öğretmen bırak Çati demeyi, dönüp bakmamış bile Çati'nin yüzüne. İlk günün hatrına dersi çok uzatmamış da sadece bir "A" çizmiş tahtaya. "Bakın," demiş bu a'dır. Çati tahtaya bakmış ama görmek zor ki nasıl zor. Kimseye diyememiş. Göremiyorum dese arkadaşları "kör" der, dalga geçer. Hele öğretmen de kör derse ben biterim diye korkmuş. Ama o gün "A", ertesi gün "B" başına bela olmuş. Her gün bir harf sırtına yük olmuş Çati'nin. En önde bile otursa olmamış. Gece yarıları hırslanırmış. "Okuyacam ben. Hem de nasıl bir okumak. Görsün bakalım hem şu köylü milleti hem şu örtmen olacak rezil."

Hırsla sarılmış derslere ama defterle kitap el ele verip bir güzel boğmuşlar onu. Kalem ile silgiler avcı olup peşine düşmüşler. Defterler satır satır etini doğramışlar, kare kare mahpus etmişler Çati'yi.

Çati bir köşeye çekilir, kendi kendine hem söyler hem ağlarmış. "Nasıl ediyonuz da okuyonuz la. Bu kitapları yazanlar hep mi deyyus takımı? Hiç mi adam yok içlerinde? Bir ders de kolay olmaz mı la? Adam bunu okuyun diyo. Demesi kolay, gel de sen oku. Aha sana bir kaya nerene dayarsan daya."

Köşeye çekilip ağlamakla, söylenmekle bir çıkar yol bulamayan Çati işi puştluğa vurmuş. Dilini bir zehir çanağına batırıp batırıp milleti boyamış. Herkese lakap takmış. Öğretmenin pantolonu düşer, Çati'ın lafı hazır; "Götsüz oğlum bu örtmen. Baksana pantolonu çekip durur." Öğretmenin adı Götsüz Kudret kalır. Kızın biri haşlanmış yumurta yer. Yanı yöresi kokar. Çati burnunu tutar vay efendim bu kız durma-

dan zart zurt eder, aman ha yanına yaklaşmayın. Kızın adı Osuruk Böcüğü Melahat kalır. Çati lakap takıp dalga geçtikçe millete eğlence çıkar. Onu ciddiye almayanlar, onu dinlemeyenler artık onu içlerine alırlar, onun söylediklerine gülerler. Çati konuşa konuşa el içine çıkmakta, adam sınıfına yazılmaktadır. Böyle iştahla konuşurken bir şeyi hiç fark etmemiştir. Millet gülerek, eğlenerek onu bir çamurun içine itmiştir. Çati ancak bu çamurda debelenirse kabul gördüğünü anlamıştır anlamasına ama artık ağzı pis, huyu kötü, kendi çirkin bir adam olmuştur.

Çati, anayı hiç bilmez. Çati'yi doğurduktan birkaç ay sonra göçüp gitmiştir. Baba dersen gölgesi kendine ağır bir sünepe. Ha var ha yok. Çati'nin iki ablası iki ayrı köye gelin gidip birer kapı bulmuşlardır. Bir baba bir Çati ortada kalınca Çati'ye dayısı baba olmuş. Yengesi ana olmuş. Kuzenlerini kardaş bilmiş, bacı bilmiş. Ama kuzenleri aynı odada farklı sesler duyar, farklı renkler görür gibidirler. Oturmaları, kalkmaları, konuşmaları hep başkadır. Hele Çati okumak işini sulandırınca iyice uzaklaşmışlardır Çati'den. Akşamları dayıları haydi buyurun diye yemeğe başlarken bir aradadırlar, onun dışında dayıoğlu ile dayıkızı başka bahçelerde, başka sulardadır...

Bir gün Çati evde dayısının kendi çocuklarına nasihat etmesini dinlemiş. Çok hoşuna gitmiş. Dayısı çocuklarına aman şöyle, aman böyle diyerek nasihat edermiş. Nasihat treni durunca önce kızını, sonra da oğlunu öpmüş bir güzel. Heveslenmiş Çati, "Benim babam da bana bi şeyler dese. Ben de aha bunlar gibi efendi efendi dinlesem ya!" diyerek babasının yanına gitmiş. O zamanlar babası çarşıda bir hamamda yatar kalkar, ortalığı yıkar, odun çeker, külhan yakarmış. Çati babasının yanına varmış. Beklemiş ki babası bir şey desin. Yalandan da olsa, lafın kabuğu da olsa bir şey desin. Babası ile beraber hamamın avlusunda oturmuşlar. Babası, kö-

yü, dayısını sormuş. Çati, iyi demiş. Herkes iyi. Başka bir şey dememiş. Aslında hepsi domuz gibi, onları nidecen, sen bir de beni sor demek istemiş ama diyememiş. Duvar dibinde susmuşlar biraz daha. Çati dayısının ettiği laflardan bir tane olsun gelsin, babamın dilinden dökülsün diye beklemiş. Ama babası arada bir öksürmek dışında bir şey yapmamış. Susmuşlar azıcık daha. Sonra Çati kalkmış, ben gidiyom demiş. Elini öpmek istemiş. Elini öperken babası, "Karnın doyuyor mu?" demiş. "Yengen ekmeği kıskanır mı?" demiş. "Doyar karnım," demiş Çati sadece.

Çati o gün babasının yanından ayrılıp da minibüs durağında köye gitmeyi beklerken boğazına gelip patates gibi oturan yumruğa bir türlü güç yetirememiş. Gözlerinden akanları silmiş ama onlar habire akmışlar. "Ne olurdu baba la. Sen de dayım gibi olaydın. Onun gibi bir şeyler diyeydin." Aslında bir de öpeydin demek istemiş Çati. "Baba şöyle dayım gibi öpeydin bir kere..." Ama diyememiş. Sadece ceketinin koluna silmiş gözünden akanları...

Çati yarısı yenmiş elma gibi olan okul yıllarının sonunda kendi kendine karar almış; okumayı boşladık madem, bir sanat belleyelim. Demircilik mi olur, kömürcülük mü olur artık bir sanatın ucundan tutalım demiştir. Sonra oto sanayine varıp gözlüğünü sağ elinin üstü ile düzelte düzelte sormuştur. "Bana göre bir şey var mı?" "Olmaz mı?" demiş almışlardır ama altı ay bir sene getir götür işi yaptırmışlar; motor, araba yanına hiç yaklaştırmamışlardır. Çati anlamış ve de kızmıştır. "Bu dürzüler ölmüş eşek ararlar. Beni araba yanına yaklaştırmazlar," demiş ve bir sabah boşlamıştır oto sanayini. Gel zaman git zaman zor kötek ortaokul bitmiş. Yozgat'ta zaten mumla aranıp da bulunamayan işler bir bir yalan olunca Çati kalmıştır orta yerde.

Bir gün Çati can sıkıntısından bunalmış. Ben de seninle gelsem mi muhtar diyerek Salıpazarı günü muhtarın peşine

düşmüş, Yozgat'a gelmiştir. Muhtarla gezerlerken bir kahvehaneye oturmuşlar. Orada Çati'nin babasını tanıyan bir ihtiyar; ulan bu da babası gibi sefil olacak, şunun elinden tutsak mı acaba diye düşünmüş. Sonra Çati'yi yanına çağırıp konuşmuştur. "Gel burada vatandaşın ayakkabısını boya, temizliğine bak," demiştir. O gün öylesine yapılan bu teklif Çati'nin hayatına trafik polisi gibi yön vermiştir. Köyde boş boş gezip vatandaşı çenesiyle korkutan Çati bu teklifle bir anda Yozgat'a gelebilmiştir. Geliş o geliş. Kahvehanede gelen giden müşterinin ayakkabısını boyamış, müşteri çok olursa boş çay bardaklarını toplamıştır. Kahvehanedeki hayatında Çati, kırmızı kalemle altı çizilen satırlar gibi derin derin kendi karakterini çizmiştir. Birinden duyduğu lafı tersyüz etmeyi, lafın sağına soluna boncuk takarak kendi lafı gibi satmayı öğrenmiştir. İhtiyar adamlardan eşkıya hikâyesi dinlemiş. Şoför kısmının yolda belde durdurup yanlarına aldıkları karılarla yol boyunca ettikleri muhabbetleri dinlemiş. Dinlediği her hikâye yama yama Çati'yi oluşturmuştur. Çati'nin üç beş yıl içinde bıyıkları terlemiş, gözünde kalın gözlükleri, kahvehanenin bir köşesinde sandığı olan bir adam olmuştur. Ama öyle böyle bir adam değil. Her şeyden anlar. Hükümet meselesinden Fener'in golüne kadar, belinde sıkıntısı olana bal ile karıştırıp kuvvet macunu yapmaktan, lohusa karılara al basarsa ne yapılacağına kadar anlamadığı mesele yoktur. Artık kimseyi beğenmeden, kimseye laf düşürmeden konuşan bir adam olmuştur. Eskiden yanına gelen ve konuşacak mesele arayan ihtiyarlar bile Çati'ye bulaşmadan bir köşede oturmanın ilmini bellemişler. Ne onlar Çati'yi yorar ne de Çati onlara kızar bir halde geçinip giderlerken Çati'nin hayatı boyunca az görmüş gözleriyle ilgili bir olay olmuştur. Hadise şudur; Çati kahvehanede kış günü gelen gidenin az olduğu bir zamanda televizyonun dibine oturmuş, Cüneyt'in bir filmini izlemektedir. Filmde Cü-

neyt'in gözlerine mil çekilir. Çati kendi gözlerine çekilmiş gibi yanar. Sonra aynı gözlere bir ihtiyar, otları kaynatarak bir merhem yapar. Mil çekilmiş gözlere sürülen merhem sayesinde Cüneyt'in gözleri açılıverir. İşte o zaman Çati'nin kafasında yer eder ki Cüneyt'in gözü nasıl bir merhem sayesinde açılıverdi, işte onun gözlerinin şifası da bir merhem ya da ilaç olacak. O günden sonra Çati, Cüneyt'in filmindeki ihtiyar adamın merhemini arar gibi gittiği her doktora sorar. "Doktur acep bir damla ya da melham olmaz mıydı? Sürerdik gözlerime güzelce." Doktorlar kendi meşrebince bazen azarlarmış, bazen izah etmeye çalışırlarmış, görme kaybıyla merhemin alakasının olmadığını. Ama Çati'ye anlatmak ne mümkün. Çati'ye göre essah doktor öyle olmalı ki bir ilaç yapmalı, aslanım al şunu sür, bana da dua et demeli. Ben de melhamı gözlerime sürüp, nurun ala nur gibi görmeyelim ki o doktor için duaya çökmeliyim. Yanındakiler sorardı nasıl bir dua edeceksin Çati?

"Hem nasıl bir dua, Allah'ım sen benim gözüme el atıp melham sürüp ilaç eden bu doktoru orospu avrat şerrinden, puşt oğlan şerrinden koru. Oğluyla oba, kızıyla komşu et. Varlık gösterip de yokluğa düşürme. Ne edeyim dedirtme, ortada koma..."

Çati'nin duasına kimi kocaman âminlerle âmin çeker, kimi gülüp geçer, kimi dinlemez bile. Kahvehanenin tenhalaştığı zamanlarda bazı hacı babalar Çati'ye nasihat etmek isterler. Teselli etmek isterken Çati'nin etini daha da acıtırlar. "Ula oğlum sen kendini ne belliyon? Sağlam adam iş bulamazken bu gözlerinle seni kim ne yapsın?" Çati nasihat dinlerken üzülürmüş. Hatta ağlarmış çaktırmadan. Doktorlar, "Ağlamak sana yaramaz, gözyaşı baş düşmanıdır gözün," demişlerdir ama dayanamaz Çati. "Vay benim de gözlerim olaydı. Şöyle cıncık gibi. Bakaydım sağa sola alıcı kuşlar gibi, o zaman okurdum. O zaman bu küflü kahvehaneyi

beklemezdim. O zaman bu dürzülerin ağız kokusunu çekmezdim."

Gece olur millet dağılır. Çati usul aksak yatağını serer. Gözlüğünü çıkarır yerine koyar. Rafların yatağa yakın olanında gözlüğüne yuva yapmıştır sanki. Oraya koyar, eliyle yoklar, yerini sağlama alır. Şu gözlük bir kırılsa ne kadar masraf. Kahvehanede zaten neredeyse karın tokluğuna dururken bir de gözlük parası ödemek istemez. Zaten gözlük bir idare aracıdır ona göre. Essah şifa değildir. Çaresizlikten takar bu camekânları...

Zaman hükmünü sürmüş, Çati'nin askerlik çağı gelmiş, Çati asker olacağım diye heveslenmiş, gece yatarken düşünür olmuştu. "Sırtıma devlet urbasını giysem. Bir selam çaksam. Askerlik urbamla bir tongraf aldırsam. Foturafımı aha şu duvara assam. Gelen giden buruşuk herifler asker görse." O böyle askerlik hayali görüp, kışla rüyasına yatarken kahvehanedeki çokbilmiş emeklilerden biri, "Oğlum senin durumundakini asker etmezler. Sen istesen de etmezler. Neden diyeceksin, çünkü senin gözünde arıza var aslan yeğenim." Çati, "Yok," demiş, "Ne var benim gözümde? Temelli kör değiliz ya!" Ama kimse dinlememiş. Akşam olup yalnız kalınca askere alınmamak düşüncesi kurşun gibi ağırlaşıp omzuna çökmüş. "Okuyak dedik olmadı. Dayımızın çocukları okudular. Daha da okurlar. Ana yok, baba ha var ha yok. Ulan bari askere gideydik. O zaman kim ne diyebilirdi. Canım istemedi okumadım. Anamız yoksa ayıp değil ya. Peygamber de bir öksüz mesela. Amma şu askerlik işinin olması lazım, beni almaları lazım."

Askeri hastaneye sevk edilen Çati kendisini muayene eden doktora neredeyse yalvardı. "Etme! Sen bilin ya beni hiç adam yerine saymazlar. Askerlik de etmedi derler. Çok dalgaya alan olur. Temelli rezillik olur. Etme tek çaya versinler. Mutfağa versinler. Zorda kalırsa hela bile temizlermiş

yaz o rapıra yeter, şart ki beni askere yaz komutanım. Etme! Vallaha bana yazık olur." Doktor rapora imza atarken gülüyordu. "Ulan millet askerden kaçar, sen askerlik peşindesin. Al haydi bakalım raporunu." Çati eline verdikleri sarı zarfı sıkı sıkı tutarak hastanenin bahçesinde bir köşeye oturdu. "Eh oğlum Çati askerliğin de anasını belledin. Gel de şimdi Yozgat'a git. Tepemize telek sokup oynatsın millet bizi. Askere bile alınmayan adamdan ne olur desinler." Gözlüklerini çıkarıp elinin tersiyle yaşları silerek hem sövdü hem ağladı. "Sana da aferim la doktur. Vallaha aferim. Ne istedik senden biz. Çok şey mi istedik? Bizim durumumuz iki dudağının arasında aslanım doktur. Tamam diyecen olacak bitecek bir iş. Bir Çati'ye karavana vermiyecekse o askerlik tümden yalan o zaman. İyi vallaha. Hem de nasıl bir iyice iş. Okul desen yalan oldu. Sanayiye vardık, bizi çırak bile tutmadılar. Eh şimdi de sen de çürük rapırını elime verdin doktur. Hiç vicdan merhamet var mı acab sende?" Sarı zarfa baktı. Yırtmak geldi içinden. "Yırtıyım şu dürzülerin yazısını, çızısını, möhürlerini," dedi. Sonra korktu. Kahvehanedekilerin dedikleri aklına geldi. "Devlet işi oyuncak mı oğlum? İnzibat kapar adamı. Sen ağzım gözüm diyene kadar en az altı ay yatarsın içerde." Yırtamadı zarfı. Burnunu çekerek gözlüklerini taktı. "Kalk gidek la Çati," dedi kendi kendine...

Çati elinde rapor gelmiş Yozgat'a. Epeyce bir zaman kahvehanede gün doldurmuş. O zamanlar hükümette Demirel var. Çati'nin köylüsü ve biraz da akrabası olan Cevdet Abi'si partinin merkez ilçe başkanı olmuş. İşte o başkanlık Çati'nin hayatında önemli bir adım olmuş. Çati, Cevdet Abi'sini görmeye, hayırlı olsun demeye partiye gitmiş. "Hayırlı ossun Cevcet Başkan'ım," diye eğilip bükülmüş. Başkan düzeltmiş; "Cevcet değil, Cevdet de aslanım." Çati içinden söylenerek oturmuş. "Başkan olmayla yeni ağızlar belledin herhal. Bildiğimiz Cevcet işte!" demiş. Sonra oturmuş bir kenara. Otu-

rur oturmaz bir genç çay getirmiş. Bir de sigara tutan olmuş. Çati çay ve sigarayı alınca usul usul geriye yaslanmış. Bir çay daha, sonra bir çay daha... Çati çaydı, sigaraydı, sonra öğle vakti yemekti derken iyice ısınmış siyasete. Artık varsa yoksa Demirel ve Cevcet Başkanı, Çati'nin partiyle tanışmasının üçüncü ayında Demirel miting için Yozgat'a gelmiş. Çati diyor ki yavrum Demirel, Yozgat Cumhuriyet Meydanı'na geldi. Bir konuşuyor ki sorma. Otobüsün üstüne çıkartmışlar bir de, elinde hopörlö var. Alıyo, veriyo, sövüyo, sayıyo. Mutfakta tencereniz kaynar mı diyo. Millet yok babaaa diyo. Ben en öndeyim. Şahbazca sallıyom kıratın bayraanı. Kölen olurum baba diye bağırıyom. Ben nasıl bağırdıysam Demirel korktu. Ulan bu ses nerden gelir? Ciğerimizi deldi diye yırtınıyor. Aman beni tutun otobüsten düşeceğim diyor. Ben öl de ölek babaa dedikçe Demirel şişti şişti nasıl. Sonra miting bitti. Demirel'e çay söyledim içiyor. O sıra ben de kapısındayım. Elimde bayrak gelene gidene nota veririm. Neyse Demirel çıktı odadan, gidecek. Ben hemen eline vardım, öptüm güzelce. Demirel adın ne senin dedi. Ben Çati dedim. Askerlik yapmadım ama asker kadar sert söyledim. Demirel bizim Cevcet Başkan'a dedi ki Çati'ye sahip çık. Böyle bir aslan kolay ele geçmez. Cevcet Başkan emredersiniz efendim diye ikiye büküldü. Ben Allah razı olsun, babamızsın dedim. Bizim başkan benim köylüm, tabi sahip çıkacak. Hem Demirel ne dedi, böyle aslan ele geçer mi demedi mi?

Çati, Demirel'den sonra ele avuca sığmamış. Partiye postu sermiş. Her sabah neredeyse o açar partiyi. Sonra akşama kadar varsa Demirel, yoksa Demirel. "Baba diyon ne diyon. Aslanım en baş birinci mühendis bu adam. Baraj yapmış her yere. Aha şu Yozgat'a da baraj yapsa. Suyu tutsa, bir güzel sulasa her yeri. Köylü denen cıbır milleti gün görse. Amma yok, bizim millete iyilik yaramaz. Gine götürür Ecevit'e basar reyini. Benden demesi; Ecevit başa gelirse kıtlık olur. Be-

la memleketten eksilmez. Aslanım Demirel gelince bir veren toprak beş değil yirmi beş verir." Partidekiler Çati'nin dilinden yılmış; "Baba yaktın bizi. Şu deyyusu başımıza musallat ettin. Aha çık işin içinden. Bıraksak başkanın yerine Çati oturacak," diyorlar. İlçe başkanı da dâhil herkes Çati'nin sadece çenesinden değil, bedavadan içtiği çay sigaradan da yorulmuş. "Ulan yemek ne bilmez mi bu puşt. Midesi delinecek. Varsa yoksa çay, sigara..."

Bir gece partinin yönetimi başkanın odasının kapısını ardından kilitleyip masasının dibine dizilmişler. "Aman başkan şu Çati pezevengini yakamızdan düşürmezsen bizden bu kadar. Partiye gelemez olduk. Esir alıyor şerefsizim. Konuştuğu da laf olsa bari. Ebem sıçtı, tavuk deşti. Boş laf..." Başkan, "Ne edek?" demiş. Demişler ki Milli Eğitim'de iki kişilik müstahdem kadrosu boş. Birini buna versinler. Süpürsün sağı solu zibidi. Okul müdürünün kapısında it olsun da görsün gününü. "Eh," demiş başkan, "Siz öyle diyorsanız..."

Çati'ye demişler ki Demirel'den kâğıt geldi. Aman Çati'yi boşlamayın. O bize lazım dedi. Biz de seni şurada hemen kapımızın ağzında olsun, yanımızdan ayrılmasın diye Milli Eğitim'e verdik. Çati anlamamış önce. Kocaman gözlüğünü düzelterek sormuş, "Ee ne edecem ben orada?" "Sen orada okul müdürünün yanında duracaksın. Bak bakalım kırtipil müdür partiye bir yanlış yapar mı? Hem işin olur hem maaşın, sikortan yatar tıkır tıkır. Vay aslanım Çati sana da yakışan budur. Partimizde çok emeğin var. Hem koskoca Demirel sana sahip çıkın diye tel göndermiş. Bize bundan sonra babamızın emanetisin. Var kıymetini bil..."

Evrak işi bitmiş, Çati'yi koymuşlar Milli Eğitim'in müstahdem kadrosuna. İlk gün sabah bakanlar kurulu toplantısına giden kabine üyesi gibi gerinerek yürüyen Çati okul müdürüne varıp da giy sırtına şunu, al eline süpürgeyi denilin-

ce anlamış ki partideki deyyuslar bunu sallamışlar. Bir güzelce süpürgeci etmişler. Eh demiş, ben bilirim yapacağımı. "Hele," demişler "Süpür şurayı da yine yap ne yapacaksan."

İlk gün, yıpranmış müstahdem önlüğü, sapı kapkara olmuş süpürge ile ayna karşısında kendine gözlerini kısarak bakan Çati anlamış ki parti bir rüzgârmış. Demirel bir rüzgârmış. Esmiş geçmiş öylece. Sonra da demiş ki kendi kendine. "Ulan Çati senin ecdadın mı gördü lan devlet memurluğunu? Hiiç ses etme." Çati o gün kendine verdiği aklı pek beğenmiş. Kendi nasihatini ata, ecdad sözü tutar gibi tutmuş. Zamanla eke memur olmuş. Eke memur kısmı her işten anlar. Kime nasıl selam verilir. Kiminle ne konuşulur. Kim hangi lafı sever de kırışır, şişer. Kim hangi lafa kızar hepsini bilir. Çati az zamanda ekeleşmişti. Hiç âdeti olmadığı halde "Eyi aşamlar ossun efendim," demeler. Yılbaşlarında, "Neçe seneler hocam," diye yerden temenna etmeler. Okuldaki zengin sıpalarına kola aldırmalar. Almancı bebelerden çikolata istemeler. Öğretmen odasına çay saatinde bir bahane ile girip börek çörek atıştırmalar. Kullanılmış gazeteleri, dergileri, kitapları biriktirip hurda kâğıtçıya satmalar. Boşluklar bulup işten kaytarmalar. Müdür odasında hafta sonları radyodan maç dinlemeler... Çok uzun zaman geçmeden okulun tamamını cebindeki sarı leblebi gibi boş beleş hoş çerez gören bir Çati vardı artık. Şerbetli diliyle yavaş yavaş öğretmenlerle laf çevirir olmuş. "Aslanım hocalar okumuşsunuz ama yüzünüze demek gibi olamasın ya ecik de boşa okumuşsunuz. Bak şimdi bizim müdürü gören essah bir adam sanır. Gölgesi ağır bir herif beller deel mi? Amma yok işte öyle değil. Müdürün gömlek yakasındaki kiri, yağdayı görmediniz mi? Ula haydi benim gözlerim görmez de siz de mi görmezsiniz? Bu müdür bir giydiği göyneği bir ay giyer. O kadar giyilen göynek yağdalı olmaz mı? Yiril yiril kokmaz mı? Amma ben bizim müdüre kızmam ki,

onu böyle el içine salan kadana avradına kızarım. Kadana ne demek? Kadana yerinden kalkmaz bir at cinsidir. Çok yem yer. Zollu arpa keser. Zora geldikçe çatır çatır osurur. Ağır işe sürülen bir hayvandır kadana. Bizim müdürün avradı kadana anlaşılan..." Öğretmenlerden kimi elinde sigara, kimi yarım bardak çay ile dinlerler Çati'yi. Bir yandan da korkarlar; bu Çati'nin diline düşürmesin Allah derler. Çati diliyle ağu kazanı karıştırır gibi anlatır da anlatırdı. "Temsil misal şu yeni gelen bedenci. Adı beden öğretmeni deel mi? Hiç aslı yok. Adam aşörtmen diyo la. Aşörtmen neymiş. Sen okumuş adamsın. Öğretmensin la. Eşofman diyeceksin. Sözde benim adım cahil ama ben bile diyom. Bak bak. Eeeşoff-man." Çati'nin heceleye heceleye eşofman deyişine gülen öğretmenler. İçlerinden hak veriyorlardı; "Evet ya, aşörtmen ne demek?"

Çati'nin okulda sahip çıktığı çocuklar vardı. Okuldaki çocuklardan yetim olanları ve aklı derse yetenleri seçmişti. Onlara öğlen aralarında helva ekmek, çay alıp karınlarını doyururdu. Hangisi hangi köydendir, nerden gelip burayı bulmuşlardır hepsini bilirdi. "Bu çocuklar yetimdir. Yetime sen bakma, ben bakmayım ne olacak. Baba mı yiyecek bu yavrular." Her zaman çocukların derslerini sorardı. Kendi okul günleri gelirdi aklına. "İlle de matematiği belleyin," derdi. Çocuklara hiçbir zaman para vermezdi. Para verirsem tütüne alışırlar. Dergi, gazevete alıp avrat resimlerine bakar, elleri yaramaz yerlerine gider diye sadece karınlarını doyururdu. İhtiyacı olana ceket, gömlek alırdı.

Çati çocukların gazete almasını istemese de kendi öğretmen odasından gazeteleri toplar. Burnuna değecek kadar yaklaştırarak okurdu akşamları. Onun "gazevete" deyişine gülerdi öğretmenler. Onlar güldükçe Çati, "Gevşek adam çok güler. Bunların alayı gevşek. İş yapmaz, götü kızıl şebek maymunu bunlar," der, söverdi içinden.

Okuldaki akıl hocası, dert ortağı kütüphaneci Nesli Abla'sı vardı. Kendisi hiç evlenmemiş. Daha doğrusu bir rivayete göre nişanlısından ayrılınca küsmüş. Bir daha evlilik tarafına yönünü dönmemiş bir kadındı. Şu koskoca okulda Çati'nin tek çekindiği Nesli Abla'sıydı. Çati'nin dilinden bir damla zehir damlıyorsa, Nesli Abla'sının dilinden beş damlıyordu. İt iti bilir hükmü gereğince Çati, Nesli Abla'sıyla hem muhabbet ediyor hem de ondan çekiniyordu. Nesli Abla'sı, kütüphanenin en kuytu yerine masasını koymuş. Masa dibinde elektrikli ocağı, üstünde demliği ile ıhlamuru durur. Çiçekleri sever. Elinden gelse kitapları atıp kütüphaneyi çiçekle doldurur bir ablaydı. Çati çiçeklerin çokluğuna kızar. "Altları çamur oluyor, böcükleniyor," derdi. Ama demesi hep kendi kendine, içinden konuşmalardı. Yoksa ne mümkün Nesli Abla'sına karşı çıkmak. O, benim diyen erkekten daha erkek söverdi. Onun kızınca ettiği küfürden Çati'nin yüzü kızarırdı. Kendi kendine konuşurdu, "Ulan şunu avrat diye kim alır. Haydi aldın diyelim, koluna takılıp da gezdirilir mi la şu. Akrap olur, çıyan olur, yılan olur da adamı yer şerefsizim. Hele ondan kimse almamış, burada kalmış böyle asma kütüğü gibi." Nesli, Çati'nin kütüğe benzettiği kadar vardı. Kemikleri kalın. Avuç içlerinde kızıl küçük yaralar gibi kınaları olan bir kadındı. Kadının yanına çöker, okula yeni gelen Türkçe öğretmeninin giydiği mantodan, falanca sınıftaki kızın duvar oyuğuna koyduğu pembe zarftan, okul müdürünün yemek yerken homul homul sesler çıkarmasına kadar her şeyi içi pislik dolu tırnaklarını orta yere keser gibi konuşurlardı. İkisini görenler, "Tam buldun dengini pis herif! Al koynuna kendine avrat et," derlerdi. Ama Çati, Nesli Abla'sının eve avrat değil, kapıya it diye bağlanmaz bir şerli kancık olduğunu düşünürdü. Şerli ki hem nasıl şerli.

Çati, Nesli Abla'sının huyunu sevmese de "Bu kadında otların ilmi var. Her ottan anlar, benim gözüme bir melham

yapsa da gözümün önü ışısa," demiş ve durumu Nesli Abla'sına açmıştır. Nesli Abla'sı, "Eh bildiğimiz üç kuruşluk ilmimiz varsa onu senden mi esirgeyeceğiz?" demiş ve Çati'nin gözü için otlar kaynatmıştır. Otlar macun kıvamına gelince de tarif vermiştir. "Bu otlar tülbente serilecek ve de en az iki saat beklenecek. İki saatten sonra tülbent gözden alınıp gözler açılmadan uykuya varılacak. Gözlerin dibinden dibinden ılık bir akıntı olursa bil ki ilaç yaramıştır." Usulü anlatılan tedaviyi gözü kesmeyen Çati yalvar yakar olmuş, "Abla ben gece nasıl yaparım tek başıma, öğrenciler çıkınca senin kütüphanede kendi ellerinle yapıp gözüme koysan ilacı daha iyi olmaz mı?" demiştir. Ama Nesli Abla'sı, "Fitneden korkarım Çati. Bizim milletimiz lafı sever. Nesli kütüphanede bir işler eder dediler mi korkarım. Sen artık kalbini bozma, niyetin tam olsun. Huzuru kalbinle ser otları gözüne güzelce," demiştir. Çati ot tedavisini yalnız kaldığı geceler boyu uygulamış. Bazı sabah kan çanağı gözlerle okula gelmiş. Bazen gün boyu gözyaşı durmamış akmıştır. Sonunda, "Bu deli karı, bizi temelli görmez edecek," diyerek vazgeçmiştir tülbentli tedavilerden.

Bir gün ikisi oturup ıhlamur içerken Nesli Abla'sı Çati'nin aklına bir damla mürekkep damlattı. Okulun ayniyat saymanı Nadir'in bir kızı vardı. Görmeye değerdi. Şöyle ceylan desen ceylan, su başına gelse bakmaya kıyamayacağın bir ahu.

Kızı görmeden ahu ile ceylan ile avutulan Çati'nin sevdası da böyle başladı.

Nadir'in kızını Nesli Abla'sı bir bahaneyle kütüphaneye yanına çağırmış. Çati kızı görmüş. Kendince notunu vermişti. "Ulan essah. Bu Nesli anlar kız etinden. Şuna bak bir kere!" Çati bir kere bakmış, içine düşmüştü. "Ya alırım ya ölürüm," diye sevda çeker olmuştu. "Kızın her bir şeyi tamam. Boyu boyuma denk. Gözleri dersen bi şekil. Kahverengi mi? Yoksa az biraz yeşil mi? Aman neyse işte. Gözle-

ri de güzel. Her şeyi güzel. Bir tek adı ecik kılçık. Döndü neymiş la. Tümden köylü bizim millet. Ulan şu ahuya Döndü denir mi? Hep kavat babasının işleri. Sorsan Allah bilir ya anamın adı Döndü, kızın adı da Döndü olsun demiştir. Ulan deyyus anana Döndü diyen akılsız demiş ya kızdan ne istersin. Böyle kıza Döndü denir mi la." Böyle kıza ne denir diye üç gece düşünmüş sonunda Döndü'yü Senem yapmıştır. Senem demiş sevmiş. Senem demiş gezmiştir. Dağda bayırda dilek ağaçlarına renkli çaput bağlayan kızlar gibi Nesli Abla'sının dizinin dibine çöküp diller dökmüştür Çati. "Madem bu işi başımıza sen sardın, sen çözeceksin bu düğümü. Ne istersen iste. Aha şu Yozgat toprağında yaz günü kar mı dilersin. Kış günü karpuz mu istersin. Sen söyleyeceksin. Bu Çati getirecek. Sen emredeceksin Çati kapında it olacak. Ne dersen de ama benim Döndü'mü al." Nesli Abla'sı, Çati konuştukça tavadaki yağ gibi eriyor, gevşiyor, gülüyordu. "Hoşt köpek kudurdun herhal. Bunlar nasıl laflar. Sen benim kapıma it bile olabilir misin acaba? İşte gördün. Döndü'nün kirpikleri arşa değer. Boy dersen fidan değil de nedir? Hem elin kızı senin nerden Döndü'n oluyor be hey uyuz? De bakalım Çati kopuğu." Çati ne desin. Elini ovuşturup eziyordu lafları bir bir. "Etme, ocağına düştüm. Kölesi olduğum Nesli Abla. Bak abla derim. Daha ne deyim. Abla dedikçe ablamsın haydi. Yap şu garibin işini." Çati, Nesli Abla'sının dizinin dibinde kedi olmuş kıvranmış ama Döndü'ye kendi taktığı Senem isminden hiç ama hiç bahsetmemiştir. Bilir ki ağzından kaçırsa da kıza ben Senem derim deyiverse Nesli o lafı oyuncak eder oynar bir güzel. O yüzden Döndü'yü Senem edip sevdiğini bir tek Senem'e anlatacaktır. Niyeti öyledir. Babası kızı verip de Çati murat alınca, "Ben seni Döndü diye değil, Senem diye sevdim fıstığım," diyecektir. O günlerde, koynunda nişanlısının resmini saklayan yeni yetmeler gibidir Çati. Başına yorganı çekince Se-

nem der fısıldar. Senem der kötü olur. Sonra Senem uykusuna yatardı.

Gün geldi, zaman çevrildi. Nesli Abla'sı vicdana geldi. Durumu Döndü'nün babasına açtı. Açmaz olaydı. Adam, Çati'nin ağzının içindeki gübre gibi laflardan, huyunun rezilliğinden bahsetti. "Sana ne oluyor Nesli Hanım. Her işi bitirdin de şimdi benim kızıma dünürcülük mü ediyon? Ne sen böyle bir şey dedin, ne ben duydum. Bu söz burada kapanacak. Eğer sağda solda lafını duyarsam seni o kütüphane olacak deliğine gömerim," dedi. Nesli bu lafların altında kalmazdı ama emekliliğine iki yıl kalmışken bu herif bir hainlik edip tayinini çıkartır veya daha kötü bir iş açar başına diye korktu. Biliyordu ki bu herifin köylüsü şimdi hükümetteki partide delegedir. Olur mu olur. Çati'nin koynuna avrat sokmak bana mı düştü diyerek kuyruğunu saklayıp sessizce savuşan itler gibi geldi oturdu kütüphanedeki yerine. Sanki ilk defa oturur gibi bakındı. Sıcacık yer. Gel diyen yok. Git diyen yok. Bir de adımız var. Nesli dedin mi herkes bilir. Şimdi buradaki düzeni bozulursa işte o zaman yanardı. Tembel kediler gibi bir daha sokuldu masasına. Ve bir ıhlamur koyup düşündü ince ince. Çati'nin aklına düşürdüğüne hayret etti. "Nasıl düşünemedim?" dedi, kendine kızdı sonra ve Çati'ye diyeceklerini kararlaştırdı. Kâğıttan kuş yapar gibi katlaya katlaya yalanlar hazırladı. Çati geldi. Sandalyeyi çekip oturdu. "Ne oldu?" dedi. "Nasıl ettin?" dedi. Nesli Abla'sı hazırladığı lafları masanın üzerine serdi. "Ben dedi Çati'yi severim dedi. İyi bir adam dedi. Vay benim başka kızım olaydı da Çati'yi şöyle karşıma alıp damat etmeliydim dedi. Çok yandı ama sözlüymüş bu kız. İstanbul'da dayısının oğluyla ha bugün ha yarınmış işleri. O kadar yakınmış düğünleri. Bir nevi nişanlı yani." Çati her kelimede Nesli Abla'sının yüzünde dolaşan renklere baktı. O bilirdi Nesli denen elekçinin nasıl bir yılan olduğunu. Acep doğru mu söyler. Yoksa yalan mı

kıvırtır. Nesli gözlerini kaçırarak anlatıyordu ama Çati anladı. Bu işte bir pislik var ki hem nasıl bir pislik. "Eh," dedi "Öyle olsun. Allah sahibine bağışlasın, nasip." Kalktı ve kendi deliğine giren tilkiler gibi usulca merdiven altındaki odacığına girdi. Bir ince hesaba oturdu. "Nesli evvelden ne kadar iştahlıydı. Şimdi aklına dokunan ne ki?" dedi. Sonra memur kızı Döndü'yü düşündü. Yok dedi, bu işin içinde başka başka şeyler var. Sonra bir yufka ekmeği kenarından kesen fareler gibi yavaş yavaş Döndü ile babasının etrafındaki yalanı makasladı. Sordu soruşturdu. Birkaç günün sonunda buldu ki ne Döndü nişanlıdır ne de İstanbul lafının aslı astarı vardır. Adam istememiştir, işte o kadar. Çati'nin merdivenleri en hızlı çıktığı gün o gündür. O hızla kütüphaneye girmiştir. Kitaplara bakan çocukları, "Haydi yeğenlerim ben burayı süpürecem, toz gözünüze dolmasın," diye göndermiş, Nesli Abla'sının karşısına dikilmiştir. Yüzü kızardığından, sesi çatallaşıp elleri titrediğinden ağzından yarısı kırık yarısı eksik dökülmüştür laflar. "Derdin neydi?" dedi. "Benim aklıma düşürüp de sonra İstanbul'da nişanlı uydurmalar neydi?" dedi. "Orospu" diyecekti. "Kahpe" diyecekti. Diyemedi. Sinir boğdu. Nesli Abla'sı kırk yaşında bir kaplumbağa gibi ağır ağır kımıldadı. Ulan şerefsiz, burada fık diye boğacak bizi gördün mü, diye geçirdi içinden. Korktu. Elindeki örgü şişlerine tutundu sanki. Baktı ki Çati hesap soruyor. Şimdi alttan alsa, bu deyyus huy edinecek, belki her lafta böyle baskın verecekti. Dikleşmek istedi, "Ne ki lan?" dedi. "İstanbul'da dedim. Nişanlı dedim. Babası seni sever dedim. Kötü mü söyledim, ne deseydim. Senin gibi bir deyyusa kız vermiyorlar mı deseydim. Babası seni adam yerine saymadı. Benim aklım tepemden çıkıp gitti mi ki ben o herife kız vereyim diyor mu deseydim he! Söyle ne deseydim." Çati'nin içi yandı, "Vay," dedi "vay yalan dünya!" Bir çuval patates oldu. Sandalyeye yığıldı kaldı. Konuşmadı. Konuşa-

madı. Gözlüklerini çıkarıp avucuna aldı. Gözlerinden boncuk boncuk yaş döktü. Bu sefer Senem derdine değil kendi derdine, kendi garipliğine yaş döktü. Nesli bunu fırsat bilip odadan çıktı. Çati kütüphane denilen tozlu kuytulukta tek başına kaldı bir zaman...

* * *

"Vay ne gözler imiş," dedi. "Vay nasıl bir işimiş. Demek bu gözler ecik daha göreymiş. Döndü, Senem olurmuş he mi? Okuyamayan Çati okurmuş he mi? Asker olamayan Çati asker olurmuş he mi?" Gözlüklerini çıkarıp torbalanmış ceket cebine koydu. Evin yoluna alışmış atlar gibi okula gitti geldi. Ama gözlüklerini takmadı. Madem o camekânın ardından baksam da adım kör Çati. Madem derdimin dermanı bu cıncıklar değil. Madem bunlar Döndü'yü Senem edemiyor. Olmaz olsun bu gözlükler dedi. Gözlüklerini takmadı. Merdiven başlarında, kaldırım inişlerinde tökezledi. Karanlık koridorlarda duvar dibi sürdü. Ama takmadı. Millet, "Çati nerde camların?" diye dalga geçti ama kimseye aldırmadı Çati. O günlerde eskisi kadar konuşmadı. Nesli Abla'sının yanına uğramadı. "Oyuncu fışkı," dedi sövdü. "Benim aklıma Döndü belasını sarıp Senem sevdasına bizi deli etti gördün mü?" dedi. Çok kızdı. "Ablalığa gurban olsun. Biz adam belledik yanına diz çöktük. Herhal bizi kollar, herhal ablalık eder dedik. Eh gördük göreceğimizi," dedi.

O günlerde okul müdürü Çati'nin bir derdi olduğunu bilmesine rağmen yanaşmadı. "Ne oldu, derdin nedir?" demedi hiç. Uzak durdu. "İt kapıda zabın gerek," dedi. "Elleme derdi neyse çeksin köpek," dedi. Çati o zamanlar anladı ki, dağ başında alıç, armut ne kadar yalnızsa, belki de onlardan beter yalnızdı.

Kendi kendine söylenirdi. "Ben düzenim var derdim. Oh gel keyfim gel dedikçe gerinirdim. Haşa küllükte debelenen

sıpalar gibiydim. Şu öğretmen olacak cahil takımı tek kelime ile hatrımı sormaz. Ulan Çati. Eşeğin başı Çati. Adam olmadık Çati. Senin derdin ne ki demezler. Meğer yalanmış. Anasını sattığımın okulu da düzeni de yalanmış. Bir Döndü'yü kendimiz Senem yapmak istedik. Senem döndü dolaştı bizi vurdu gördün mü?"

O günden sonra Çati bekârhanesine gitmedi. Okulda merdiven altındaki odada yatıp kalkmaya başladı. Müdür ses çıkarmadı. Hem okulda bir adam soluğu olur. Gece bekçisi gibi durur, iyi olur diye düşündü. Çati merdiven altında yalnız kalırken gece boyunca çok derine daldı ama hep eli boş döndü. Parmak uçlarıyla gözlerini yoklar, gözleriyle konuşurdu. "Derdiniz ne ki sizin? Karşıdan bakan essahtan bir gözsünüz beller. Ama siz eşek gibi kirittiniz. Görmem de görmem dediniz. Işığım yalan oldu. Okumam yalan oldu. Sizin yüzünüzden adım uyduruk Çati oldu. Şimdi ben sizi parçalasam mesela, tümden kör olsam ne lazım gelir?" Elleriyle yoklaya yoklaya muayene eder. Sanki bir yara izi varmış da eliyle bulacakmış gibi kaydıra kaydıra oynardı gözleriyle. Sonra aradığı yara izini bulamaz. Çaresiz kalır. Omuzları düşer. Merdiven altında kuytu yere saklanmış yavru kediler gibi sabahı gözlerdi. Kâh gözlerine yanarak, kâh eskileri hatırlayarak uyur giderdi. Arada bir erkekleşir. Coşup yumruğunu duvara vururdu. O vurmalarının birinde serçe parmağını kırdı. Sabaha kadar ağladı. Biraz acısını bahane etti, biraz Senem için, biraz da görmeyen, göremeyen gözleri için ağladı. Sabah oldu. Müdüre çıktı. Şişen parmağını gösterdi. Müdür, şişen parmağa baktı. Ses çıkarmadan imzaladı hastane sevk kâğıdını. Ama "Geçmiş olsun, ne oldu?" bile demedi. Çati en çok da buna kahırlandı. "Vay," dedi "ulan ben neyim sizin kapınızda. İnsan kapıda bir it görse mesela, it inlese, ağlasa ona bile ne oldu vah demez mi, der. Ama işte bize bir geçmiş olsun denmez. Demek böyleymiş buranın batası dü-

zeni." Hastane yolunda düşündü. Kati karar verdi. "Ulan şerefi bozuklar. Ulan kahpe analılar, ben de size sormazsam..."

Çati, kökten dipten söverek kararlar aldı. Ben de size sormazsam diye kavli karar etti. Kendince intikamlar aldı. Daha az süpürdü sınıfları. Okul bahçesinin çöpüne bakmadı. Zili üç dakika erken, beş dakika geç çaldı. Tuvaletlere yazı yazan piçlere karışmadı. Sigara içenlere dokunmadı. Ama bu intikam fasılları kimsenin umurunda olmadı. "Okulu yaksan duymayacak bir takım bu örtmen takımı," dedi Çati. Yavaş yavaş hırsı, kibri söndü. Sonra yavaş yavaş kabuklandı içindekiler, kendine geldi aylar içinde. Hem Döndü hem Senem hikâyesi yalan oldu. Ceket cebine hapsettiği gözlüğü tekrar taktı. Hastaneye haber saldı yeniden. Aman göz doktoru gelince bir haber uçurmaya bakın dedi. Yavaş yavaş Nesli Abla'sının ıhlamurundan da içmeye başladı. Nesli'nin dostu olmaz. Kimseye acımazdı. Ama nedense Çati'nin haline acıyordu. Bir ıhlamur sefasında hem örgü yaptı hem anlattı. "Ulan bu sefer bir işimiz olacak ki adı Halime." Çati köpük köpük korktu. Korkusu köpürdükçe yerinde duramadı. "Eğer bu sefer de başıma bir oyun edeceksen vallaha şan için vururum seni topuğundan," dedi. Nesli güldü. "Topuğumdan vurmak ne lan deyyus. Ben pavyon karısı mıyım ki topuğumdan vuracaksın. Vuracaksan aha buradan vur diye göğsünü işaret etti. Hoşt! Havlayan it hiiç bir şeycik yapamaz. Bak sen ablanı dinleyeceksin. Bu sefer tamam, her bir şeycik tastamam."

Hakikaten dediği gibi "tastamam" oldu her bir şey. Halime'ye yüzük takarlarken yapılacak gül şerbetinin boyası bile alınmıştı. Nesli Abla'sı biraz kendi namını kurtarmak, biraz da yalan dünyada bir hayır işlesek de şu Çati itini eversek kötü mü olur diye düşündüğü için yaptı her şeyi. Halime'nin babası Nesli'ye uzaktan akraba olurdu. Fazla gösterişli bir güzelliği olmayan ama genç kızlığın tazeliği ile çağla

gibi, erik gibi bakan Halime'yi aldılar. Çati'nin devletten aldığı maaş, bir de anası babası olmaması çok işe yaradı. Nesli, Halime'yi bir kenara çekip büyü yapar gibi üfledi. "Kız, kaynana kayınbaba derdi yok. Bir başına bir garip bu. Azıcık seversen kapında it olur. Ondan sonra gelsin ye. Gitsin ye. Yat aşağı. Keyfine bak. Her şeyin tamam olur. Böcük gibi ne bulursa evine çeker bu Çati haberin olsun."

Halime razı. Babası razı. Eh hayırlı olsun bakalım dediler.

Evlendiler.

Halime, Çati uyurken gözlüklerine baktı. Başı döndü. "Vay anam nasıl yaşar gider bu gözlüklerle," dedi. Günler geçtikçe Çati'nin neyi var, neyi yok, huyları nasıldır bir bir öğrendi. Alıştı Çati'ye. Mesela yemek yerken homul homul eder mi? Yoksa efendi efendi mi yer? Uykusunda horlaması neyse de deli yatıp yorganı yerlere atar mı? Öyle şeyler işte.

Aradan geçti bir zaman. Yavaş yavaş Halime, Çati'nin kokusuna alıştı. Zaten Nesli Abla'sı demişti ki insan kısmı birbirinin kokusuna alıştı mı gerisi kolay olur.

Çati, Halime'yi usul usul ama derinden sevdi. Hanımı yatarken yanında o seyreder, düşünürdü; demek böyle olurmuş evlilik dedikleri...

Evlendiklerinin üzerinden çok bir zaman geçmemişti. Normalde Çati evden çıkmadan gözlüklerini bir bezle silerdi. Halime bir güzel mendil uzattı ve dedi ki bırak o bezi. Artık bununla sil gözlüklerini. Sana kıyamam ben.

Halime'nin bir kerecik "Sana kıyamam ben," demesine Çati'nin içinde kocaman bir sel kabardı. Diyecek laf bulamadı...

Çati otuz küsur yıl ömür sürdükten sonra Halime'yi bulmuştu.

Çati otuz yılda ne anadan ne babadan ne öğretmenden ne esnaftan böyle bir tek laf duymamıştı.

Çati'ye it demişler, kopuk demişler, deyyus demişlerdi.

Çati yerde sürünen bir ayakkabı eskisiydi.

Ama sen şu işe bak; Halime "kıyamam" demiş, almış kaldırmıştı yerde sürünen Çati'nin adını.

Çati "kıyamam" sözü için o gün Halime'ye baktı, baktı. Hiçbir şey demedi, diyemedi. Sevindi çok. Mutluluk da insanı tıkarmış anladı. Gözünden akanı durduramadı.

"Kıyamazsın he mi?" dedi. Gözlüğünü çıkardı. Diyecek laf ararken Halime bir de uzanıp öptü yanağından. "Haydi, sıkma kendini, hayırlı işler olsun," deyiverdi. Sanki Halime'nin dilinden cennetten haber geldi. Öyle sevindirik oldu Çati. İlk basamağa adımını attı. Hiç sağı solu yoklamadan, düşerim diye korkmadan, "Kıyamazsın he mi?" diyerek, mutluluktan kanatlandı, indi merdivenden...

Anamın Adı Bahriye

Fakülteyi Ankara'da okudum.

İlçeden Ankara'ya gelmiştim. Boyacı, hırdavatçı Hacı Halil Efendi'nin solcu oğlu olarak ilçeye döndüm.

Aklımda Ankara var. Babam dedi ki, "İster sağ, ister sol, ben bilmem amma dükkânı kapatma, başında dur." Ankara'ya koştum. Parti örgütüne durumu anlattım.

Bölge için de senin orada olman lazım.

Bizim bölge sağcıdır ki hem nasıl. Solcu olan bir tek emekli öğretmen Faik Bey'dir, bir de köylerden tek tük seçmenimiz var. O seçmen de haftada bir pazara geldiklerinde Faik Bey'in kırtasiyesinde çay içer, sonra giderler, o kadar...

Dükkânı teslim aldım babamdan. Fırsat buldukça gelenlerle konuşuyorum. Dükkândan çıkan köylü, babamın yanına gidiyormuş. "Halil Efendi senin oğlan örgüt diyo, parti diyo, sen bilin amma bu parti pırtı işinden çok başı ağrır," diye dert yanıyorlarmış.

Bir zaman sonra köylünün ayağı kesilmeye başladı.

"Halil Efendi'nin oğlan adamda kafa beyin koymuyo, ağzının içi laf dolu, komonistlik derdindeymiş herhal..."

Babam dedi ki, "Eşşolueşşek dükkâna gelen köylünün çivisini boyasını ver, gerisine karışma, dükkân batarsa ben sana sorarım sağı solu..."

Baktım ki işler karışacak. Faik Hoca'ya danıştım.

"Oğlum burada işler biraz değişik olur. Sen köylünün malını, ekinini sor, parası olmazsa deftere yaz, çay söyle içsinler, onların sana bırakacağı emanetleri vardır, onlara sahip çık, koy bir kenara dükkânda dursun, kılık kıyafetine dikkat et, temiz giyin, bu kadarıyla sana karşı sempati olur, sana sempati partiye sempati olur..."

Ben esnaf çocuğuyum bunları benim de bilmem lazım ya işte Faik Hoca söyleyince kafama dank etti. Gel zaman git zaman işler tekrar rayına girdi. Köylünün gözünde yeniden "Halil Efendi'nin oğlu" olduk.

* * *

Askerliği yaptım, Nurten'le evlendim.

İlk çocuğum erkek oldu.

Ben adını Deniz koydum. O zaman vatandaş anladı ki Halil Efendi'nin oğlan hâlâ "komonistlik" peşinde. Camide babama sorarlarmış, "Halil Efendi, Deniz ne demek, başka ad mı yok? Şurda babasının gül gibi adı dururken."

Babam bana değil de anama dermiş ki, "Bu oğlan da iyice odun çıktı. Âdet bilmez, töre bilmez. Deniz neymiş!"

Zaten babam torununa hiç Deniz demedi. Kendi babasının ismiyle, Salih diye sevdi.

Oğlandan sonra bir de kızım oldu. Bu sefer tecrübeliyim, anamın adını koydum ama bir taşla iki kuş; Bahriye.

Bahriye ismi parti örgütünün de hoşuna gitti. Ankara'ya toplantıya giderken Bahriye'yi de götürürdüm.

Severlerdi. Kucaklarından indirmezlerdi.

Yıllarca Faik Hoca ile ben seçimlere girdik. Köylerle birlikte aldığımız oy otuzu bulmadı. Yirmi sekize düşmedi. Son seçimde bir oy eksildik. Bize en yakın köyden Haydar Amca'nın ömrü yetmedi. Ölürken oğluna demiş ki, "Partiye sahip çık." Ama oğlu Ankara'da memur. Sahip çıksa ne olacak, bizim bir oy gitti gider.

Yıllar böylece geçti. Faik Hoca yaşlandı. Parti dedi ki, "İlçe örgütünde zafiyet var. Faik Bey yaşlandı. Bayrağı sen teslim alacaksın."

Aldık örgütü.

Faik Hoca'nın kırtasiyenin hemen yanında bir boşluk var. Orayı benim verdiğim malzemeyle kapattık. Sandalye, masa, bir de tabela. İşte sana örgüt binası. Bu durum Ankara'da çok ses getirdi, "İlçemiz yeni parti binasına sayenizde kavuştu," diyerek beni kutladılar.

* * *

Anamla babam beş ay arayla rahmetli oldu. Çok üzüldüm ama elden ne gelir.

Bir gün partiye bir genç geldi, anasını da babasını da tanırım. Çocuğun küçüklüğü de hayal meyal aklımda. Ailesi bizim partiden, düzgün insanlar Ankara'da kalıyorlar. Çocuk fakültede okurken ikinci sınıfta terk etmiş. "Oradaki ortama alışamadım, biraz mola vermek iyi olur," diyor.

Öyle olsun bakalım, biraz mola versin. Gencin ismi Tonguç. Burada teyzesinin yanında kalacakmış. Dedim ki, "Tonguç burada partide dur, gelen giden olursa çay ver. Geri kalan zamanda da kitap falan oku işte, burada zamandan bol ne var."

Tonguç ressam. Tonguç şöyle. Tonguç böyle. Tonguç dedi ki...

Bizim kız Bahriye, varsa yoksa Tonguç anlatmaya başladı.

Nurten'e dedim ki, "Bak Nurten bu kız Tonguç türküsü çağırıyor, dikkat et, bu kız sakın tutulmuş olmasın bu zibidiye."

Nurten itiraz ediyor, "Olur mu canım onlar arkadaş."

Tonguç zaten canımı sıkıyor. Pasif insanlardan, hele hele bu taşra zihniyetinden çok sıkılıyormuş.

Daha neler neler.

Düşünüyorum ben de o yaşlarda böyle miydim?

Dilim döndüğünce anlatıyorum, "Ankara'dan gördüğün gibi değil, bu insanlarla başka şekilde konuşmak lazım. Buranın havası, suyu, gidişatı başkadır."

Gel gör ki Tonguç benim göbeğime, kırlaşmış saçlarıma bakıp anlamlar çıkarmaya devam ediyor. Yok ben teslim olmuşum, yok ben bir zamanlar öğrendiğim ne varsa işte şu dükkânın, tezgâhının arkasına gömmüşüm...

Sabır, sabır ama nereye kadar?

* * *

Nurten beni uyandırdığında saat kaçtı bilmiyorum ama sabah ezanı okunuyordu. Nurten nefessiz anlatıyor.

"İçim sızladı kalktım Nurettin, baktım ki kız yok. Yatağına şu notu bırakmış:

> *Annecim, babacım biz kendi maceramızın peşinden gitmeye karar verdik. Burada boğulacağız. Yaşamak için gidiyoruz.*
>
> *Bahriye-Tonguç."*

Vay ben senin... Tonguç...

Çok sövdüm.

Nurten'e ettiğim lafı dağlar taşlar kaldırmaz.

Dükkâna gitmedim. Oğlana dedim ki, "Kimseye laf etmek yok, soran olursa babam Ankara'da dersin."

Üç gün evde içtiğim sigaranın, sağa sola ettiğim telefonun haddi hesabı yok.

Kız sır oldu!

Nereye başvurduysak yok.

Tonguç'un izine kurşun atıyorum. Elime geçirsem çiğ çiğ

yerim. Ulan kız kaçırmak ne demek, kimsin sen?

Eh Bahriye bu bana yapılır mı?

El içine nasıl çıkarım ben?

Partiye ne derim ben?

Şurada seçime kalmış iki yıl. Benim durumum gözden geçirilecekti, güçlü bir yerden aday gösterilip Ankara'ya doğru uzanacaktım.

Ama şimdi Tonguç benim durumumu Ankara'dakilerden önce gözden geçirdi ve aldı kaçtı kızı.

Burada boğuluyoruz. Yaşamak için kaçıyoruz...

Lafa bak lafa... Bu laflar hep Tonguç'un halt etmesi. Yoksa benim kız daha ekmeği kulağına götürüyor, ne bilsin bunalmayı, macerayı...

Anamın mezarına gittim.

"Nurten sen şurada bekle, gelen olursa haber et. Benim anamla konuşacaklarım var," dedim.

"Ana ben bu kıza senin adını verdim. Bahriye dedim, senin gibi olsun dedim. Kötü mü ettim? Elin zibidisiyle kaçtı ana. Ben yerimde duramıyorum ana. Delirecek gibi oluyorum. Bu nasıl iş. Ne vakit buldular birbirlerini ana. Ben mebus olacaktım. Şu işe bak. Partiden tel çekmişler; *sıkıntılı bir süreç yaşadığınızı duydum geçmiş olsun*. Şimdi bu ne demek; geçmiş olsun, senin Ankara yolu kapandı demek, üstüne bir bardak soğuk su iç demek.

Ana hiiç kusura bakma, vallaha şu kadarcık da sövmesem delirecem; Eşşek kızı Bahriye, adından utan Bahriye..."

* * *

"Sayın Başkan; ilçe başkanlarımızdan Nurettin Bey kalp krizi geçirmiş. Ailevi meseleleri vardı son zamanlarda, dolayısıyla artık aktif siyasette yer alamayacak. İlçe'den de

ayrılmış. Balıkesir'e yerleşmiş. Oğlu hâlâ ilçede ve ticarethanesinin başında. Sayın Başkan, dilerseniz çağıralım gelsin, kendisini tanırız, ateş gibi çocuktur, babasından boşalan ilçe başkanlığımızı devralsın..."

* * *

Balıkesir il merkezinde güzel bir park. Pırıl pırıl bir güneş, kuşlar, çocuklar cıvıl cıvıl. Bir bankta oturan eski ilçe başkanı Nurettin Bey biraz kilo almış ama yine de durumu iyi. Nurten Hanım da yanında. Parkta oynayan çocukları seyrediyorsa da, sıkıntılı.

Bir şey var aklında, söyleyecek ama nasıl?

Biraz daha kıvranıyor, sonra birden cesaretlenip söyleyiveriyor.

"Nurettin bak kızma, sakin ol, Bahriye'den mektup var."

Nurettin Bey'in yüzü geriliyor.

"Ne diyormuş?"

Canım ailem sizi çok üzdüm biliyorum, mahcubum. Biz Tonguç'la ayrıldık. Ben Ankara'dayım. Belediyenin sanat evinde kalıyorum. Burada gündüz çocuklara bakan bir bölüm var, orada çalışıyorum. Sizi çok özledim. Görüşmeyi çok istiyorum ama beni affedecek misiniz bilmiyorum?

Nurettin Bey uzunca zaman susuyor, gözünden iki damla yaş süzülüyor.

"Sen de cevap yaz Nurten, gelsin elimizi öpsün."

"Tamam," diyor Nurten Hanım, seviniyor.

"Ha bu arada Deniz'i de partiden çağırmışlar, ilçe örgütünde başkan olsun istiyorlarmış."

Birden toparlanıyor Nurettin Bey. Biraz durup düşünüyor, sonra heyecanla konuşuyor.

"Hımm olsun tabi. Ona da haber et, kardeşini de alıp gel-

sin. O şimdi çok genç, dikkat etmesi lazım. İleride şansı çok. Belki bir gün Ankara..."

* * *

O gün parkta saatlerce konuştu Nurettin Bey.

Gelecek seçimlerden, ilçeden, örgütten, partiden...

Arada bir aklına Tonguç geldi. Dişlerinin arasından sövdü. "Bu işte senin de hatan çok Nurten," diyerek kızdı. O böyle kızdıkça Nurten Hanım lafı değiştirdi.

"Parti için yeni bir yer yapılsa iyi olmaz mı Nurettin?"

Gülizar

Ben Yozgat'a gidecem deyip sırtını döndü. Lafı uzatmayacak ya. Hiç konuşmayacak, kararım kati diyecek ya. Erkek olacak ya...

Olsun bakalım. Kararın kati olsun, hiç konuşma bakalım...

Göçü yükledik. Kaynanam çok ağladı: "Oğlum etme, Yozgat nere bura nere. Yozgat'ta çalış, akşam da evine gel, düzenini bozma." Kayınbabam dönüp de bakmadı bile. Ben camiye gidiyom dedi. Giderken de Ayşegül'ü kucağına aldı, öptü iyice. Sonra bana dedi ki gel kızım şöyle, bu it dölünün inadı inat. Aklına bir giren olmuş, ille de Yozgat. Derdi Yozgat deel ben biliyom ya haydi gitsin şimdilik. Benim korkum, seni de bu yavruyu da sefil edecek. Sonra kafasını sallayarak gitti. Ben arkasından baktım öylece. Kayınbabam benim de öz babam sayılır. Ben babamı hiç görmedim. Anam da ben on dört yaşımdaydım öldü. Bura benim evimdi. İyiydik. Amma işte gel de laf anlat...

Göçü Eskipazar Mahallesi'nde bir yere yıktık. Ne varsa göçümüzde sanki? Bir kat yatak, bir kötü çul, kap kacak.

Bizimki durmadan konuşuyor.

"Benim kafamdaki başka. Pabrika kurulacak devlete işe girecem. Bira pabrikasıymış olsun elin içtiği zıkkımdan bana ne, ben ekmeğime bakarım. Görsünler bakalım."

Kim neyi görecek hiç bilemedim. Bunun hersi öfkesi kimeyse?

Gurban olduğum Allah'ım sen şu yavrumun yüzüne bak.

Yatağı serdim. Ayakyolu bahçede. Gusülhanesi var sedirin yanında kapaklı. Bir göz oda. İlk gece bizimki hiç uyumadı. Döndü durdu, bir yandan da öksürüyo. Zaten canında ne var. Cıkka kadar canı var. Anası derdi ki; bizim oğlan inadıynan yaşar, yoksa ayakta duracak hükmü yok.

İnadı batsın!

Sabah oldu, çıktı gitti.

"Ben şu pabrika işine bi bakıyım."

Bak ya pabrikadakiler de ağzını açmış seni bekliyo elleham...

Konu komşu geldi, her bir şeyi sordular. Ben de anlattım. Ne olacak, gizli saklı neyimiz var? Ben pabrika deyince gülüştüler. "Hah pabrika da sizi bekliyodu, iyi ki geldiniz."

Meğer pabrikanın adam aldığı yokmuş. Bir ara üç beş kişi almış ya, onlar da sanatı olan adamlarmış. "Senin herifin kamyonu olsa, şoförlüğü olsa pabrikanın yükünü çeker Angara'ya."

Benim herifin köyde eşşek sürmekten, at sırtında gezmekten başka bildiği yok. Senin atın eşşeğin burda para eder mi heç? Komşular doğru söylüyor. "Kim ne yapsın kıız dingil zort çıkıp geldiniz hani iş?"

Vay benim başıma. Ben biliyom vallaha da billaha da biliyom. Bu pabrika işi, Yozgat işi kötü, çok kötü olacak. İçim sızladı mı benim, o iş olmaz. Bu herif öz babasına, atasına karşı durup geldi buralara. Atasının gönlü razı olmadan heç işi düzgün gider mi?

Amma kendine sorsan ağzının içi lafınan dolu.

"Benim ağalarım Angara'da İstanbul'da iş tuttu. Ben köy yerini bekliyemem. Giderim Yozgat'a, kurarım düzenimi oohh. Gel keyfim gel."

Kayınbabam, "Keyif eşşekte olur len," derdi.

Bizimki eşşek ki hem nasıl eşşek. Kendini de bizi de ezdirecek ki elâlem görecek keyif neyimiş.

Pabrika işi olmadı. Kapısından içeri bile almamışlar, bekçi koymuşlar önüne: "Şoförlüğün yoksa haydi yallah."

Eve geldi kös kös oturuyo. Otursun bakalım. Bir boğazım deel mi. Ben çok aç kaldım. O düşünsün. Babasının en küçük oğlu. Abileri iş tutmuş da bu da tutacakmış. Ha hay sevsinler senin işini...

Dedim ki ne düşünüyon, sen atlardan anlarım diyon ya bakarsın birinin sürülecek atı arabası vardır.

Atı arabayı duyunca gevşedi.

"Pravo kötü kız, arada bir kafan çalışıyo senin."

"He ya arada bir çalışıyo şükür mevlaya. Ya hiç kafası çalışmayanlar ne etsin, ne işlesin?"

Ben böyle deyince höst deyip üstüme yürüdü ya kaçtım.

O gece sabaha kadar kurdu döktü. "Şöyle at bulurum, böyle at bulurum, bir arabam oldu mu..."

Ayşegül'üm yavrum o vakitler iki yaşından ecik fazlaydı. Ne bilsin babası hayal pilavı yiyo. Ne bilsin biz yatağı yorganı toplayıp düştük buralara ne bilsin...

Çok dua ederdim. Benim herifime de akıl ver. Buralarda sefil etme. Ayşegül'ümün gül yüzünü soldurma. Benim beklediğim yok. Ben yetimlikten gelmeyim, alışığım ya şu yavruya acı hey Allah'ım...

Atı da arabayı da buldu. Adam demiş ki ben senin babanı da büyük ağan Süleyman'ı da bilirim oğlum, sizden zarar gelmez, aha at da araba da senin. Yevmiyeni al, kalanı getir.

Bizimki nasıl kırışıyo. Nasıl seviniyo...

Hey avanak, bir anlatıyo ki görme.

"Adam babamı tanıyomuş, abim Süleyman'ı tanıyomuş. Ece bizim namımız Yozgat'ı da tutmuş görüyon mu kız?"

Görüyom görüyom tabi, baban olması sana merkep bile sürdürmezler görüyom. Amma bunları yüzüne söyliyemiyom. İçimden kendi kendime...

At geldi maşallahı var. Ala çakır. Adı da Gülizar'mış. Gurban olduğum Allah'ım şunun güzelliğine bak. Adam bakmaya kıyamıyo. İyice temizledim Gülizar'ın kalacağı yeri. Bir yandan da her bir şeyi anlattım. Pabrikayı. Köyü. Yozgat'ı. Bizimkinin inadını. Ben anlattıkça o kafasını salladı, tosuladı, sanki anlıyo her dediğimi...

Sabah çıkarlar, akşama kadar gezerlerdi. İyi kötü elimize üç beş kuruş geçiyo.

Akşam olur, Gülizar gelir terli terli vay yavrum. Gülizar işte bu yalan dünya böyle. Sen güzelmişsin kim nitsin? Öyle güzelim diye kırışmak yok. Bak bana, köyde millet "ayna melek" derdi, "nur kız" derdi, "balkız" derdi, daha neler neler. Sonra ne oldu, aha şu kuru oğlana vardık. Onun peşinde buralara geldik. Yetim olmıyaydım Gülizar, o zaman bu deynek gibi herifle ne işim olurdu? Anam olaydı, atam olaydı. "Yok," derlerdi "benim size verilecek kızım yok." Ben mektep görmüş, okumuş adama varıyım isterdim. O nereye giderse ben de giderdim. Yurt görürdüm, adam içine çıkardım.

Neyse şikayet varmasın Rabbıma. Nasip böyleymiş, benimki öylesine işte boş laf. Hem geldik de kötü mü oldu Gülizar, bak seni gördük ya.

Ben konuşurdum, Gülizar hem kıpır kıpır arpa keser hem dinlerdi. Bir de başına sallar, tosulardı. O böyle yapınca Ayşegül korkardı yavrum.

"Korkma kızım korkma, Gülizar o, bak ne güzel..."

Bizimkine dedim ki bak Gülizar'a vurma. Ona vurursan

ben küserim. Bizimki eşek olduğu için laftan anlar mı? Sen ne söylersen söyle. O öylece sırıtır.

"Neymiş Gülizar'ın starası ki yürümez de kiridirse vururum ki hem nasıl..."

Vurursun eşşek, vurursun tabi. Senin sırtına da bir vuran çıkmaz ki...

Sabah çıkarlardı ben evin işini görürdüm. Evin işinden ne olacak ki bir göz oda. İşte maksat vakit geçsin. Öğleden sonra komşularınan serinlikte otururduk. Millette laf çok. Yozgat'ın avratlarında laf biter mi? Onlar anlatırlardı ben nasıl gülerdim.

Bir gün böylece otururken mahalledeki oğlanlardan biri koşarak geldi.

"Abla at ürkmüş arabayı devirmiş, abim altında kalmış."

Benim kafam karışmış. Kimin atı kimin arabası hiç anlamadım. "Vah yazık kimin atıymış," diyom.

Meğer Gülizar'ın yanından kamyon geçmiş. Hem de bira pabrikasının kamyonuymuş. Gülizar ürkmüş. Bizimki de toparlayamamış. Devirmiş arabayı oracığa.

Bizimki Yozgat Devlet Hastanesi'nde yattı. Ayağı düzen tutmadı. "Bundan sonra da tutmaz," dediler. "Ben topal kaldım," diye çok ağladı bizimki.

Kayınbabam dedi ki yetmez mi kendine de bize de zulmün, gel köye. Senden ekmek isteyen mi var?

Ayağa kalkıyo amma aksayarak yürüyo. Eh buna da şükür, başımızda ya. Canı sağ ya...

Biz köye döndük. Gülizar'ı da arabayı da sahibine teslim etti kayınbabam. Gülizar'ı giderken öptüm.

"Yavrum Gülizar sıkma canını emi. Bilerek olmadı ya kızım."

Kafayı salladı, şöyle bir bakıp kişnedi hafif yollu. Bir daha öptüm. Gülizar'ın sırtındaki çulu vermedim. Hatıra kalsın. Sahibi hakkını helal etsin...

Gülizar'ı satmışlar. At kısmı ürkmeyi huy edinirse çok canlar yakarmış. Yakmaz Gülizar, yakmaz ya kim bilir bizimki ne etti Gülizar'a.

Bizimki topallayarak geziyo bağda bahçede...

Gülizar hep aklımda. Bir gün denk getirip sordum bizimkine.

"Ne ettin de ürktü bu kız?"

Önce terslendi söylemedi. Ben de terslendim. "Senin bana işin düşmez herhalda," dedim. Baktı olmayacak kös kös anlattı.

Bira pabrikası'nın kamyonu yanlarından geçiyomuş. Bizimki kendine yedirememiş, sen nasıl geçecen beni diye çalmış Güzlizar'a kamçıyı, çal ha çal derken dayanamamış Gülizar, kaldırmış atmış arabayı da kendini de...

"Gülizar hani ben derdimi anlatırdım sana, köyden niye geldik, sefil olmaya mı diye ağlar üzülürdüm. Benim ağladığıma dayanamadın deel mi? Gülizar kızım, Gülizar ben biliyodum sendeki asaletin onda biri bizim şu eşşekte yok. O laf dinlemedi, bizi Yozgat'a götürüp sefil etti ya sen bizi anladın Gülizar. Ayşegül'üm sefil olmasın diye, ben sefil olmayım diye kendini attın yere de bizi köye geri gönderdin. Seni de sattılar kızım. Seni de sattılar kim bilir kime? Belki aha şu inat herif gibi birine sattılar. Olsun Gülizar olsun, isyan yok kızım, isyan büyük günah. Sen de dua et. Bak ben ettim. Sen çıktın karşıma. Sen de dua et senin de Gülizar'ın gelsin. Bir yerlerden çıksın da gelsin Gülizar'ım, çıksın da gelsin..."

Bildiğin Karı Koca Hikâyesi

Acil servise geldik. Daha doğrusu beni Salih getirdi. Arkadaş ne için lazım olur. Bak işte, başka zaman olsa elinden iş gelmez bir küçücük adamdır Salih ama şimdi alıcı bir kuş olup aldı kaçırdı beni o harpten.

Harp ki hem nasıl bir harp!

Ben ne dedim de harp çıktı anlamadım.

Gel dedim. Eve gidelim. Her karı koca arasında olur böyle şeyler. Zeliha sen onlara uyma, sen akıllı kadınsın dedim. Demez olaydım. Ne demek efendim "onlar"?

Senin "onlar" dediğin benim anam babam, kardaşım değil mi?

Hay anana babana, kardaşına...

Neyse...

Kapılar çarpılıp cam çerçeve un ufak olunca ben elimi yüzüme setre etmişim. Allahtan yüzümü kapatmışım, yoksa cam ile beraber yüzüm de perişan olurdu. Kolumun her yeri cam kesiği. Kan sızım sızım sızıyor.

Acil serviste bir doktor var. Adını da öğrendim; Çetin.

Adı Çetin ama kendinde iş yok. Yeni tayin olmuş. Benim

kolumdan kan akıyor. Çetin nasıl telaşlı. Sonunda dayanamadım güldüm. Çetin Bey gerek yok bu kadar telaşa, ben alışkınım dedim. Şaşırdı baktı önce. Bir şey demedi, dar telaş dikti yarayı. Bir sigara istedim. Burada olmaz ama yak haydi, gecenin bir yarısı olmuş dedi. Karşılıklı tüttürdük. Ben Zeliha'yı, ailesini anlattım. Neden anlattıysam, bilmiyorum ama Çetin dinledi dikkatli dikkatli. Bıraksan not alacak. Meğer bu Çetin hikâye falan yazarmış. Bunlar dedi çok güzel ayrıntılar. Ayrıntıyı yakaladın mı gerisi gelir dedi. Merak ettim. Ne ayrıntı yakaladın bizim kesilmiş, çizilmiş kolumuzdan, huysuz karı Zeliha'dan. Çetin gözlüğünü düzeltti. Aslında karı koca kavgasından bize ekmek çıkmaz ama yine de dursun bir kenarda, bakarsın lazım olur. Doktor Çetin'in bizim hikâyemize böyle usta gibi bakmasını, eline geçen malzemeyi saklayan eskici gibi olmasını sevdim. Vay dedim neler var ellerde. Hoşuma gitti yani. Ee dedim Çetin Hocam anlat nasıl oluyor bu işler. Yazmak çizmek falan. Doktor çayları tazeledi. Benim yanımda gelen Salih'i pek sarmadı bizim muhabbet, baktım sıkılmış. Gönderdim. Ben gelirim, iyiyim dedim. İstersen doktora sor dedim. Doktor da kafa salladı, Salih gitti.

Doktor yazma işine nasıl başladığını anlattı. Önce dergilerde falan yazarsın, sonra kitap kıvamına gelirse... Bak bak "kitap kıvamı" diyor ulan, ne laflar bunlar. Eee dedim, gerisini istedim. Ben istedim o anlattı. Hem tıp okumuş, hem edebiyatı boşlamamış. Okumuş yazmış, görmüş geçirmiş, buralara kadar tayin olmuş. Hoca sana aferin demek bize düşmez ya vallaha aferin dedim. Doktor Çetin güldü. Pencereyi açtı, sigara dumanı dağılsın istedi. Dışarıdan esince rüzgâr ben kendime geldim. Yeniden Zeliha. Yeniden evde analarını gözleyen iki çocuk. Yeniden adam olmadık kayınbabam, kaynatam. Yeniden, yeniden türlü türlü derdim diz çöktü dibime. Doktor Çetin'e dedim ki nasıl bir hikâye olur bizimki. Güldü, hikâye olmuş zaten dedi. Daha fazla su ko-

yarsak taşar. Hikâye dediğin hoşaf gibi olacak. Hem tanesi hem suyu kararında olacak. Bu doktordaki laflar vallah beni çarptı. Ulan dedim demek ki kimseye gözlüklü mözlüklü deyip ayar olmayacaksın bak. Deynek gibi bir oğlan neler biliyor. Ne laflar ediyor. Tamam, Çetin Hocam söyle o zaman, bizim hikâyede tane mi az, su mu çok, nedir durum? Doktor Çetin bu sefer camı kapatıp perdeleri çekti. Bilmem ki dedi. Bilsem zaten yazmak derdine düşer miyim? Cant yardı Doktor Çetin. Sen o kadar laf et. Elin kalem tutsun. Yazılar yaz. Gördüklerini hikâye et. Millete okut. Sonra Zeliha ile bizim işe bilmem ki de. Anladım ki Çetin, karı koca arasına girmek istemedi. Korktu belki de. Yeni tayin olmuşsun. Gece yarısı avradıyla kavgalı, kolu cam kesiği bir adam geliyor. Bizim iş ne olacak diyor. Belli bir şey canım; korktu doktor. Yoksa iki çift laf olsun ederdi. Eh dedim, doktor alacağımız olsun. Bizim Zeliha'yla olan hikâyemiz seni şu kadar olsun kıpırdatmadı, he mi? Doktor Çetin elindeki cep telefonundan saate baktı. Sen dedi haydi git artık. Yat dinlen, ne de olsa kan kaybın oldu. Eh dedim doktor, öyle olsun bakalım. Kalktım. Haydi dedim gecelerin iyi olsun.

Ayrıldım acilden. Aheste adım gidiyorum. Durağa uğramak istedim. Gece bir tek taksi bırakırız durakta. Baktım ki durakta gece lambası yanar. Şakir çekmiş battaniyeyi uyuyor. Uyandırmadım, yürüdüm. Yol boyu doktoru düşündüm. Adama bak sen. Gelen giden vatandaştan dinler dertlerini. Sonra onları biriktirir de yazarmış. Millet ne bilsin, koyun gibi mısmıl mısmıl anlatıyor başına geleni. Desen ki ulan anlatma sus, bu adam ne duyarsa pişirir, taşırır, yazar, dergilere salar da bastırır senin benim başımıza geleni. Bak sen şu işe...

Usul aksak eve vardım. Kızım yatmamış daha. Beni gördü, korktu. Kolumu sordu. Yok bir şey dedim, kızım niye yatmadın sen? Bir şey yok. Bizimkisi bildiğin karı koca hikâyesi işte, bir şey çıkmaz bizim hikâyeden...

Kasap Kokusu

Benim babam kasap.

Mal davar keser, et doğrar. Elleri et kokar. Elleri kocaman. Ete her vurduğunda "hıh" der. Çok seyrettim babamı ben. Kediler gibi. Onlar da seyreder ya kasapları. Onlar bekler ki bir parça et atılsın, babam da onları besler. Onlar da dua eder bize. Etsinler tabi, sadece kedilere değil, dükkâna sadaka istemeye gelenlere de az da olsa verir babam. Onlar da bize dua eder, etsinler tabi.

"Bizim işimiz et, kan; biz hayır etmezsek, aha şu gariplere bakmazsak kalbimiz taş olur taş."

Ne çok dua ederdim. Allah'ım babamın kalbi taş olmasın, taş olursa kalbi atmaz, kalbi atmazsa babam ölür. Allah'ım babam ölmesin...

Dükkânda işi bitecek, eve gelecek, yorgunluktan ölse de banyo yapmadan yıkanıp arınmadan içeri girecek, mümkün değil anam keser valla.

"Et kokusu çıkmıyo bu evden, adamın teri bile et kokuyor."

"Onlar et kokusu değil Münevver, onlar ekmek kokusu. Gurban olduğum Rabbim ekmeğimizi buradan vermiş. Ben

et kokacam ki siz ekmek yiyebilesiniz. Aha işte yıkandım, koku da süründüm, daha ne olacak.."

Annemle babam akraba olur, teyze çocukları.

"Anne sen severek mi evlendin?"

"Ne sevmesi, seni istiyor dediler. Ben varmam dedim. Patates gibi bir oğlan. Hem kasap çırağı değil mi! Boyu posu olsa ne olacak istemem, dedim."

"Eeee niye evlendin o zaman?"

"Bize soran mı var?"

"Bugün kasap çırağı olan yarın dükkân açar kasap olur. Sanatı var, hem abdestli, namazlı dediler. Zaten orasına kandım, derununda Allah korkusu olur, ağzı Kuran'lıdır, bana zulmetmez dedim, vardım."

Evlilik resimlerine bakardım babam kocaman elleriyle tutmuş annemin ellerinden. Annemin yüzünde hiç zorlanma ifadesi yok; babam diyo ki bakma sen Münevver sevinse de sevindim demez. İstese de belli etmez. Hem ağlarım hem giderim demiş varmış bana. Benden iyisini mi bulacak? Bilmem ki annem babamdan iyisini bulur muydu? Ama işte evlenmişler. Babamın resimlerine bakarken "patates gibi adam" lafı aklıma gelir gülerim, günah mı ki bilmem... Babam kilo aldıkça anam kızıyor: "Az ye herif az ye."

Ama babam hiçbir zaman az yemedi.

"Yavrum bizim işimiz zor. Yemezsen 'gürp' diye düşersin, elinden tutan olmaz."

Babam "gürp" diye düşmesin, başımızda olsun. Ben dükkâna gidip ona bakıp o ne anlatırsa dinleyim. Ben dinledikçe o anlatsın, müşteri olunca sussun, sonra yine başlasın. Köylerden, kasabalardan, maldan davardan, etten, pazardan anlatsın. Keşke annem de babamı dinlese, babam da ona anlatsa...

Dükkân işi ikindi namazından sonra sakinleşir. Namazdan çıkanlarla babam dükkâna gelir. Onlar babamın "ehbap-

ları", babam "ehbap" der. Böyle daha samimi buluyor herhalde. Onlar anlatır babam dinler, babam anlatır onlar dinler. Ne çok gülüşürler. Babam evde de böyle gülse ya...

Bir Kelleci Dayı var, babam ona çok takılır.

"Oğlum Kelleci boş geldin boş gidecen, şu yalan dünyada bir işe yarar işin olamadı heç."

Kelleci Dayı hafif kekeme, sinirlenince iyice tıkanıyor.

"Se...senn öyle bil Hacı se senn öyle bil."

Kelleci Dayı evvelden babamdan koyun, kuzu kellesi ne varsa alır, fırına verir, caminin önünde "Ke ..kelle var," diye satarmış, abim anlatıyor. Sonra kelle kebap işi sarmamış. Yurtdışında inşaat işi çıkmış. Ben kalıpçı ustasıyım diye düşmüş yola. Gidiş o gidiş, şimdi her sene Libya, Tunus, Arabistan nere olursa inşaata gider. Oralardan neler anlatır neler.

"Hacı Dayı her yer kum, sıcak ki nasıl amma ben iyi çalışıyom. Usta beni ne çok seviyo. Kelleci sen olmasan bizim işimiz yarım diyorlar."

"Demek ki yurtdışındakiler de sana Kelleci diyor he mi?"

"Di... diyecekler tabi yiğit namıyla anılır Hacı Dayı."

"Hey yavrum yiğide bak."

O kekeleyerek anlattıkça ben yorulurdum. Elimi uzatıp ağzından lafları çekesim gelirdi. Anlatsa da bitse derdim. Anlattıklarının çoğunu şimdi unutmuşum da bir tek "Tunus'ta at eti yiyorlar" hikâyesi var, onu anlatayım. Kelleci dedi ki Hacı Dayı ben Tunus'ta kasaba gittim –tabi o kekeleyerek anlatıyor da ben hızlı anlatayım– kasapta her yerde at resmi var, bu nasıl iş diye sordum. Dediler ki biz at eti yeriz. Babam bunu duyunca elini dizine vurdu.

"İşte şimdi halt ettin Kelleci. Tunus müselman memleket, at eti yenir mi heç?"

Kelleci yemin ediyor, babam kafa sallıyor.

"Olacak iş deel Kelleci yalan."

Sonunda iddiya girdiler.

"Bana bak Kelleci, bu işin aslını öğrenirim, senin dediğin gibiyse dile benden ne dilersen, yok değilse sen düşün başına geleceği."

"Tamam Hacı sor öğren. Benim dediğim olursa bir perzulamı isterim bir de akbaşa kemik – akbaş Kelleci'nin itinin adıdır affedersiniz."

"Tamam ulan Kelleci, kalk bakalım gidiyoruz."

Babam dedi ki bu iş imam efendinin boyunu aşar, babam önde, Kelleci arkada, üç beş esnaf yanlarında, soluğu müftünün yanında aldılar, ben aralarındayım.

"Müftü Efendi, durumu böyle böyle, nasıl olur, at eti yenir mi?"

Müftü Mümtaz Hoca güldü.

"Hacı Dayı, Kelleci kardaşımız doğruyu söylemiş, orası Müslüman toprağıdır ve de Maliki mezhebinden, yani hak mezhep, Malik Mezhebi hükmünce at eti yenir ve de caizdir."

Kelleci kafa sallıyor ve gülüyor. O gülüşü hiç aklımdan çıkmaz. Allah rahmet eylesin. Yol boyunca konuşuyor.

"Aman Hacı Dayı bizim perzulayı unutmuyon deel mi, bir de akbaşa kemik."

O zamanlar işler iyiydi. Günler böylece geçip gidiyor. Babam üç katlı ev yaptırdı, bir de kurban kesip yerleştik. İki katı kirada birinde biz oturuyoruz. Sonra her yerde inşaatlar arttı. Marketler yapılınca bizim işler azaldı. Babam yaşlandı, doktor "Et yeme Hacı Bey," dedi, "et yersen kolesterol seni perişan edecek".

Babam "kolesterol" diyemedi "kolüstürül" dedi.

"Yani külüstür araba olduk biz yavrum."

İlk zamanlar marketlerin et reyonlarına et verdik. Sonra marketler kendi kasaplarını tuttular. Dükkâna gelen giden yok da işte âdet olmuş, babam her sabah önce namaza gidiyor sonra dükkânı açıyor. Eskisi kadar et yemiyor.

Bulmaca çözüyor. Daha doğrusu çözüyoruz. Hep bana soruyor. Bir öküz ismi var bu nasıl cins bir öküzmüş ki bulmacalarda hep bunu soruyorlar diyor...

Dükkân önünde oturmalar kalmadı artık. Eve girince yıkanmasına da gerek kalmadı. Et satılmıyor ki babamın elleri et koksun. Babam et kokmuyor ama hamdolsun açta açıkta değiliz.

Televizyonda atlar çıkınca babam diyor ki, "Münevver Tunus'ta at eti yenirmiş ya biliyon mu?" Annem artık aynı lafı duya duya bıkmış.

"Biliyom Hacı, bilmez oluyum biliyom, Tunus'ta at eti yenir."

"İşte sen biliyon da biz bilemedik, Kelleci bizi kandırdı. Hey gidi Kelleci."

Sonra dudakları kıpır kıpır Kelleci'ye Fatiha okuyor babam...

Enişte min İlaçları

Enişte min, teyzemin mezarlarının başında otlar bitmiş. Birer birer yoldum. Temizledim etrafı. Su verdim mezarlarına. Sonra yanlarına oturup dertleştim azıcık. Enişte dedim, be hey enişte, sen olaydın bu otlar böyle sana inat bitebilir miydi hiç? Sonra teyzeme dedim ki bak sen sağken ne kadar yılarsan yıl öbür tarafta da otlar seni bırakmadı.

Teyzem ile enişte min çocukları olmadı. Yıllarca doktor, hastane gezdiler. Türkiye'yi altüst ettiler. Teyzem bazen içinden kabarıp gelen yaşlarını gözünde tutamaz, ağlardı usul usul. Vay neymiş bu evlat. Neler ettik, nerelere gittik de bulamadık. Vay neymiş bu evlat...

İşte bir evlat peşinde doktor, hastane, hoca, şifacı gezerken enişteme bu ot toplama işi bulaştı. Tapu kadastroda memur olan enişte m öyle el içine çıkan bir adam değildi. Ha var ha yok, gölgesiz bir adamdı. Ne zaman çocuk için karış karış şifa izine düştüler, enişte m gittiği her yerden naylon torbalarda, küçük uyduruk keselerde otlar, tozlar ile gelmeye başladı. Önceleri sadece teyzeme ve kendine yapardı ilaçları. Ama teyzem zamanla kaynamış otların sularını içmekten,

balla karıştırılmış macunları yemekten bıktı. Enişte işte o zaman yavaş yavaş sağa sola anlatmaya başladı. Vay bu toz bala karıştırılır da seher vakti bir kaşık alınırsa neler olurmuş neler. Yok efendim, bu otu süt ile kaynatırsan otun özü süte çıkar. Süt nedir, boydan boya şifa değil midir? İşte o sütün tüm şifası bu ot ile karışınca kim ne diyebilir?

Enişte aktarları yol etti. Uzak yerlerden otlar getirtti. "Bu otu kaynatıp da gün aşırı içerse kişinin idrarından sapsarı iltihap akıtır. Bu otu yutmayıp sade çiğneyince ağız yaralarını unutacaksın."

Yavaş yavaş enişte'min hem şöhreti hem müşterileri arttı. Enişte eve gidip gelenlerin, yolda çevirip aman bize bir el at diyenlerin hiçbirini geri çevirmedi. Ben bilmem demedi. Evdeki ottan, çöpten, kaynatılmış sulardan, ilaçlı ballardan neyi varsa gelene gidene verdi. Bazısı zehirlenip acil servise dar düştü. Bazısı şifa buldu. Duacı oldu. Bazısı enişte'min hem gıyabına hem yüzüne sövdü. Ama enişte damar bulmuş madenci hırsıyla otların, şifalı şerbetlerin içinde kayboldu. "Meğer ben bu işlerin adamıymışım da haberim yokmuş," diyordu.

Enişte bütün hızıyla bu işlere dalıp da evin öteberisine otlar, şerbetler doldurunca teyzem kızdı, hem de çok kızdı. Annem derdi ki teyzen çoluk çocuk görmedi. Evi hep terazili olsun, temiz dursun isterdi. Ama enişte beş çocuk kadar dağıtabiliyordu her şeyi. Teyzem eve gelip gideni kovdu bir zaman. "İşiniz yok mu sizin anam. Bu adam ne doktordur ne hocadır. Anlasa kendi derdine bir çare bulmaz mı?" dedi. Ama o kovdukça vatandaş şekere üşüşen karıncalar gibi birikti. Teyzem baş edemeyeceğini anlayınca vazgeçti. Bıraktı. "Ne hali varsa görsün," dedi.

Gel zaman git zaman enişte emekli oldu. Müstakil evlerinin bir köşesine kulübe gibi bir yer uydurdular. Bu derme çatma kulübe onun bir nevi muayenehanesi oldu. Enişte

burada bilmiş bilmiş sorular sorarak önce hastalarını dinliyordu. Bazen gider izlerdim. Gülmemek için kendimi zor tutardım. Memur masasında ezik büzük duran benim eniştem gitmiş, yerine uzun uzun tıp tahsilinden sonra senelerce hekimlik etmiş bir adam gelmişti sanki.

Karın ağrısı geçmeyen yeni yetmeler. Sırt ve boynundan kalkan ağrısı tüm vücudunu dolaşan ihtiyarlar. Ağız kokusundan mustarip adamlar. Sakalları çok çıktığından hem sabah hem öğlen tıraş olmak zorunda olanlar. Kimler geliyordu kimler. Kulübede sıra sıra kitaplar dururdu. "Eski adamlar her bir şeyi bilmiş de yazmış bunlara," diyordu eniştem. O kitapları çok karıştırdım. Bu yayınevleri nerededir? Bu kitapları kim bilir, kim bulur da okurdu? Masal kitabı gibi zevkli olanları vardı; "Günün hangi vaktinde uyunursa vücut sıkıntıya girer? Akşam vakti tuzlu yemek yenirse ne olur? Kangal dikeninin kökü açılırsa içinden pek tatlı şerbetli bir şey çıkar..."

Çocuksuz eve şenlik olsun diye, teyzeme yarenlik edeyim diye çok gider gelirdim. O gidip gelmelerimde gördüklerimden anladığım, teyzeme göre kocası böcemez, iş beceremez bir herifti. Bir de çocuk olmayınca eniştem iyice büzülmüş kalmıştı. O zaman karı koca yavaş yavaş birbirlerinden kopmuşlardı. Çocuksuzluk, yalnızlık teyzemi çökertince zaten mahcup, kendi halinde bir adam olan eniştem iyice kabuğuna çekilmişti. Ama ne zaman otlar, çöpler kaynamaya başlayıp da millet eniştemin ağzının içine bakar olmuştu, işte o zaman adam yerine konmuştu. Kümes kadar kulübede meşhur olunca eniştem, yarısı yalan bir doktor olmanın şevkiyle balıklama dalmıştı otun çöpün, balın sütün içine.

Eniştem kulübesinde, teyzem evde geçip gitti yıllar. Eniştem kimseden beş kuruş para almadı. Israr edenlere, git felanca yerde bir hasta yatar, ona yardım et derdi. Eniştem bahçesindeki küçük şifahanesinde tam yirmi yıl geçirdi.

Emeklilik sonrası yirmi yılı dolunca sanki bir de ot çöp işinden emekli oldu. Yoruldu, eskisi kadar iştahlı anlatamaz oldu. Hatta yerel televizyonlardan program için gelenleri bile yalan yanlış bir şeyler bahane edip gönderdi.

Teyzem bir başına yıllarca eniştemin işten eve dönmesini bekledi. Enişte memurluktan emekli oldu. Bu sefer teyzem, eniştemin bahçedeki kulübesinden eve gelmesini bekledi. Hep yalnız. Hep pencere kenarında. Hep tertemiz, dengeli, terazili evinde. Hep sessiz, ıssız evinde bir radyo cızırtısını yoldaş ederek bekledi, bekledi. Meğer beklediği ne evlat ne koca ne başka şeymiş. Beklediği ölüm imiş. Sonunda geldi kapıyı çaldı ölüm. Teyzem eniştemden sekiz ay evvel öldü. Teyzemden sonra sekiz ay boyunca enişte biraz kulübesinde, biraz evde geçirdi vaktini. Ben nerdeyse her akşam yemek götürdüm. Çoğu geceler yanında kaldım eniştemin. Televizyonda çıkan bitkisel ürünler programlarına bakarak, bolca haber dinleyerek geçen sekiz aydan sonra enişte bir gece yattı, bir daha kalkmadı.

Şimdi mezarları başında çıkan otlara ne teyzem ne enişte karışıyor. İkisi yan yana yatıyorlar. Eskisi kadar sessiz, eskisi kadar bir aradalar...

Kıpkırmızı

Peynirli dürüm, domates...

"Dedeye göstermeden ye hadi bakalım."

Dedem'in domatesi görmemesi lazım. Bunu herkes bilir, dedem domates yemez, domates görmek istemez. Peynirli dürüm ile domatesimi yiyorum. Daha doğrusu önce peynirli dürümü, sonra domatesi yiyorum. Anam gördükçe kızıyor; "Ne aksi çocuksun sen, domatesi ekmeğine katık etsen ya, yutkuna yutkuna yiyorsun." Ama benim fikrim başka; önce peynirli dürümü yiyorum, ekmeği çıtır çıtır ısırırken ayrı bir zevk alıyorum. Daha güçlü oluyorum sanki, ekmek karşımda un ufak oluyor, çıtır çıtır kayboluyor. Domatesle olsa bu çıtırtılı yok oluş duyulmuyor. Sonra da domatesi bitiriyorum. İlk ısırığımla, domatesin içinde kıyamet kopuyor, her bir odası karışıyor, domatesin içindeki su hızla içinde dolaşıyor, faşır fuşur seslerle domatesi altüst ediyorum, sanki bir kere daha güçleniyorum. Domatesin suları dirseğime kadar akıyor, bırakıyorum aksın. Bu kadarcık şımarıklığı olsun, nasıl olsa az evvel talan etmişim, tohumundan suyuna kadar domatesi. Dürüm bitiyor, domates bitiyor. Pasak-

lı kediler gibi yalanıyor, sağa sola bakınıyorum. Doymadım, bir domates daha istiyorum. Anam yine inceden söyleniyor, "Ne var senin karnında bilmem ki..." Yine domates. Kocaman neşeli bir şey, hafiften yarılmış, "Bu yarıklar domates mutlu olunca olur," diyor annem. Ben inanmıyorum, domatesin mutlusu mu olurmuş ama anneme çaktırmıyorum, varsın o öyle zannetsin garip...

Domatesle güreşirken dedem geliyor. Elimde suç aletiyle yakalanıyorum, bir bana bir elimdeki yarısı yenmiş domatese bakıyor.

"Kaybol!"

Ucuz atlattık...

Giderken, bir anda eylem kararı almış anarşistler gibi geri dönüyorum.

Dede niçin domatesi sevmediğini anlatmazsan gitmem, hem de burada yerim domatesi...

Şaşırıyor.

"Hele şuna bak sen."

Taş aranıyor, bana atacak.

Bulamıyor.

Ben karşısına geçmiş, yanıma domatesi de almış sırıtıyorum...

Dedem aranıyor, bir şey bulamıyor.

Hırıltılı sesle; "Tamam," diyor, "git karşımdan, başka yerde bitir şu domatesi sonra gel yanıma, anlatırım..."

Eylem başarılı.

Domatesimi alıp kayboluyorum.

Bahçedeki küçük havuzun yanındayım.

Elimdeki domates artıklarını yıkıyorum.

Bu sabunu teyzem Almanya'dan getirdi, kokulu sabun bunlar, ne güzel yeşil ve beyaz çizgileri var, koklayınca Almanya'ya gidiyorsun, ben çok yaptım ama gözlerini kapatman gerekiyor, elini burnuna götüreceksin, gözlerini kapa-

tıp derin bir nefes alacaksın, hoop Almanya'dasın, ben böyle böyle her yerini gezdim Almanya'nın...

Almanya seyahatim bitince dedemin yanına gidiyorum.

Köşesine oturmuş, hava çok sıcak olmalı çünkü dedem ceketini çıkarmış ensesinde mendili var...

"Gel bakalım maymun, ne yapıyorsun"

"Dede, hadi anlatsana, domatesi niçin sevmiyorsun anlatsana, söz vermiştin, anlatırım demiştin."

Derin bir nefes aldı dedem.

"Anlaşıldı maymun, senden rahat yok."

Şimdi düşünüyorum da o gün dedem bana bir sırrını veriyormuş.

Sonradan kaç kişiye sordum; babaannem de dâhil kimse tam olarak bilmiyor dedem niçin domates yemez, niçin domates görmek istemez. Bana niçin anlattı, nasıl ikna oldu hâlâ düşünürüm...

"Askerdeyken bir çavuş vardı, yaramaz bir adam... Her Allah'ın günü bir şeyi bahane eder, bizi döverdi. Bu adam domates hastası, küçük bahçesi var, oraya biz bakıyoruz. El kadar yer ama sanki gül bahçesi, o kadar üstüne düşüyor, her yerde domates var, aman suyunu ver, aman dibini düzenle, aman şunu yap, aman bunu yap, her seferinde dayak yiyorum, hele birinde, yine bir tabak domates, yanında tuz istedi. Serinlik yerde oturacak, biraz domatesten alacak, biraz zıkkımlanacak, türkü çağıran bir Sivaslı Hurşit var, onu yanına alacak, türkü dinleyecek, keyif edecek. Ben domatesi doğruyorum ama nasıl zoruma gidiyor bir bilsen, ben babama yapmamışım o kadar hizmeti, burada bu nemrut herife domates doğruyorum, hem domatesleri yıkıyor hem rahmetli babamı anıyorum, babam hakkını helal et, ben sana hürmet etmedim, burada elin sarhoşlarına domates yetiştiriyorum. Ben böyle dalmışım, bir anda enseme bir tokat geldi ki inanmazsın gözümden ateş çıktı, hışımla arkama dön-

düm, baktım bizim çavuş: "Ne yapıyon sen burada, oyun mu oynuyoruz, düzgün doğra şu domatesleri, adam gibi yapıyorsan yap, yoksa..." En son hatırladığım bu laflar oldu, ondan sonrasını bilmiyorum, ben çavuşa Allah ne verdiyse vurmuşum, bizi zor ayırmışlar, iki ay ceza aldım, o iki ay boyunca burnumdan getirdiler, sen çavuşa el kaldırmışsın, koyarlar mı kendi haline, her türlü pis işi yaptım, hela bile temizledim ama hiçbiri umrumda değil, çavuşun domatesinden kurtulmuşum ya..."

Dedem bazen dalarak, bazen kızarak anlatmıştı domates hikâyesini...

"Bana bak maymun, kimseye anlatmak yok tamam mı, hadi bakalım getir iki ayran da içelim..."

Kaplumbağa Kabuğundan Doksan Dokuzluk Tesbih

Kar yağmaya başladı mı annemi bir sıkıntıdır alırdı. "Bu karlar üzerime üzerime geliyor. Battaniye altında kalır gibi oluyorum Aysel. Nefesim daralıyor," derdi. Annem rahmetli olalı on seneden fazla olmuş. Şimdi aralık ayı bitiyor, kar yağmış. Her yer bembeyaz. Annemin mezarı da örtülmüş. "Annem," diyorum "burada sıkılırdın ya orada nasılsın acaba?" Yanımda Engin var. Çocuklar mezar ziyaretine gelmiyorlar. İçleri sıkılıyormuş. Engin, kabrin başında fazla kalmama müsaade etmiyor. Biliyor ki ben durdukça içim kabarıp geliyor, durduramıyorum. Onun için kulağıma "Haydi canım gidelim artık," diyor ve elimden tutup çıkarıyor beni. Dönüş yolunda düşünüyorum. Kabirde yatanlar konuşabilseydi, annem "Bak gördün mü kocan olacak adam üç beş dakikacık yanımda kalmana bile müsaade etmiyor, meymenetsiz herif," derdi. İstemeden de olsa gülüyorum. Engin ne oldu diye soruyor. Ama anlatmıyorum aklımdan geçenleri.

Annem sağlığında Engin'i hiç sevmedi. Hiç anlaşamadılar. Aslında Engin'in yaptığı pek bir şey yoktu ama annem ilginç kadındı. Kar yağar canı sıkılır. Yağmur yağar, sel olur; iyi ol-

du ortalık temizlendi der. Hasta olur yanına kimseyi almaz. Uzun uzun yatakta kalır. Doktor istemez. "Ben yata yata düzelirim," der. İlginç huyları vardı işte...

Ben baba sevgisi tatmadım. İki yaşımdayken bir gece kalp krizi geçirip aramızdan ayrılmış babam. Geride beni, kardeşim Sami'yi ve annemi bırakıp gitmiş. Annem o günden sonra bize hem analık hem babalık etmiş. Hamdolsun zorluk çekmedik. Arazimizi kiraya vererek, üç dükkânın kirası ile zorlanmadan, ama işte babasız olarak büyüttü bizi annem.

Benim hayalimde tek meslek vardı, doktorluk.

Sami ise ticaret yapacağım dedi.

İkimiz de istediğimize kavuştuk. Sonra benim evlilik zamanım geldiğinde ben Engin ile çoktan tanışmış ve kararlar almış durumdaydım. Meseleyi anneme açınca her zamanki garip itirazlarını sırayla yaptı. Nisan geçmeden bu mesele konuşulmaz. –Neden? –Sen bilmezsin, senin aklın ermez. Nisan geçer, mayıs gelir; e haydi anne bir karar ver. Engin gelsin mi? Seninle tanışsın mı? Mayıs'ta da başka bahane. Sonunda ben ayak diredim ve Engin'le tanıştı. Evlilik ve düğün işinde neler neler çıkardı. Ne itirazlar. Ne bahaneler. Sebebi açıktı. Anneme göre ben uzaktan akrabamız olan yüzbaşı Faruk ile evlenmeliydim. Bu memlekette ailende asker oldu mu her işin çabuk olur kızım. Sen bilmiyorsun ama biz neleri hesap ediyoruz derdi. Neyi ne kadar hesaplarsa hesaplasın, ben Engin'den vazgeçmedim. Engin'le evlendik ve başladı annemin kaynanalığı. Engin iki bardaktan fazla çay içse adı "görgüsüz" oluyordu. Sadece bir bardak çay içse "çayımızı beğenmemiş, burun kıvırmış" oluyordu. Engin takım elbise ile gelse, "sünnet düğünü çocuğu gibi giyinmiş" oluyordu. Spor giyinse, "yataktan kalktığı gibi gelmiş" olurdu. Annemin elini öpse, "Bana kocakarı muamelesi yapıyor," diyordu. Elini öpmese, "âdet töre bilmez bir görmemiş evladı" oluyordu.

Yani Engin ne yaparsa yapsın annemi kazanması mümkün olmadı. Ama bir mesele var ki bugün bile güldürür bizi. Nişanlılığımızın üç veya dördüncü ayında Engin bir seminer vesilesiyle Endonezya'ya gitti. Seminer sonunda alışveriş yapmış, hepimize gücünün yettiğince bir şey almış. Anneme kaplumbağa kabuğundan yapılmış doksan dokuzluk güzel bir tespih almış. Ve sonradan öğrendiğime göre epeyce de para vermiş. Kaynanamın gönlünü alırım umuduyla...

Endonezya dönüşü bize bir akşam yemeğine geldi. Yemekte oraları anlattı. Engin karşısındakini sıkmadan, konuyu uzatmadan güzel güzel anlatabilir her şeyi. Anlattıklarıyla biz yemek masasından hiç kalkmadan Endonezya'yı gezmiş kadar olduk. Sonra Engin "Lütfen masadan kalkmayın, hemen hediyelerinizi vermek istiyorum," diyerek kalktı. Bana ucunda kocaman bir inci bulunan broş, Sami'ye çok hoş bir saat almış. Bu da anneme diyerek küçük bir kutuyu uzattı. Annem aheste aheste açtı. Hımm teşekkür ederim diyerek tespihe baktı. Tam o sırada Engin, "Bu tespihin bir özelliği var. Kaplumbağa kabuğundan mamuldür efendim," der demez annem yerinden fırladı. Ama ne fırlamadır o. Masada ne varsa yere savruldu. Annem elindeki tespihi yere fırlattı. Ağlayarak içeri kaçtı. Engin neye uğradığını şaşırıp donup kalmıştı ama Sami'yle biz kırılıyoruz gülmekten. Engin anlamak için bakıyor ama biz ancak epeyce güldükten sonra anlatabildik. Annem çocukluktan gelen bir korkuyla kaplumbağalardan korkar. Hem de nasıl bir korku anlatamam. Küçükken üzüm bağlarında oynayan annem yorulmuş ve bağın yüksek yerindeki "kelik" denilen çalı çırpıdan yapılmış gölgelikte uyuyakalmış. Uykudan uyanınca bir kaplumbağa ile burun buruna gelmiş. Yattığı yerden nasıl fırlamış. O hızla nasıl kaçmışsa, yıllar yıllar boyu aynı hızla kaçardı kaplumbağalardan. Televizyonda kaplumbağa görse dilinin ucunu küçük küçük göstererek tükürür. Üzerine toz

toprak varmış gibi elleriyle her yerini çırpar. Televizyondaki bir anlık görüntüden sonra kendine gelmesi bile epeyce sürerken şimdi kaplumbağa kabuğuna dokunduğunu düşünerek tükürüyor, üzerini çırpıyor bir aşağı bir yukarı gidip gelirken Engin'e neler söylüyordu. "Nerden çıktığı belli olmayan bu adam gelecek, nur gibi kızımı aldığı yetmezmiş gibi ailemize girip masamıza oturup gözümüze baka baka bana o lanet hayvanı getirecek. Aman yarabbi aman yarabbi," diyerek kıvranıyordu. Engin "Vallahi bir kastım yok, billahi bilmiyordum," diye kıvranırken, ben annemin yanında gülmemek için dudaklarımı ısırarak elimde kolonya annemin peşinde bir oraya bir buraya gidiyordum.

Annem o günden sonra neredeyse iki yıl hiç konuşmadı Engin'le.

Engin tespih faciası her açıldığında gülme krizine giren bana ve Sami'ye sitem etti; "İnsan söylemez mi? Ben nerden bilirdim? Bilsem hiç yapar mıydım?"

Aradan onca sene geçmiş. Annem rahmetli olmuş. Her kar yağdığında, yağmurlar coşup sel olduğunda annemi anarım.

Engin ne zaman televizyonda kaplumbağa görse, "Çok yanlış oldu, çok yanlış bir iş yaptık biz," diye hayıflanır...

Müjgân

Adını öğrenmek bile ne zor oldu...

Müjgân ne güzel isim. Müjgân Müjgân...

Bir de söylerken "u" ile "ü" karışıyor ve hafif uzuyor; Mujgan gibi bir şeyler oluyor hey Allah'ım çıldıracağım...

Burası köy yeri. On beş hane bir yer. Evvelden hane daha çokmuş ama bir çıkan bir daha gelmiyor. Köyde kimse kalmadı...

Bizim evde de üç kişiyiz: ben, anam ve hafif saf biraderim Sait.

Babamın işi karışık. İnşaatta çalışmaya gitti gelmedi bir daha. Duyduk ki başka bir kadın varmış. Anam epey ağladı. Sait olanı biteni hiç anlamadı. Ben öylece kalakaldım. Okulu bıraktım. Köye geldim. "Ana ne edek?" dedim. Anam sadece ağlıyor. Dayıma sordum, "Gel oğlum ananın, evinin başına," dedi. Okul müdürü yalvar yakar oldu. "Etme oğlum oku sen," diye. Müdür yalvardıkça anam okulun duvarlarını yırtar gibi ağladı. Okulu bırakıp köye geldik. Dedim ki ana artık ben varım...

Gün geçtikçe babamı unuttuk. Sait yola doğru koşarak

"Baba gelecek, baba gelecek," diye bağırdığında bile dönüp bakmaz olduk. Anam arada bir dalıp gidiyor sonra gözlerindeki yaşı silip "Ne deyim..." diyor ama alıştık her şeye. Mala, davara, bağa bahçeye.

Yaşım gelince askerliği yapıp geldim.

Şükür geçimimiz iyi. Sıkıntımız yok ama "yaşım geçiyor, evlensek" diye yola düştük. Köyde kız kalmamış. Dışarılara baktık. Hatta liseden bir kız vardı, onu bile buldum, konuştuk. "Köye gideceğiz," deyince buz oluyor ortalık. Kimse gelmiyor. Ben de zıllıdım artık. "İstemiyorum ana," dedim "hele dursun şimdilik."

Nasip...

Sonra Müjgân geldi...

Yukarı tarafta, büyük köyün arazisinde nohut yolmaya gelmişler...

Bizim köyün itlerinden biri bunların çadıra musallat olmuş, havlayıp hırlayıp dururmuş...

"Bu itler sizin mi?" diye sormaya geldiler. Müjgân'ı görünce benim boğazıma bir yumruk geldi oturdu. Soluk bile alamadım, herhâl ölüyorum...

Müjgân konuşuyor ama ben "hee" diyemedim, "yok" diyemedim.

Ben öylece kalınca o güldü.

Sonra çadırlarına döndüler.

O günden sonra çadırların başında beklemeye başladım. İçimde karnımın oralarda bir yerde bir ateş yanıyor. İnanmazsınız. Vallaha da billaha da yanıyor. Yatsam yatamıyorum. Kalksam kalkamıyorum. Mal davar meliyor, kalkıp bakasım gelmiyor. Anam anlıyor bende bir hal var. Sıkıştırınca anlatıyorum. Anlatınca karnımdaki yangı kalkıyor, biraz rahatlıyorum. Anam gülüyor, "İyi olur inşallah," diyor. Muhtarla beraber Müjgân'a bakmaya gidiyorlar.

"Bir soralım bakalım."

Haber geldi. Nasipmiş, hayırlısıysa olsunmuş ama bir tek şartı varmış; bu köyde kalmazmış...

Vay anam demek o da bu köyde kalmıyor...

Babam bırakıp gitti, kızların hiçbiri gelmedi, şimdi de ırgat kızı Müjgân bile "Burada kalmam," diyor...

Benim canım can değil mi? Ben okulu bıraktım geldim. Ben de bilirdim ne var ne yok satıp gitmeyi ama gitmedim. Yıllarımı buraya verdim. Verdim de kötü mü ettim. Hamdolsun geçimim iyi. Toprak yoksa da malım davarım para ediyor. Şehirde ne varsa bizim eve de giriyor. Sait için dvd bile aldım ama gel de sen bunu Müjgân'a anlat...

Elimde deynek, dağda bayırda dolaşıyor, türkü söylüyorum. Sesim kötü çıkıyor, gülüyorum. Gülsem de ağlasam da Müjgân hiç aklımdan gitmiyor. Karnımdaki ateş yanıyor, duramıyorum. Sait bakıyor anlamıyor. Bazen diyorum ki ben de hastalansaydım, Sait gibi ateşli hastalansaydım. Sonra her şey karışır giderdi, anlamazdım hiçbir şeyi. Böyle saf saf bakardım, ne iyi.

Tövbe yarabbim, hastalık istenmez, bela istenmez ama Müjgân'ın yaptığına bak. Sen bir ırgat kızı değil misin? Senin ömrün toz toprak içinde geçmedi mi? "Ben bu köyde kalmam," ne demek?

Çadırların karşısına oturuyorum. "Sen bu köyde kalmazsan kalma, ben de gidene kadar seyrederim." Babası, anası gelir de döverse, olsun Müjgân için bir de dayak yerim.

Her gün gelip böylece ağaca sırtımı verip oturdum. Herkes tarlaya gidiyor. Müjgân burada onlara yemek yapıyor. Çocuklara bakıyor. Çocuklar arada bir gelip karşıma diziliyorlar. Kara ellerini ağızlarına kapatıp fıkır fıkır gülüyorlar.

Gülün. Vallaha da gülün billaha da gülün. Ben olsam ben de gülerim. İşi gücü bırakıp burada Müjgân derdine düşen bir oğlana ben de gülerim, siz de gülün...

Ben öylece bekledim. Gidip Müjgân'la konuşamadım. Konuşmayı ne çok istedim ama cesaret edemedim. Kurdum, döktüm bir türlü beceremedim.

Bir gece rüyamda gördüm. Ben çadırın yanına gelmişim. Çadırın içinden çocuk sesleri geliyor. Bakıyorum çocukların içinde Müjgân oturuyor. Beni görünce kalkıyor, kaçmaya başlıyor. Peşinden koşuyor, koşuyor tutamıyorum. Sonunda geçip karşı tepede duruyor. Ben bağırıyorum ama sesim çıkmıyor, tekrar koşuyorum, tam tutacakken Müjgân annem oluyor "Nereye gidiyorsun?" diyor. "Anne Müjgân giderse ben öleceğim zannediyorum, sen de tut gitmesin," diye çırpınıyorum, sonra bir kanat sesi geliyor, bakıyorum Müjgân uçmaya başlamış..."

Uyandım.

Sanki essahtan koşmuş da yorulmuşum. Müjgân uçup gitti mi şimdi? Koşa koşa çadırların olduğu yere gittim. Çadırlar yerinde duruyor, hiç ses yok.

Allah'ım çok şükür buradalar, gitmemişler...

Ağacın dibine çöktüm yine. Terlemişim. Terimi silerken bir çıtırtı duydum. Baktım, iyice seçemedim ama Müjgân bu. Hey Allah'ım vallaha da billaha da Müjgân. Yanında bir çocuk var. Ayağa kalktım. Beni görünce korktular. Sonra baktılar, tanıdılar. Müjgân gitmedi durdu. Etrafına baktı, yanındaki çocuğu çadıra gönderdi. Sonra bana doğru gelmeye başladı. Allah'ım karnımdaki ateş şimdi beni kül edecek. Geldi yanıma. Baktı öylece.

"Çok mu seviyon?" dedi.

"Sevmek ne kelime yanıyom," diyemedim.

"He," diyebildim sadece.

Güldü.

"Eh o zaman anana söyle, gelsin yarın," dedi.

Sonra hızlıca döndü gidiyor. Benim ağzımdaki dil değil, kuru tahta. Çevir çevir dönmüyor. Boğazım taşlı tarla ol-

muş. Yutkundum, yutkundum, sonunda "Müjgân sağ ol," diye bağırdım. Ben bağırınca döndü, güldü, eliyle sus işareti yaptı. Gülerek çadırlara doğru kaçtı.

"Vallaha da sağ ol billaha da sağ ol Müjgân."

Komik Oluyorsun İlyas

Ziraat Yüksek Mühendisi İlyas Bey kendisini köye getiren Şoför İsmail Efendi'ye anlatıyordu; "Esasen Ankara'da fakülte okumak farklıdır tabi..."

Mühendis Bey'in Ankara muhabbetini açmasına İsmail Efendi'nin kızının Ankara'da üniversiteye gidecek olması sebep olmuştu. Şimdi Şoför İsmail Efendi kendine kızıyor; "Hay dilim tutulaydı da açmayaydım şu Ankara lafını. Ne Ankara'ymış arkadaş?"

Allah'tan yol uzamadan köye vardılar. Arabadan inerken mühendis bey şoförü bilgilendirmiş olmanın verdiği rahatlık ve bir de Ankara'daki üniversite günlerini hatırlamanın bıraktığı garip duygularla sözünü bitirdi; "Yaaa işte böyle İsmail Efendi, haydi hayırlısı bakalım."

"Valla doğru söyledin Mühendis Bey, haydi hayırlısı."

Şimdi köye gelen ziraat mühendisi ve şoförden oluşan bu ekip muhtarı bulacak. "Milleti kahveye topla, anlatacaklarımız var," diyecek. Muhtar "homur homur" edecek. "Millet mühendis dinlemekten yılmış zaten," diyecek. Ama çaresiz, mühendis beye yemek hazırlanacak. O yemeğini yerken el-

den ayaktan kesilmiş ihtiyar takımından, işsiz güçsüz avare kısmından kim varsa kahveye toplanacak. "Mühendis anlatsın, siz dinleyin. Hepinize birer bardak çay benden," denecek. Sonra yemeğini bitirip sigarasını tüttüren mühendis beye, "Kahvehanede köylü hazır mühendis bey," denecek ve mühendis boğazını temizleyip anlatmaya başlayacak.

Her köyde defalarca tekrarlanan bu hadise burada da aynı şekilde oldu. Mühendisin anlattığını muhtarın ismarladığı "beleş çay" hatrına dinlemiş gibi yapan köylüler kapının önüne duran aracı görünce o tarafa baktılar. Mühendis bey de mecburen lafı kesip kafasını uzattı. Bu arada muhtar çoktan zıplamış kapıya gelenleri içeriye buyur etmiştir. Gelenler sağlık il müdürlüğünden Doktor Merve Hanım ve yanında Doktor Hulki Bey, bir de Şoför Hamit Efendi.

Şoför Hamit çekilip bir kenara oturur. Doktorlara yer açılır. Muhtar "Hoş geldiniz, çay içersiniz herhalde," deyince Doktor Hulki Bey, "Çayı boş ver muhtar, sen bize geçen seferki yağlı gözlemeden yaptır," deyiverir. "Hay hay efendim," diyerek çıkan Muhtar önce muhtarlığa, sonra da muhtar olmayı aklına düşürenlere söver.

Bütün bunlar yağmurun yağması gibi doğal seyrinde olup biterken mühendis beyin kalbini incecik sızlatan bir şey olur.

"Bu doktorlardan biri acaba Merve midir?"

Ankara'daki fakülte günlerinde mühendis beyi Ankara'nın sokaklarında "Ben herhalde bu sevdadan ölürüm," diyecek kadar avare eden Merve.

O zamanlar ne çok soru sormuştur kendisine İlyas Bey. Daha doğrusu mühendis adayı İlyas Bey.

Nedir bu sorular?

"Ziraat mühendisi bir adam ile tıp fakültesinde okuyan bir kız birbirine denk midir?"

"Bu sevda acaba bir nişan yüzüğüne, oradan da hayırlısıyla bir beyaz gelinliğe bağlanır mı?"

Bu soruların cevaplarını bulmak için harcadığı gecelerden arta kalan ne kadar kırık dökük cevap varsa şimdi hepsi burada köy kahvesine gelmiş oturmuş –mahsus yapar gibi gelmiş oturmuş– Merve'yi görünce yeniden canlanmıştır.

Şimdi mühendis bey yapması gerekeni biliyor. Kuruyan boğazına, hafif titreyen ama çokça terleyen ellerine rağmen gitmeli, "Merhaba," demeli, kendini tanıtmalı ve işte ne olacaksa olmalı.

Doktor Hulki Bey geriye yaslanmış, gömleğinden bir düğme açmış, köyden tanıdığı birkaç ihtiyarla sohbet ediyor. Merve Hanım elinde kalem bir şeyler yazıyor.

Mühendis İlyas Bey bu sahne karşısında içinden savuruyor; "Bir bana yazmadı böyle bir şeyler. Bir mektubun olaydı ben Ankara'yı satardım be!" Sonra gülüyor ve kendine, "Komik oluyorsun İlyas," diyor.

"Komik oluyorsun İlyas" sözü ona hanımı Hayriye'yi ve evde birbirini yiyerek beslenen üç afacanı hatırlatıyor. Hayriye böyle der, "Komik oluyorsun İlyas."

Mühendis beyin kafasından hızlı hızlı akan bu düşünceler Doktor Hulki Bey'in sorusuyla kesildi.

"Siz?"

"Artık hık mık etmek yok oğlum İlyas, kendini tanıtacaksın. Sen devletin şahsi manevisi olarak bu köye gelmiş, vazifesi için terleyen bir mühendissin. Boş ver Merve'yi falan. Geçmiş gitmiş onlar. Haydi tanıt kendini."

Mühendis beyin içine bu ses nerden geldi bilinmez ama işe yaradı. Dikleşti. Kendinden emin elini uzattı. Kendini tanıttı. Geçti karşılarına oturdu.

İşte o sırada göz ucuyla Mühendis'e selam verip sonra önündeki kâğıtlara dönen Doktor Merve Hanım'ın içinde bir yerlerde bir ses kıkırdamaya başladı. "Kız Merve, bu senin salak İlyas değil mi? Olur mu olur kız, bak bir daha. Evet, yemin ederim o. Şansa bak! Ay bu ne arıyor burada..."

Merve Ankara yıllarında olur olmaz karşısına çıkan, mektuplar yazan "mühendislikteki salak şeyin" şimdi burada "Ben Ziraat Mühendis'i İlyas efendim. Vatandaşlarımıza örtü altı sebzecilik ve verim artışı konusunda seminer veriyordum," diyerek karşısına çıkmış olmasına inanamıyordu.

Gözlemeler geldi. Muhtar terleyen yüzünü, ensesini mendille silerken bir yandan da iki şoförü masaya çağırıyordu; "Buyrun buyurun."

Muhtar "buyrun" demese de köyde işler nasıl yürür çoktan öğrenmiş, kendileri de köylü çocuğu olduğu için hiç yabancılık çekmeyen iki şoför de masaya oturdular.

Gözlemeler yenirken Mühendis İlyas Bey elinde olmadan Merve Hanım'a bakıyor. Bakınca dalıp gidiyor. Dalıp gidince elindeki lokmayı ağzına götürmeyi unutuyor. Yani yine "Komik oluyordu."

Mühendis beyin, Merve Hanım'a olan dayanılmaz, karşı konulmaz, adamı hasta eden, zamanında Ankara sokaklarında afedersiniz eşşek gibi anırtarak şarkı söylettiren ilgisi, sevgisi, aşkı ne varsa hepsi birden depreşmişti. Şu anda elinden gelse, ceketi, gömleği çıkarıp Merve'nin kolundan çekip "Heeyt ulan yeter, Merve gel kız buraya," deyip alıp kaçıracak.

Gelgelelim olmuyor işte. Boynundaki kravat. Sonra devlet görevi. Sonra evde Hayriye ve üç çocuk. Sonra sonra sonra...

Mühendis beyin dalıp dalıp gitmesinden durumu anlayan Şoför İsmail, diziyle arkadaşına işareti çakmış, yemek boyunca eğlenmişlerdir.

Mühendis bey o kadar baktı. O kadar çırpındı da Doktor Merve Hanım kafasını kaldırıp bir kerecik bakmadı. Onun bu durumuna iki şoför iyi not verdiler, "Namuslu kadınmış, helali var," dediler. "Amma bizim mühendis olacak turşu, doktorun içine düştü valla," diyerek sigaralarını içtiler...

Köy kahvesinde içilen bu sigaraların dumanı gibi her şey

yavaş yavaş ama hiç durmadan oldu bitti. Doktorlar yemekten sonra yanlarına muhtarı alıp evlere sağlık taramasına gittiler. Kahvehanede zaten kimse kalmamıştı. Mühendis ve Şoför İsmail birer bardak çay daha içtiler. Mühendis oturduğu yerden kalkamamış. Çıkıp giden Merve'nin arkasından bakakalmış. Çayları içtikten sonra köylüye verilecek semineri falan unutmuş. "Gidiyor muyuz mühendis bey?" diyen İsmail'e cevap vermeden kafa sallayıp arabaya doğru yönelmiş. Yol boyunca hiç konuşmamış. Şoför İsmail'in sırıtarak "Mühendis bey sana radyodan türkü açayım dinle, iyi gelir," demelerine aldırmamış. Camdan dışarıya, bozkıra bakarak köyden dönmüştü.

Sağlık taramasını yapan Merve Hanım ise hâlâ bu karşılaşmaya şaşırıyor. Yurtta kaldıkları zamanda yağmurun altında, alkolün de tesiriyle bağırarak türkü söyleyen bu "salak İlyas'ı" o gece yurt penceresinden nasıl gülerek seyretmişse, şimdi de içinden öylece fıkır fıkır gülüyordu; "Ben Ziraat Mühendisi İlyas, köylülerimize örtü altı sebze yetiştiriciliği konusunda seminer veriyorum efendim."

"Aman ne iyi yapıyormuşsun, salak!"

Neşeli Gelin

Neşeli bir gelinimiz olsun. Şöyle güneş gibi parlasın, bülbül gibi şakısın, evin neşesi olsun canım.

Suzan ne vakit evlilik meselesi açılsa böyle söyler.

Kimin evliliği?

Bir tanecik oğlumuzun. Oğlumuz hakikaten bir tanecik. Başka çocuk olmadı. Oğlanın doğumundan sonra Suzan uzunca süre hastalıklarla boğuştu. İyileşip feraha erince de bizim gönlümüz olmadı. Bu çocuk öylece tek başına büyüdü.

Oğlan evde tek olunca, bir de Suzan gibi anası olunca, el bebek gül bebek, nazlı bir kalem efendisi oldu çıktı. Anası ne derse oğlan da onu der, anası kime küserse oğlan da ona küser. Hatta bir ara mahallede kiminle oynasın kiminle oynamasın diye listeler hazırlayıp verirdi Suzan.

Ben bu işlere hiç karışmadım.

Babamdan nasihatliyim; baba dediğin adam her meselenin içinde olmayacak. Büyük meselelerde politikayı belirleyecek, sonra geri duracak. Yoksa lafının sözünün ağırlığı kalmaz.

Hem zaten Suzan'ın işine karışsan ne olacak ki, anlatsan anlamaz. Daha fazla sıkıştırsan bir ağlamaya başlar ki Allah düşmanıma vermesin.

Hal böyle olunca neme lazım, oğluyla beraber yaşayıp gidiyorlar işte. İşte şimdi de oğlan okulunu bitirdi, fakülte mezunu oldu, askerliğini yaptı ve geldi evlenme çağına...

Suzan evlilik meselesini iyice gündemine aldı. Mahalleden, eşten, dosttan kim varsa soruyor, soruşturuyor. Aman bizim oğlana bir kız...

Yalnız tek şartımız var; kız neşeli olacak, ay gibi parlayacak, güneş gibi ışıyacak, bülbül gibi şakıyacak...

Tek işimiz bu oldu.

Bir neşeli gelin arıyoruz, fakat bulamıyoruz.

Diyorum ki Suzan oldu olacak şu oğlana bir palyaço alalım, hem bizi eğlendirir hem de sen muradına erersin.

Senin aklın ermez o işlere diyor ve anlatmaya başlıyor;

"...evde somurtan kadın ne demektir, siz bana soracaksınız, bir kadın evde somurtarak gezdi mi acırım o evin ahalisine..."

Suzan'ın en büyük ağabeyi evlendiğinde yengeleri Neriman Hanım pek ciddi bir kadınmış, kendi hiç gülmediği gibi gülenleri de sevmezmiş.

Suzan her fırsatta bunu söyler;

"...ağabeyim o gardiyan kılıklı karıyı alıp geldi de evin içinde huzur kalmadı..."

Bir akşam Suzan yemekte konuyu yavaş yavaş açtı. Oğlumuz internette bir kız bulmuş, on gündür konuşuyorlarmış, kızı Suzan da görmüş, pek beğenmiş; "...kızı görsen, beyaz tenli, etine dolgun, boyu da oğlumuza denk, hem bir de neşeli fıkır fıkır, pek sevdim pek..." Oğlumuz görmüş beğenmiş. Suzan görmüş beğenmiş.

Ben de göreceğim, fikrimi söyleyeceğim. Ne de olsa müstakbel kayınpeder olacağım...

O gün akşam kız internete girecekmiş, benimle tanışmayı pek istiyormuş. Çok merak ediyormuş beni.

Suzan akşama kadar nefes almadan konuştu.

Düğünü nerede yapacağımızı...

Kızın anasını, babasını...

Tuttuğu takımı...

Kız benimle aynı takımı tutuyormuş, artık maçları onunla beraber izlermişiz.

"...tabi canım gelinimle oturur maça bakarız, oldu olacak bir de söveriz hakeme gelin-kayınbaba, işte o zaman tadından yenmez olur."

"Uff Münir ben ne diyorum sen ne anlıyorsun, yani diyorum ki tam senin kafa dengin."

"Yahu benim kafa dengim olsa ne olur, olmasa ne olur, ben mi evleneceğim. Oğlan ne diyor sen ona bak."

"Ne diyecek, çok mutlu oğlum çok..."

Sonra yalandan bir ağlama başlatıyor Suzan.

Oğlanın sünnetinden, ilkokuldaki önlüğünden, fakültedeki yurdundan, askerdeki mektubundan ne bulursa kendi kendine söyleyip söyleyip ağlıyor...

Akşama kadar böylece geçti.

Akşam oldu.

Suzan beni bayramlık çocuklar gibi giydirdi, hazırladı.

İlk tanışma önemliymiş, kız sonra ne dermiş...

Vakit geldi, oğlan geçti bilgisayarın başına, iki tık tık yaptı, kız geldi ekrana kondu.

Şu bilgisayar çok acayip şey, hâlâ aklım ermiyor ya neyse...

Kız önce biraz mahcup, hal hatır sorduktan sonra yavaş yavaş açıldı, aman bir şakalar bir konuşmalar, bir gülmeler...

İçimden diyorum; "Hah Suzan aradığını buldun işte, kız panayır yeri gibi, her telden çalıyor, susacağı yok."

Ben tabii kendimi bozmadan dinliyorum.

Zaten kızın beni gördüğü yok ki...

Habire anlatıyor...

İşte burası onun odasıymış, kendisi sınavlara hazırlanıyormuş ama bir türlü ders çalışmaya konsantre olamıyormuş, esasen lisede de dersleri pek sevmezmiş, O zaten müziğe ve sanata sevdalıymış...

Kız anlatıyor, Suzan ile oğlan ağzı açık dinliyor. Suzan arada bir koluma vurup soruyor; "Nasıl kız ama..."

"İyi... Allah sahibine bağışlasın, ne diyelim..."

Sonra bana müsaade deyip odadan çıktım.

Çıkmadan evvel kameraya eğilip; "Kızım haydi hayırlı akşamlar, tanıştığımıza memnun oldum," dedim...

Ben çıkınca Suzan da peşimden geldi...

"Ne düşünüyorsun Münir Bey?"

Suzan keyfi yerinde olduğunda böyle der; "Münir Bey", diğer zamanlarda sadece "Münir."

"Allah var neşeli kız, hem dediğin gibi güzel de bir kız..."

"Eee ne diyorsun o vakit..."

"Ne diyeceğim Suzan, hele dur bakalım, hemen atlama, dün bir bugün iki, hele biraz tanıyalım kimdir necidir..."

"İşte sen böylesin Münir, hele dur, hele bakarız, neyini bekleyeceğiz anlamıyorum ki..."

"Anlasan şaşardım zaten..."

Suzan o gece sabaha kadar, sonra ertesi gün tüm gün boyunca ağladı...

Öyle bir iştahla ağladı, o kadar çok konuştu ki sonunda hastalandı...

Üç gün yorgan döşek yattı.

Yattığı yerden ağlamaya ve konuşmaya devam etti.

"...ben bir tanecik oğlumun mürüvvetini göremem, artık bu yatak benim ölüm döşeğim olur ama senden tek bir ricam, son bir isteğim olacak, benden sonra sakın evlenme, oğlumu üvey anne eline düşürme, ikiniz bir arada kalın, madem oğlumuzun bu kızla evlenmesine izin vermiyorsun o

vakit ikiniz birbirinize sahip çıkın, tamam mı Münir... Eğer bir gün oğlumuz da kısmet olur evlenirse, gelin kızımı beyaz gelinlik içinde benim mezarıma getir, oldu mu Münir..."

"...tabi Suzan sen merak etme, mezarın başında gelin kızınla birlikte göbek de atarız, senin dileğin yerine gelir, neşeli gelin istiyorsun ya zaten..."

"...sağ ol Münir, ben burada ölümle pençeleşeyim, sen dalgamı geç, çok sağ ol..."

Bu arada oğlan anasının başından ayrılmıyor. Ne bilsin sahiden, anası ölecek zannediyor garip.

Ama ben adım gibi biliyorum ki Suzan tiyatro yapmaktadır.

Ve ben desem ki, "Tamam hanım, haydi kalk, şu internetteki kızı isteyelim," o vakit yatağın içinde dimdik doğrulmazsa ben adam değilim...

Demedim, hiçbir şey demedim, varsın sızlansın Suzan...

Ama oğlana dayanamıyorum. Annesine gerçekten üzülüyor çocuk...

Mutfağa çağırdım dedim ki, "Oğlum nedir durum, sen bu kızı istiyor musun?"

Utandı, sıkıldı...

"Evet baba, istiyorum..."

"Eh tamam o vakit, madem sen istiyorsun, söyle anana, ne zaman derse o vakit gidip isteyelim kızı..."

Oğlan sevindi, elimi öptü.

"Sağ ol baba!"

İşte babalık böyle bir şey...

Ben de duygulandım; demek oğlumuz büyümüş de, bir kızı sevmiş de, vay be...

Evde durmadım, çıktım dolaştım.

Geçen yılları, oğlanı, Suzan'ı düşündüm...

"...yaşlandın artık Münir, yarın bir de torunun olur, 'dedem' diyerek bacaklarına dolanırsa sen o zaman gör yaşlanmayı..."

O gün akşama Suzan iyileşti.

Telefonlar açıldı.

Sözleştiler; sabah yola çıkılacak, otobüsle üç saat çeker, kızın ailesiyle tanışılacak ve ortam müsait olursa da niyetimizi söyleyip bir söz almış olacağız...

Hepimize yeni kıyafetler alındı. Çikolataydı, çiçekti, elbiseydi derken anamı ağlattılar.

Suzan sabaha kadar uyumadı. Döndü durdu yatağın içinde. En sonunda kalktı oturdu...

Dedim ki, "Suzan bu kadar abartma. Canımı sıkmaya başladın. Hayırlısını iste biraz. Bir tek biz miyiz oğlunu evlendiren?"

Suzan bana yine anlamsızca baktı; "...hiç umrunda değil Münir hiç, bu çocuk şu kadardı ya şu kadar, hatırlar mısın senin yumruğun onun başından büyük duruyordu da biz bakıp bakıp gülüyorduk..."

Eh Suzan senin niyetin anlaşıldı; eski defterleri açıp bizi de sabaha kadar uykusuz bırakacaksın...

Dediğim gibi de oldu. Sabaha kadar oğlanın çocukluğuydu, okuluydu konuştuk durduk. Meğer ne çok şey gelip geçmiş bu otuz yıl içinde... Komşular, piknikler, oğlanın arkadaşları, ağlaştıklarımız, gülüştüklerimiz ne çok şey.

Hayat işte!

Sabah oldu. Hazırlıklar tamamlandı. Otobüse bindik. Haydi hayırlı yolculuklar...

Yolda oğlana baktım. Ben bilirim onun heyecanlı olduğu zamanları. Garibim kuş gibi çırpınıyor. Arada bir göz göze geldikçe gülümsüyor...

"Memduh adresi tam aldın değil mi oğlum?"

"Aldım baba, aldım..."

Suzan atılıyor. "Memduh deme şu çocuğa, dünürlerin yanında da ağzından kaçırırsın..."

"Birincisi onlar henüz bizim dünür değil."

"İkincisi bu çocuğun adı Memduh değil mi Suzan, ne diyeceğim..."

"Hayır efendim, bu çocuğun adı Memduh değil Okan..."

Haydi buyrun bakalım, otuz yıl önce yaptığımız tartışma şimdi burada otobüsün içinde de açılıyor. Bu çocuk doğduğunda dedim ki, "Ben rahmetli babamın adını koyacağım, adı Memduh olacak."

Hayır efendim, ne münasebet, Memduh yaşlı adam ismiymiş, o sebepten genç bir isim olacakmış; Okan.

Biz bu tartışmayı bir ay boyunca yaptık. Çocuk bir ay isimsiz yattı yatağında.

Gelen giden soruyor "Adını ne koydunuz?" diye. Ben "Memduh" diyorum, Suzan ise "Okan."

"Uzatmayalım," dedik, bu iş böyle olmayacak. Nüfus kâğıdında her ikisi de olsun, Memduh Okan...

Hayır, efendim Memduh önde olmasın, Okan önde olsun, Okan Memduh olsun...

Üç gün de bunun için birbirimize girdik...

Sonunda ben bir kızgınlıkla gittim Memduh yazdırdım nüfus kâğıdına, sadece "Memduh."

Tabii ben böyle yapınca kıyamet koptu. Suzan uzunca bir zaman konuşmadı benimle ve çocuğa hiçbir zaman Memduh demedi...

İşte şimdi de müstakbel dünürlere giderken aynı maçı yapıyoruz...

Allah'tan oğlan akıllı çocuk ve aslına bakarsanız bazı durumlarda ikimizden de anlayışlı...

"...anne, baba rica ederim, telaşa lüzum yok. Ben Pervin Şermin ile konuştum, durumu izah ettim, siz sakin olun..."

Oğlan bizi susturuyor.

Bu sefer kafama kızın ismi takılıyor; Pervin Şermin...

Kim koymuş acaba, anlamı nedir, şimdi bunları oğlana sorsak ayıp olur. Suzan'a sorsak konuyu öyle bir anlatır ki

tüm otobüs duyar, ben rezil olurum. En iyisi susmak ve biraz uyumak. Zaten sabaha kadar uyumadık...

İçim geçmiş, uyumuşum...

"Cümleten geçmiş olsun sayın yolcular!"

Geldik.

Otobüs yolculuğu ister uzun ister kısa olsun adamı yoruyor vesselam...

Her tarafım tutulmuş.

Bir taksi çevirip biniyoruz. Yolda Suzan son taktikleri veriyor; "Aman oğlum böyle, aman oğlum şöyle..."

"Suzan sen kendine bak, bırak oğlanı, o işini bilir, genç adam ama sen diline sahip ol, ne var ne yok aklındakini bir bir sayıp dökme ortalık yere..."

"Aman Münir sen de."

Geldik.

Kızın evi zaten terminale çok uzak değilmiş.

Kapının önünde Suzan son kez bizim kravatlarımızı düzeltiyor, kendi üzerini çekiştiriyor.

"Tamam, çal şimdi zili."

Zil çalınıyor.

Kapı açılıyor.

Karşımızda allı pullu güllü yeşilli kıyafetiyle Pervin kızımız.

Buyrun buyrun diyerek bizi şakır şukur içeri alıyor.

Hemen içerde anası ve babası.

Anasını görünce anlıyorum Pervin kime çekmiş...

Bir insan, üzerine bu kadar farklı renkte çaputu, bezi nasıl giyer, bu kadar boyayı yüzüne gözüne nasıl sürer, kadın kötü süslenmiş gelin arabası gibi, her tarafından bir şey sarkıyor...

Babası dersen uzun boylu incecik, elleri soğuk ama kendi sıcacık, efendi, çelebi tavırlı bir adam...

Şapur şupur öpüşüp oturuyoruz...

Oturuyoruz ama biz konuşmuyoruz.

Sadece kızın anası konuşuyor.

Ama nasıl bir konuşma; baharda coşan deli dereler gibi çağlıyor, hem konuşuyor hem gülüyor ama nasıl gülmek, odanın dolusunca gülüyor...

Başta şaşırıp birbirimize bakındık. Sonra baktık ki kadının susacağı yok, biz de başladık gülmeye...

Kadın yaklaşık bir saat susmak nedir bilmeksizin konuştu.

Sonra kocaman bir nefes çekti içine "Oohh," dedi, "yorulduk yahu."

Kızına döndü, "Kızım sordun mu misafirlere ne alırlarmış?"

İşte o sorunca anladık, biz yoldan gelmiştik değil mi yahu...

Aslında karnım aç, kıvranıyorum ama ne diyebilirsin, misafirsin, hem de ağır misafir...

"...haydi bakalım doğru mutfağa, bir şeyler hazırlayalım."

Kadınlar hep birden mutfağa geçtiler.

Biz odada erkekler olarak yalnız kaldık.

Ben ince ince sormaya başladım.

Ben sordukça adam yavaş yavaş anlattı.

Adam anlattıkça benim içim ısındı.

Adamın adı Samim...

Tam bir beyfendi, halim selim...

Konuşacağı yeri biliyor, susacağı yeri biliyor.

Memur emeklisi olduğunu biliyorduk zaten. Kütüphane memuru imiş, kitap okumayı pek severmiş, aslında şiir de yazarmış, şair yani...

Adamı pek sevdim.

O da sağ olsun bizi sevdi, kafamız uyuştu...

Bizim oğlanı sordu.

"...ne iş yapar beyfendi oğlumuz..."

Bir şirketin muhasebesini tutuyor dedik. Benim emekli maliyeci olduğumdan bahsettik.

"...baba maliyeci olunca, oğlu da muhasebeci olur değil mi..."

Gülüştük.

"Oğlumuzun adı Memduh imiş ne güzel," demez mi.

Meğer beyfendinin merhum dayısının adı Memduh imiş, pek severmiş dayısını.

"...dayımın benim üzerimde çok emeği var, bana okuma aşkını veren rahmetli Memduh Dayı'mdır..."

Biz oğlumla göz göze geldik.

"Memduh ya efendim, Memduh ne güzel isim..." diyerek kafa salladık hep beraber...

Sonra bir sessizlik oldu odada.

Herkesin kafasından neler geçti kimbilir...

Az sonra hanımlar geldi.

Ortalık yine kahkahaya boğuldu.

Suzan'a baktım ki dağılmış gitmiş. Zannedersin kadınla kırk yıllık ahbap...

Kadın söylüyor Suzan bayılıyor, Suzan söylüyor kadın bayılıyor...

Öyle bir muhabbet ki sormayın gitsin...

Sofraya oturuldu.

Allah ne verdiyse yedik içtik.

Ardından "Kahveleri balkonda alalım. Bizim balkonun manzarası güzel olur," dediler.

Tamam öyle olsun, kahveler balkona gelsin.

Manzara hakikaten güzel.

"Bu ev sizin mi?"

"Hayır efendim, kiradayız."

Şaşırdım.

Bunca yıl geçmiş, biraz tasarruf, biraz emekli ikramiyesi derken bu ev alınmalıydı. Sonra evdeki mobilyalar falan da eski şeyler. Gerçi kızın ve anasının süsü pozu yerinde, yemek masası da oldukça iyiydi ama demek ki olmamış işte...

Balkonda da kızın anası Müberra ve bizim Suzan yine kimseye laf düşürmediler.

Buraya gelmeden evvel Suzan'a tembihledim ki ne var ne yok her şeyimizi anlatma diye.

Ama kim takar Yalova kaymakamını...

Bir fırsatını bulsam kenara çekip sus diyeceğim ama hiç yalnız kalmıyoruz ki...

Gelsin çaylar, kahveler...

Oğlanla kız içeriye geçtiler, bilgisayarda takılacaklarmış...

Onlar içeri giderken arkalarından baktım. Kız bizim oğlanın elini buldu, tutmak istiyor, bizimki elini kaçırıyor...

Öylece geçtiler içeri...

Az sonra da Müberra Hanım'la bizim Suzan mutfağa geçtiler...

Biz yine Samim Bey'le kaldık baş başa...

Samim Bey içeriye bir bakış atıp beni eliyle yanına çağırdı.

Kulağıma eğilip dedi ki, "...Münir Beyciğim, kardeşim siz bunları nerden buldunuz yahu..."

Şok oldum, önce anlamadım bir şey.

"...pardon anlamadım..."

Adam içeriye doğru bir daha bakıp anlatmaya başladı fısır fısır...

"...kardeşim bakın sizinle yeni tanıştık ama görüyorum ki iyi insanlarsınız, oğlunuz da maşallah ipek teli gibi çocuk ama bunlar analı kızlı sizi yer bitirir, bakın benim halime, yaşımdan on yaş fazla gösteriyorum –adam haklı–, benim bütün hayatım bunlara para yetiştirmekle geçti, hâlâ borç harç kıvranıyorum ama onların umurunda olmaz, laftan sözden anlamaz bunlar, varı bilmez yoğu bilmez, her zaman gelsin isterler, azıcık itiraz etsen kızılca kıyamet kopar, benim maaşım olmasa bunlar beni eve de koymazlar ama işte maaşımın hatrına şurada barınıyorum, bunlar seni de kendilerini de rezil ederler Münir beyciğim, aman ha yakma şu gül gibi yavrucağı... Yine de sen bilirsin tabi..."

Oturduğum yere yığıldım kaldım.

Kafam zonk zonk ediyor, şu işe bak...

O gün orada bana felç gelmediyse Rabbimin lütfuyla, yoksa kolumu kaldıracak dermanım kalmadı.

Vay benim başıma...

Yakmayalım gül gibi çocuğu...

Eyvah Memduh'um yavrum oğlum eyvah...

Ne kadar vakit geçti hatırlamıyorum.

Odaya giren çıkan oluyor, uğultular kahkahalar...

Suzan gözümün önüne geliyor. Al bakalım sana neşeli gelin diyorum içimden.

Oğlum hiç gözümün önünden gitmiyor...

Yavaş yavaş kendime geliyorum.

Odada yine Müberra ile Suzan konuşuyor, arada bir kahkaha patlayınca Samim Bey'e bakıyorum, "N'aparsın?" der gibi boynunu büküyor...

Korkulu rüya gibi arkadaş...

Buradan kurtulmak lazım ama nasıl...

Düşün oğlum Münir, düşün bakalım, sen ki kaymakamları dize getirmiş adamsın, düşün ve kurtar kendini de oğlunu da şu kötü rüyadan, göster bakalım maliyeci memur kıvraklığını...

Buyrun başlıyoruz...

Kaldırdım attım kendimi yere.

Kalbimi tutuyorum...

"...aman bana bir şeyler oluyor..."

Ev karıştı.

Bağrışmalar, koşturmalar derken karga tulumba hastaneye getirdiler beni.

Tansiyondu, tahlildi derken sonunda bir müşahede odasına aldılar.

Gencecik bir doktor dedi ki, "Amca bir şeyin yok ama istersen burada kal bu gece, hem dinlenirsin hem de kontrolümüzde olursun."

Suzan atıldı:

"Hayır hayır gidelim, biz evde bakarız ona..."

Suzan'ı yanıma çağırdım kulağına dedim ki, "Bana bak seni boğarım Suzan, yeter artık bu kadar, ben ne diyorsam onu yap, senin ifadeni evde alacağım..."

Suzan ne olduğunu tam anlamadı ama bir şeylerin ters gittiğini hissedip sustu.

Oğlanı çağırdım.

"...oğlum doktora git, babam bu gece burada kalacak de, sonra hanımları eve bırak tekrar gel, sen onları bırakırken de Samim Bey burada bana refakat eder herhalde..."

Oğlan dediğimi yaptı, hanımları bırakmaya gitti.

Biz yine baş başa kaldık Samim Bey'le.

"...şimdi daha iyisiniz ya Münir Bey..."

"...iyiyim efendim, iyiyim de sizin söylediklerinizi kafama takıldı, bu çocuk bizim tek oğlumuz, evlensin, gün görsün, murat alsın isteriz..."

Ben konuştum o dinledi, o konuştu ben dinledim.

Meğer bu adamcağızın uzaktan akrabası olurmuş Müberra. Samim Bey okulu bitirip de memur olunca araya akrabalar girmiş, evlendirmişler bunları. İki çocukları olmuş, biri doğum sırasında ölmüş, öteki de bu Pervin Şermin işte...

Sonra adam neler çektiğini bir bir anlattı;

"...borçtan kurtulamıyorum, kredi çekip borç ödüyor, sonra da o kredi için yırtınıyorum, bunlar analı kızlı ağzımı açtırmıyorlar benim..."

Adam anlattıkça ben daha kötü oluyorum.

Sonunda dedim ki, "Samim Bey şimdi ben oğlumu çağırsam, bunları aynen ona da söyler misiniz? Sizin ağzınızdan duysun da inansın, ben söylesem belki başka türlü anlar."

"...söylerim Münir Bey, söylerim tabii, senin oğlun efendi bir çocuk, onu görünce kendi gençliğim geldi aklıma, zamanında biri bana söyleseydi ben de Müberra ile evlenmez-

dim ama artık geçti, bu da bizim imtihanımız diyorum, bize sabır düşüyor ama senin çocuğunu da göz göre göre ateşe atmayalım..."

Kalktım boynuna sarıldım adamın.

"...aman Münir Bey ne yapıyorsunuz, rica ederim kalkmayın, hastasınız..."

"...yerim hastalığını, senin yaptığını her adam yapmaz, vallahi de billahi de kalender adammışsın..."

"...aman estağfurullah..."

Az sonra oğlan geldi.

Dedim ki oğlum Samim Amca'nın sana söyleyecekleri var, gel otur şöyle.

Oğlan oturdu, Samim Bey anlattı.

Samim anlattıkça bizim oğlanın omuzları düştü, hiç ses çıkarmadan dinledi.

Samim Bey'in anlatacakları bitince bir zaman sessiz kaldı.

Sonra ayağa kalktı.

Geldi benim elimi öptü, sonra da Samim Bey'in elini öptü.

"...ben de zaten bazı şeyleri çözemiyordum, ne bileyim Pervin çok şey..."

Oğlum diyeceği kelimeyi bulamayınca Samim Bey tamamladı, "Çok cıvık değil mi..."

"...evet, öyle de diyebiliriz."

Ben bu kadarını beklemiyordum ama oğlan çok olgun çıktı.

O gece üçümüz uzun zaman sohbet ettik.

Sonra onları eve gönderdim, ben hastanede sabahladım.

Sabah olunca yanında Müberra ile kızı ve Suzan geldi.

Oğlan işlemleri tamamladı, hastaneden çıktık.

Eve gitmeden bir taksi tutup doğru terminale geldik.

Çok ısrar ettiler ama kalmadık.

Ayrılırken Samim Bey'in kulağına eğilip fısıldadım; "Ömrüm oldukça sana duacıyım Samim Bey..."

"...dualar müşterek efendim..."

Vedalaşıp ayrıldık.

Yolda hiç konuşmadım, ne de olsa hastaneden yeni çıkmışım.

Eve gelince Suzan'ı yanıma çağırdım "...bana bak Suzan, bu kalp işi şakaya gelmez, beni küt diye götürür, benim heyecanlanmadan yaşamam lazım, onun için rica ederim şu evlilik işini bir süre hiç açmayalım..."

Suzan zaten korkmuş; "...tamam Münir, sen yeter ki sıhhatli ol..."

Sonra oğlanı yanıma çağırdım.

"...bak oğlum durum ortada, artık ananı ikna etmek sana kalıyor, tamam mı..."

"...tamam baba, o işi bana bırak sen..."

Sonra kalktı elimi öptü, odadan çıkarken döndü "Sağ ol baba," dedi...

Sen de sağ ol oğlum, sen de...

Rabbime şükür, bir operasyonu daha kazasız belasız atlattın oğlum Münir...

Şimdi şöyle ayağını uzat. Suzan'dan bir ballı süt hazırlamasını iste...

Yahu neydi şu kızın adı.

Pervin Şermin.

Ne anlama geliyor acaba?

Portakal

Karnım doymuyordu ki...

Çok kalabalıktı. Üç sofra kurulurdu; biri dedem ve emmilerime, biri büyük gelinlerle ebeme, biri de küçük gelinlerle onların çocuklarına.

Sofrada azıcık başını çevirsen önündeki ekmek kaybolur. Ekmeğe katık ettiğin ne ki zaten; çökelek, turşu, soğan, bulursan pekmez...

Dedem kimseyi göndermemiş yanından; "Hepiniz buradasınız, bizim tek başına toprağımız kimseyi doyurmaz," diyerek dört oğlunu da aynı bahçenin içinde tutmuş. Sırası gelip de evlenen olduğunda oda eklemiş. Olmuş sana dört gelin, on yedi torun. Yengelerim sessiz sakin, hanım kadınlardı. Zaten evde kimse çok konuşmazdı ki. Akşam oldu mu kendi minderin dışında bir yere oturmak yok. Kıpırdamak bile yok. İşin varsa odana gideceksin. Annem beni, bir de bacım Elif'i alır, odamıza çekilirdi. Annemi o zamanlar bir göreceksiniz. Dal gibi. Yüce Mevlam doğuştan sürmelemiş. Bacım Elif de anam gibiydi. Babam derseniz, eh işte ne olacak erkek kısmı. Ya da annemin söylediği gibi; "Ecik boyu olay-

dı şu herifin." Ecik boydan kısa olan babam en küçük kardeş olduğundan mı nedir, hiçbir şeye karışmaz, "Ağalarım bilir," derdi...

İşte böylece bir büyük aileydik vesselam.

Dedem beni yanına çağırır, konuşurdu. "Bu oğlanın kafası çalışıyo, bu oğlan benim has dölüm," derdi.

Bir de Hasan Emmi'min oğlu Nurettin vardı. İkimizi pek severdi. Bir gün dedi ki, "Gelin bakalım," ve elindeki çıbıkla yere bir kocaman kare çizdi. "Benim dedem öldü, böl şimdi ortadan." Böldük. "Sonra babam öldü, böl şimdi ortadan." Böldük. "Sonra kardaşlarıma pay edildi, böl şimdi de beşe." Böldük. "Ne kaldı, el kadar bir yer, şimdi ne yaparsan yap."

Dedemin hesabı çok basitti aslında; adam çok, toprak az. Sofrada şahbaz davranıp karnını doyuracaksın. Ne bulursan yiyeceksin.

İlkokul bitince dedem babamı, bir de Hasan Emmi'mi yanına çağırdı. İçeriye geçip konuştular. Sonra da Nurettin'le beni çağırdılar. Dedem konuştu.

"Siz benim yavrularımın yavrususunuz, sizin okumanız lazım. Öbürleri ekmeği kafasına yiyo amma siz de iş var. Okuyun, bizi mahcup etmeyin."

Ne okuması, nasıl olacak, hiçbir şeyi bilmiyoruz. "Yap," diyorlar yapıyoruz. "Sınava girip kazanacaksın, yatılı olacaksın," dediler. Ne dedilerse öylece oldu amma ben Nurettin'le aynı yere düşmedim. Onun imtihanı biraz kötü geçmiş herhal. Onu ilçenin yatılısına koydular, beni ildeki yatılıya...

Yatılı dedikleri yer kocaman bina. Ben derdim ki bizim evden kalabalığı yok herhal. Varmış ki nasıl varmış. Her yerde öğrenci var. Haşa insan kısmı davara benzetilmez ya, aynı davarlar gibi nereye gitsek beraberiz.

Esas mesele bina değil, okul değil, esas mesele yemek. Ben böyle bir şey görmemişim, sıraya girip yemek alıyoruz. İlk aldığımda dedim ki, "Bu kaç kişilik? Yani bunu bir tek ben

mi yiyecem?" Arkadaşlarım gülüştüler. "Yok, yarısını okul müdürü yiyecek." Benimle kafa buldular. Yemeği aldım, oturdum. Aklıma Elif geldi. Anam geldi. Dedim ki şurda olsalar da bir görseler. Çorba var, yanına pilav da var. Salata da yapmışlar, bir de tatlı koymuşlar.

"Vay anam ben bunların hepsini yersem ölürüm la."

Yedim, hem nasıl yedim. Su bile içmedim şişmeyim diye. Yemek bitince döğülmüş danalar gibi oldum. Taşa çalsan geçerim, o kadar. Yedim "Şükür," dedim, "çok şükür Mevlaya." Eğer bu yemek işi böyle olacaksa okumakta ne var. Çocuk oyuncağı!

Öğlendi, akşamdı derken bizim yeme işi düzene girdi. Ben de derslerime çalışıyom ki nasıl. Niye çalışıyom? Derslerden kalırsam beni okuldan atarlarmış. Atınca nereye atacaklar ki, köye atacaklar. Köye gitmem ben. Köyde yemek yok, içmek yok kardaşım...

Bir gün yemekte bir şey verdiler. Yuvarlak. Rengi kırmızı gibi...

Portakal!

Ben portakalı ilkin orada gördüm. Orta birinci sınıfın ikinci ayında. Günlerden salıydı. Portakalı verdiler ya ben nasıl yenir bilmiyom ki. Önce baktım millet nasıl yiyo. Soydular kabuklarını, ben de soydum. Attılar ağızlarına, ben de attım ama önce az az aldım ağzıma. Tadını sevmezsem diye.

Sevmemek ne kelime, ben portakalı nasıl sevdim. Gittim aşçıya, "Daha var mı?" dedim. "Ne var mı?" dedi. "Şondan var mı?"

Güldü aşçı.

"Şondan var mı deme yeğenim, portakal desene."

"He işte portakal."

Adını yanlış derim diye utanıyom. Aşçı, "Al hadi," dedi, "istediğin kadar al."

Aldım, koynuma doldurdum. Soydum soydum yedim. Ye-

dikten sonra elimi de yıkamadım. Avucumu kokladım. Kokladıkça portakal kokusu geliyo. Akşama kadar derste avucumu kokladım. Portakal ne güzel kokuyomuş ki...

Derslerim iyi, hem de pekiyi.

Dönem boyunca hiç gitmedim köye, ev burnumda tütüyo. Giderken anama portakal götürdüm. Devlet az da olsa harçlık veriyo ya, ben artık çarşının yerini de öğrenmişim. Anama, Elif'e portakal aldım. "İyice sar emmi," dedim "kimse görmesin!" Bizim evdekiler görürse anında biter. Ben bunu anama, Elif'e götürecem.

Anam beni görünce nasıl sarıldı. Bileklerime baktı. Sırtımı yokladı.

"Kilo da almışsın, yetikleşmişsin vay aslanım..."

Anama portakalı verdim. Anam eline aldı. "Ben bir kere yediydim bundan, bilirim," dedi. Soydum verdim, soydum verdim. Elif suyunu döke döke yedi. Hem yedik hem ben anlattım; yemekleri, kocaman binaları, öğretmenleri anlattım. "Sınıfın birincisi değilim ya az kaldı," dedim.

Portakalların hepsini yedirmedi annem. "Şunlar dursun da babana verelim akşam."

Sonra uykumuz geldi. Annem Elif'i yatırdı, ben de yanına yattım. Elif'i seyrettim. Elif'in küçük elleri de portakal kokuyordu. Sonra ne olduysa ağlamaya başladım.

"Ana ben sizi çok özlüyom, siz buradasınız, ben ordayım. Elif burda hep aç kalıyo, portakal da yiyemiyo."

Anam şaşırdı.

"Ne aç kalması aslanım, öyle düşünme. Hem olsun portakalı da sen getirdin, yedik ya işte. Sen oku, bize de kendine de ne istersen onu al, sadece portakal alma ne istersen onu al."

"Alacam, vallaha da billaha da alacam."

Sonra Elif'in yanına ben de yattım. Elif'in avuçları portakal kokuyordu.

Okudum.

Elif de okudu.

Ben o günü hiç unutmadım. Şimdi ne vakit portakal yesem elimi yıkamam, bir süre koklarım. Elif'i koklar gibi, anamı koklar gibi koklarım...

Ben "Dal boylum," diye kavrulurken ablam haince dalgasını geçiyor, "Çobanın deyneği gibi bir oğlan, sırtındaki ceket değil, sanki deyneğe çaput sarmışsın, o ne öyle, giydiği yakışmaz ne dediği anlaşılmaz."

Ablama kızıyorum ama haklı, bizimkinin ne dediğini anlayabilene aşk olsun.

Konuşurken sanki arkasından atlı geliyor.

Hebele hübele bir şeyler diyor. Zaten güç bela buluşuyoruz, buluşunca da beyfendinin ne dediğini anlamak için çırpınıyorum.

"Gelecem," diyor, "Alacam," diyor, "Seviyom," diyor, gerisini anlamıyorum.

Ama anladığım bana yetiyor; "Seviyom," diyor ya, "Gelecem," diyor ya, "Alacam," diyor ya, gerisi boş...

Ben dalıp dalıp gidiyorum. En çok da su doldururken dalıyorum.

Köyde, evlerde su yok. Mecburen çeşmeye gidersin, başlarsın doldurmaya, su dolar, doldukça şırıl şırıl beni alır götürür, atın sırtına binerim, gelin olurum, davul vurur, mahallenin bebeleri koşturur, ben telli duvaklı at üstünde evin önünden ayrılırım, yüreğim pır pır eder...

Yüreğim pır pır ama elimdeki kap bir yandan dolar, taşar.

Yanımda kim varsa kahkahayı basar.

"Anam bu kız vallaha da billaha da sevdalı..."

Adım çıktı bu su taşırmalardan...

Aslında çeşmeye gitmeye hevesli değilim, "Ablam gitsin ya da aha şu kedi yavrusu Zeliş getirsin," derim ama benim dal boylumla şifremiz var; çeşmenin duvarındaki küçük taş ters döndü mü, bil ki o gün buluşuyoruz, onun için hep ben giderim çeşmeye...

Eh, millete laf lazım, beni ağızlarına sakız ettiler; yok şurada buluşuyorlarmış, yok şöyle mektuplaşıyorlarmış...

Koca bir köy bizi konuşuyor...

Ben daralmışım ki nasıl.

Evde de dirlik düzen yok. En küçüğümüz Zeliha bile beni görünce fıkır fıkır gülüyor...

"Kız Zeliş öldürürüm seni," diye kovalıyorum ama gel gör ki ben öleceğim...

Laf söz aldı yürüdü.

Babam duyar diye de ödüm kopuyor. Her sabah ceketini ben tutuyorum, kuş gibi çırpınıyorum. Babam ceketini tutturuyorsa mesele yok, ceketini tutturmaz da kendi giyerse bil ki sana küsmüştür.

Babam bana küserse tüm köyü yakarım, çeşme başındaki lüzumsuz karılardan başlar, tüm köyü ateşe veririm de bir gıdımcık umrumda olmaz...

Öyle sinir küpü olmuşum ki çatlayacağım.

Bağ yolunda buluştuk...

Dedim ki, "Bana bak, ben oyuncak mıyım ki benimle oynuyorsun, hani geliyordunuz, hani istiyordunuz, böyle olursa bir daha yüzümü göremezsin bunu bil..."

Bizimki zaten zor konuşuyor, "Yüzümü göremezsin," deyince tutuştu.

Hebele hübele yalvarıyor, "Ben karışmam," dedim, "bu hafta başına kadar haber gelecek, yoksa sen bilirsin..."

Bizimkine sıkıyı verdim ya artık o gece rahat uyurum diyorum.

Nerdeee...

Yatağın içinde dön baba dönelim, uykuyu ara ki bulasın, yarı uyku yarı uyanıklık, karışık kuruşuk bir sürü şey...

Neyse, sabah oldu, millet uyandı, herkes işine gücüne dağıldı. Ben de ev işini bitirdim. Üst kata çıktım, bak bugün gibi hatırlıyorum; aynanın karşına oturmuşum, mırıldanıyorum.

Zeynep bu güzellik var mı soyunda
Elvan elvan güldür biten bağında

Arefe gününde bayram ayında
Zeynebim Zeynebim allı Zeynebim

Patır patır bir ses, belli ki Zeliş geliyor, "Yine kim bilir kiminle dalaştı," diye kalkıyorum.

Ne oldu kız...

Zeliş nefesini toplayamıyor ki konuşsun, canım benim, o hali şimdi bile gözümün önüne geliyor, gözlerini kocaman kocaman açarak;

"...abla Bilal... Bilal ağabeyim..."

"Söyle kız ne olmuş Bilal'e..."

"...gitmiş..."

"...nereye gitmiş kız..."

"...vilayete gitmiş, bir daha da yaza kadar gelmezmiş, okul bitince de daha yüksek okullara gidecekmiş."

"...kim dedi kız, ne vilayeti?"

"...anası anlatırken duydum, benim oğlum okuyacak dedi, en baş mühendis olacak dedi, anasına babasına sahip çıkacak dedi..."

Dedi de dedi...

Biliyor musunuz, dediklerin hepsi oldu, vilayete gitti, okudu, daha da yükseğini okudu, en baş mühendis oldu mu bilmem ama daha sonra anasını babasını yanına da aldı...

Ben ağladım, sızladım, yataktan çıkmadım, hastalandım.

Ablam, anam, Zeliş başımdan ayrılmadılar. Onlara da çok kızdım; haydi ben cahildim, aklım ermedi bu işin böyle olacağına, sen anamdın, sen ablamdın. Ne diye "Yapma," demediniz, "bu yaşta senin ne işin olur eloğlunun peşinde," demediniz?

Ben söyledim, anam yalvar yakar oldu; "Etme kızım, bu kadar yiyip bitirme kendini..."

Ablam yine serin serin konuştu "Bizi dinler miydin, sevdalıyım diye geziyordun, küçükken de böyleydin, kaç kere

dedim, bacım sobaya yaklaşma diye, dinlemedin gittin, bastın elini sobaya, sonra bir ay ağladın yanık yarasıyla, aklın başına geldi..."

Ben, yemedim, içmedim, eridim, bittim.

Eridim de ne oldu, hiçbir şey değişmedi.

Bizim dal boylu o gece benden sıkıyı yiyince eve varmış. Başlamış bağırmaya, ağlayıp sızlamaya; bana o kızı alacaksınız demiş ve kızılca kıyamet kopmuş.

"Vay sen o sümüklüye mi kaldın!" diyerek anası ayılmış, bayılmış. "Ben fidan boylu yiğidimi o yerden bitmeye kaptıramam," diyerek yeminler etmiş.

İşte o gece bizimkinin vilayette öğretmen olan ağabeyi aranmış, durum böyleyken böyle denmiş, aman bu çocuğu kurtaralım diye almış kaçırmışlar vilayete...

Gerisi malum, gitti gelmedi bir daha...

Ben de bir daha çeşmeye gitmedim, yemin ettim...

Gel zaman git zaman milletin dedikodusu da bitti...

Ben çeşmeye gitmedim ama evde ne vakit musluktan su aksa ben sinir oluyorum, şırıl şırıl boğuyor su beni, haşa kudurmuş itler gibi sudan korkar oldum...

Evdekiler bana bulaşık çamaşır yıkatmadılar, anam dizinin dibine yatırıp saçlarımla oynayıp, dualar etti, eskilerden anlattı, babam her çarşıdan gelişinde cebinden boncuklar, şekerler çıkardı. İstediler ki bu cahil kız kendine gelsin...

Günler aktı, dedeler ebeler kıpır kıpır dualar ettiler, çocuklar ağladılar, güldüler, leylekler göçtüler, sonra geri döndüler, aradan geçti dört sene...

Bir gün anam dedi ki, "Kızım felancanın oğlu felanca seni ister, ne dersin..."

Ne diyeceğim, benim içimdeki böcük ölmüş, hayattan zevk alasım kalmamış...

"Tamam," dedim...

Felancanın oğlu felanca ile evlendim.

Düğünüm hiç de fena olmadı, hatta Zeliş'in dediğine bakarsan düğünün gösterişine köyde çok kişinin ağzının suyu akmış, güzel oldu yani...

Yine telli duvaklı gelin olduk, yine ata bindik, yine köyün bebeleri koşuştular, anamın gözyaşıyla babamın duasıyla çıktık evden...

Felancanın oğlu felanca helal süt emmiş iyi bir adam çıktı. İki kızımız oldu, bana da iki kızıma da iyi bakar, bir gün olsun kırmaz beni, geçimimiz güzel, düzenimiz iyi, yani yuvamda mesudum, Rabbim herkese nasip etsin...

Ama arada bir bulaşık yıkarken şırıl şırıl dalıp gidiyorum yine...

"...ulan hebele hübele, nasıl da tabansız çıktın, attın gittin beni..."

Su şırıldıyor ben kızıyorum,
Su şırıldıyor ben kızıyorum.

O sırada küçük kızım kapının arasından bağırıyor; "Abla kooş, annem yine suya bakarak konuşuyor..."

Turkuaz Ajans

Aklımın yettiği günden beri resim yaparım.

Resim öğretmeni olacaktım ama fakülteyi bitiremedim...

Sağdan soldan karışıp gidince Türkiye...

Bizim yüksek tahsil de yalan oldu...

Peder fakülteye geldi, baktı ki ortam karışık, her yer can pazarı...

Dedi ki, "Bir tek oğlum var, ona da bakamıyorsam yuh bana, kalk gidiyoruz..."

Okulu bıraktık, moralim çok bozuk, Peder'in dükkânda vakit öldürüyoruz, hamdolsun geçimimiz iyi, fakat benim tadım yok...

Dükkân komşumuz terzi İsmail dedi ki, "Oğlum sen tabela falan yapsana, vakit geçirirsin canın sıkılmamış olur."

Eşe dosta tabeladır, boyadır derken işler büyüdü...

Önce pederin dükkânın yanına ek yaptım...

Sonra yakın yerde bir dükkân da ben açtım...

Resim öğretmeni olacaktım ya...

Olduk "Tabelacı Asım!"

Tabela yapan, teksir de yapar, teksir yapan el ilanı da basar, sonra fotokopi de çeker...

Yarı kırtasiye yarı matbaacı bir şey olduk...

Sevim'le evlendik...

Sonra iki kız bir oğlan...

Kızlarım, Nurdan ile Aydan.

Oğlum, Nurettin.

Babamın adı...

Kızlar büyüdü, gelin oldu gittiler...

Oğlan okumadı, benim yanımda çalıştı...

Günler su olup aktı.

Önce peder gitti, ardından anam...

Mezarlarını yaptırdım, mevlitlerini okuttum...

Sağlıklarında beddualarını almadım, şimdi de arkalarından Fatihalarını eksik etmiyorum...

Yaş ilerledi, artık yoruldum...

İşleri zaten Nurettin götürüyor...

Bizim işlerde çalışırsan her zaman ekmek var...

Oğlum da çalışkan çocuk, ne de olsa mayasında esnaflık var, alttan giriyor üstten çıkıyor...

İşte böyle teker meker giderken, oğlan dedi ki baba bu iş böyle olmuyor, biraz işleri büyütsek, daha modern bir şeyler yapsak, işleri ajans boyutuna taşısak...

Ben ne anlarım ajanstan, benim adım Tabelacı Asım...

Baba ben bu ajans işini kafaya koydum, yalnız biraz masraf olacak...

"Biraz masraf" diye başladık, köyden bir tarla sattık, elimizdeki birikmişi koyduk...

Görünür bir yerde koca bir dükkân, hepsi aynı renkte mobilyalar, bilgisayarlar, kocaman yazıcılar, cihazlar, her tarafı camdan bir kapı...

Kapının üstüne parlak bir yazı:

"Turkuaz Ajans"

Yılların Tabelacı Asım'ı oldu mu sana reklam ve imaj danışmanı.

Eh olsun bakalım...

Oğlan yarış atı gibi koşturuyor, oradan oraya...

Koşturuyor ama ben korkuyorum; bu nasıl bir hırs...

Sevim'e diyorum ki, "Hanım benim babama Şekerci Nurettin Efendi derler, bir toptancıydı, babamda hırs hiç görmedim. Bende hırs var mıydı bu yaşlarımda bilmiyorum ama bu oğlan beni korkutuyor..."

Annesi hiç oğluna toz kondurur mu?

"O daha genç, tabii ki çalışacak, koşturacak, takma kafana..."

Takmıyorum kafama ama oğlan gece uykuyu, gündüz yemeği unuttu...

Varsa yoksa ajans...

Ağzının içinde bir sürü laf; kurumsal kimlik diyor, imaj diyor, daha bir sürü şey...

Dedim ki, "Oğlum biz ne iş yapacağız burada..."

Baba biz her türlü reklam ve iletişim çözümleri sunacağız ve ayrıca...

Anlattı da anlattı...

Gün geldi, vakit doldu, dükkânı açacağız...

Ben "dükkân" dedikçe oğlan kızıyor, "Baba 'dükkân' deme 'ajans' de 'ajans.'"

"Oğlum ajans dediğin haber verir," diyorum, gülüşüyoruz...

Açılışa müftü efendiyi de çağırdık, dua etti...

Kuru pasta, limonata ikramı ile açtık ajansı...

Açılışa gelen komşular tenha bir yerde sordu, "Asım kardeşim, pek güzel olmuş da anlamadığımız bir şey var, siz burada ne iş yapacaksınız..."

Güldüm.

"İletişim çözümleri satacakmışız," dedim...

Pek bir şey anlamadılar, "Eh haydi hayırlısı bakalım," diyerek ayrıldılar dükkândan...

Turkuaz Ajans'ı açtık, pırıl pırıl her yer...

Açılışı yaptık ama oğlanın durup duracağı yok, ajansa bir sekreter alacağız, bir de teknik işler için bir genç...

Bindik bir alemete gidiyoruz kıyamete...

Bizim dükkân, "ajans" olup pırıl pırıl el içine çıkınca, eş dost akraba ziyaret ediyor, hayırlı olsuna geliyorlar...

Açılıştan sonra bir hafta geçti geçmedi...

Uzaktan akraba bir Hanife Abla'mız var...

Yanında kızıyla dükkâna geldi; "Bu kız kocasından ayrıldı Asım Efendi, şimdi evde bizim yanımızda duruyor ama evde canı sıkılıyor, yapacak bir şey yok, bunalıma giriyorum diyor, burada senin yanında dursa, gelen giden müşteriye çay yapar, etrafı temizler..."

Buyur burdan yak...

İyi diyorsun da Hanife Abla gel de Nurettin'e laf anlat...

Onun kafasından geçen bir sekreter, bir de bilgisayardan anlayan bir genç almak...

Diyorum ki oğlum burası küçük bir yer, burada bir anne kızını getirip de al bu kızı çalıştır diyorsa hakikaten zor durumdadır, gel bu kızı alalım, sevaba gireriz...

Oğlan burnundan soluyor; "...ama baba burası bir şirket, biz darülaceze değiliz, anlıyorum belki zor durumda ama burada çay demlemek için bir bayan almak, bilmiyorum ama hiç şık olmaz..."

"Valla şık olur ya da olmaz, yapacağız artık bir şeyler..."

Ve yaptık "bir şeyler..."

Meliha kızımızı aldık, başladı çay demlemeye...

Aradan birkaç gün geçti...

Meliha'yı aldığımızı duyan bir başka akrabam geldi; "Vay efendim bu nasıl iş, şu el kadar yavrucak da bu dükkânda dursa, temizliğe baksa, dükkânın önünü süpürse olmaz mıymış..."

Kimmiş? "Şu el kadar çocuk..."

Hayri.

Hayri biraz saf...

Hatta "biraz" değil, iyice saf...

Hani derler ya, aklı var da fikri yok...

Kafa üç numara tıraşlı, kapkara gözlerle sürekli gülen bir genç...

İkide bir salyasını "şşrrıp" diye içine çekiyor ve "İyi olur, iyi olur," diyerek gülüyor...

O güldükçe ben de gülüyorum...

Eh olsun bakalım Hayri de gelsin dükkânın önünü süpürsün...

Oğlan delirecek...

Ajansın personeli giderek artıyor...

Çaylarımızı Meliha demliyor...

Dükkânın önünü Hayri süpürüyor...

Hayri'nin elinden süpürgeyi almazsan akşama kadar süpürür, bilmiyor ki zavallı...

"İyi olur, iyi olur... şrrrıp"

Ajansın işleri fena değil, her şey bilgisayarda yapılıyor, benim yıllar önce göz nuru döküp boyadığım tabelalar, afişler iki tık tık ile hazır oluyor, kocaman bir cihazda harfler kesiliyor, hooop alıyorsun ordan yapıştırıyorsun, işlem tamam...

"...vay be," diyorum, "bizim devrimiz geçmiş..."

Bir gece Sevim diyor ki, "Bizim Sultan Hanım'ın bilgisayardan anlayan bir oğlu var, pek uyanık bir çocuk bizim dükkâna alsak, size yardım eder..."

Ben başlıyorum gülmeye; "Valla hanım, ben personel kontenjanımı doldurdum, bir kelime daha edersem oğlan patlar..."

Ertesi sabah ajansa Sevim'in bahsettiği çocuk geliyor; kocaman erik gibi gözleriyle melül melül bakıyor, küçücük bir şey; serçe kuşu serçecik, bilekleri incecik, adı Oğuz...

Oğluma dedim ki, "Yavrum sıkma canını, her işte bir hayır var, Oğuz bilgisayardan anlarmış, sana da yardım eder..."

Oğlanın umrunda değil, böyle ajans olmaz diyor da başka bir şey demiyor...

Dükkânda beş kişi olduk.

Meliha çaylarımızı demliyor...

Hayri biz ne dersek diyelim, gülüyor, "Şşrrıp, iyi olur iyi olur."

Oğuz dersen dükkânda en küçük olduğundan ne iş olsa yapıyor...

Nurettin pek memnun olmasa da idare edip gidiyoruz...

Bir sabah ajansta oturmuş kahve içiyorum...

Oğuz nefes nefese dükkâna giriyor; "Asım Usta, Nurettin Ağabey'im kaza geçirmiş..."

Yerimden kalkamadım...

Çarşı karıştı...

Koluma girdiler, hemen bir ahbabın arabasıyla hastaneye yetiştik...

Arkadaşıyla birlikte arabadalarmış, yukarıdan sebzeci kamyonunun freni patlayıp bizimkilere çarpmış, hem arkadaşında hem bizim oğlanda kırıklar, ezikler var...

Çok şükür Mevla'ya Nurettinim'i bize bağışladı...

Ama nerden baksan üç ay yatakta...

Oğlanın başında Sevim kalıyor, ben dükkânı açıyorum...

Açıyoruz ama tıkanmış durumdayız...

Ben bilgisayardan anlamam...

Dükkândaki cihazları kullanamam...

Turkuaz Ajans'a gelen eli boş dönüyor...

Dükkânda oturmuş düşünüyorum...

Meliha'nın omuzlar düşmüş, gözler yerde...

Hayri "şşrrıp şşrrıp" gülüyor, "İyi olur, iyi olur."

Oğuz dersen kocaman gözlerle bana bakıyor...

Diyorum ki eee Asım Usta haydi bakalım görelim ustalığı-

mı, bir cahil oğlanın peşine düşüp, yıllarını rezgâhını dağıtıp ajans olma sevdasına düşersem, işte böylece kalırım su gariplerle ortada

Of değil af Yarabbi, yardım et

Gece boyunca düşündüm

Kalmış kağnıyı koca öküz çeker

Gel kızım Meliha, otur şuraya. Bundan sonra gelen telefonlara sen bak. "Alo Turkuaz Ajans buyurun," diyeceksin tamam mı?

Kızcağız çekine çekine oturdu telefonun başına, birkaç deneme yaptık, pekâlâ oluyor işte

Sonra Hayri'ye dedim ki Hayri gel bakalım, al şu bardağı eline şu karşıya götür getir...

Hayri'ye bardak taşımasını, çay demlemesini öğretmek birkaç günümüzü aldı, üç beş bardak kırdık ama sonunda iyi oldu, çayları Hayri yapıyor artık...

Sonra Oğuz'a dedim ki, "Oğuz sen bu bilgisayarı kullanabilir misin?"

"Bazı şeyleri Nurettin Abi'me sormam lazım..."

"E git sor o vakit, haydi aslanım..."

Oğuz kuş oldu uçtu...

Bir haftaya kalmadı bilgisayarın her bir şeyini çözdü...

Ben de diğer işlere bakıyorum...

Mevla'ya bin şükür, Turkuaz Ajans toparlandı...

Oğlan yatakta kıvranıyor, morali bozuk...

"...ben burada yatağa hapsoldum, ne hayallerim vardı..."

"Oğlum sen şükret, hayal pilavı yemeyle bitmez, hele bir ayağa kalk, daha neler olur neler..."

Turkuaz Ajans çalışıyor...

Siparişleri Meliha kızım alıyor, zannedersiniz yıllardır bu işte...

Hayri çay getirmeyi öğrendi ama çayların yanına şeker koymuyor, sonradan istemeniz gerekiyor ya olsun...

Oğuz bizim atom karıncamız, el kadar çocuk da kocaman bir akıl var, Rabbim nazardan esirgesin...

Personele diyorum ki çocuklar Nurettinim de yataktan bir kalksın...

Hayri yine gülüyor; "Şşrrıp-iyi olur, iyi olur."

Diyeşet

İlkokulu üçe kadar okumuş, bekçi olarak inşaata girdiği günden beri ömrü inşaatlarda geçmiş Hamit'i hastaneye kaldırmışlardı. Cemiyet Yenge herhalde inşaattan düştü, başı fırlanmıştır, Allah vere de sakat kalmaya diye hastaneye koştu. Ama inşaattan düşmediğini, sebebi bilinmez bir dertten yere yıkıldığını söylediler. Neymiş, bu derdin ucu nereye varırmış anlamadan haber geldi.

Başınız sağ olsun.

Hamit'i toprağa koydular. Taziyeye gelen giden azaldı. Cemiyet Yenge ben ne ederim böyle yalnız diye düşüne düşüne geceleri uykusuz kalıp sabah ezanı okunup da etraf aydınlanınca uyuyabilir oldu. Meğer topraklar kürek kürek mezara değil de eve atılmış. Meğer esas mezar bu evmiş dedi. Korktu bir zaman. Odalara giremedi. Ama kendi kendine nasihat veren bir huyu olduğu için bak ey Cemiyet dedi kendiyle konuştu, çare yok, gireceksin her bir odaya, yine gün ışıyacak adı sabah olacak, gün tepeye dikilecek öğle vakti diyecekler, gün kızıl olup batacak akşam olacak, hepsi bize, hepsi sana Cemiyet. Kendine nasihat vermek kolay da nasihat

dinlemek kolay mı bakalım. Şimdi geride çoluk çocuk değil ama Cemiyet kalmıştı. Yıllarca bu ocakta bir çocuk sesi duyulsun diye çok uğraşmışlar ama olmamış işte. Çocuk işini hiç açmak istemezdi Cemiyet Yenge. Çocuk bir masalda peri oldu, biz peşinden koştukça o kanat vurdu kayboldu diyordu. Üstelik Cemiyet Yenge geride hiç akrabası kalmadığından, sadece uzak bir köyde gelin olan bacısına da gidemeyeceğinden tastamam yalnızdı. Sadece iki hırıltılı soluk geliyordu evin her odasından. İki zebani soluğu. Biri yalnızlık, diğeri yokluk. Yalnızlığı anladık da yokluk nerden geliyor derseniz, Hamit nerde ne iş bulursa çalışan bir adam olduğundan gün bulup gün yemişlerdi. Ne birikmiş para, ne emeklilik vardı. Hamit çok konuşur, her bir işe akıl erdirirdi ama sigorta deyince müteahhitler conguluz görmüş gibi kaçıyor. Ben sigorta istemem dersen senden iyisi yok. Hele dur bakalım gün ola harman ola diyerek yıllar geçip gittiğinden nerdeyse hiç pirim yatmamıştı Hamit'in sigorta hesabına. Geride bir tek bu ev kalmıştı. Bir duvarı çeşmeyle bitişik aradan bir yol geçer sonrası mezarlık olan ev. Cemiyet Yenge acı, zulüm bir düzen kurmanın peşine düştü. Geçim işini nasıl düzene koyarım diye düşündüğü günlerde herhalde her yere yağmur yağıyordu. Cemiyet Yenge öyle zannediyordu ki her evde geçim derdi var. Her ev karanlıktır. Ancak geçim ışığı düşen ev huzurludur. O günlerde sanki askerden yeni gelmiş iş arayanlar gibiydi. Önce bir şeyler örüp satmayı düşündü. Bebelere tulum örerim. İhtiyarlara patik, yün çorap, gobellere tek parmak eldiven bile örerim dedi. Sonra kocasının dedikleri aklına geldi. Hamit Efendi derdi ki, gözünü fazla yoracak işe girme Cemiyet, yaşlanınca çok ararmış insan gözlerini. Onun için gözünü yoracak işten uzak dur. Örüp satmak mesele değil de ya gözlerim elden giderse ne yaparım ben. Vallaha çağıra çağıra ölürüm diye korktuğundan örgü işini paketledi kaldırdı kafasından. Sonra evle-

re temizliğe gitmeyi düşündü. Pasaklı avrat çok. Her gün birine temizliğe gitsem yeter bana dedi. Sonra evleri temizlemek nefsine ağır geldi. Yavan yaşık ne bulursam yerim, gerekirse soba yakmam, soluğumun sıcağına yatarım da taharetten mahrum avratların peşini toplamam ben diye düşündü. Hiç çocukları olmadığı için, Hamit ile Cemiyet Yenge karı koca gibi, bacı kardeş gibi, arkadaş gibiydiler. Ve farkında olmadan birbirlerine alışkanlıklarının boyasını çaldılar. Hamit ameleydi ama içinde bir duygusu vardı ki her işinde o duygusu öne çıkardı. İçindeki o şeye bazısı gurur der, bazısı kuru bir kibir der, bazısı izzeti nefis der, bazısı da it bokundan bir dirhem sert Allah canını almasın sıracalı amele halinle neye bu kadar tafran diye dalga geçerdi. Ama Hamit, ben devlet memuru olacak adam mıyım, ben devlete el açıp bir ay bekleyecek adam mıyım deyip ameleliğe razı olacak kadar bu duygusunun esiri adamdı. İşte Cemiyet Yenge'nin huy duvarına Hamit tarafından çizilen bu hal zaman zaman kendini gösteriyordu. Evlere temizliğe gitmek istemeyişi de böyle bir şeydi. Kendi evinde her köşeyi mermer gibi tozsuz pürüzsüz hale getirecek kadar temizleyen Cemiyet Yenge başkalarına temizliğe gitmek deyince olmaz diyordu, ben başkasının peşini toplayamam.

Cemiyet Yenge gölgesini gezdirdi bir zaman. Tanıdık, ahbap kim varsa dolaştı. Herkes daldan dala oynuyordu da kimse ne yersin ne içersin demiyordu. Cemiyet Yenge gezdiği evlerden üstüne toz gübür bulaşıyormuş da onları temizlemesi ancak gözyaşıyla olurmuş gibi akşam eve gelince merasime tabi ağladı. Vay dedi vay yalan dünya! Ben ne bilirdim Hamit bir dağ imiş. Ben o dağın gölgesinde gezermişim de haberim yokmuş. Şimdi gölge çekildi üstümden. Ortada kaldım. Ortada kalana yağmur çamur değmez mi? Değer hem nasıl değer... Amma sen de suçlusun burada Hamit. Ben devlete tenezzül etmem dedin. Ayrı durdun. Sanki inşa-

atlarda tenezzülün yok muydu? Yani senin lafın boş bi yerde. Devlete el açmam dedin tamam ama ya sigortan olaydı. Az çok emekli maaşı olaydı. Esas o zaman kimseye tenezzül etmemiş olurduk. Amma seninki izzeti nefis değilmiş. Kuru bir inatmış. Kuru bir kibirmiş. Hamiiit Hamit bari gittiğin yerde inatlaşma. Dediğim dedik olmak yok. Hiç kusura bakmayacaksın. Burada beni ortada koyduğunun günahını sorarlar. Cemiyet ne eder diye düşünmedin, söyle bakalım neden derlerse ne diyeceksin? Hem ağlayıp hem söyledi. Ama yalnız ağladığından onu susturacak kimsesi de olmadığından ağlamak, rahatlamak yerine daha çok deşeledi derdini.

Mezarlık evin hemen yanında olduğundan ve de yapacak başka bir işi olmadığından her sabah Hamit'in mezarına giden Cemiyet Yenge mezarı sulayıp duaya çöktüğü sırada hemen yan tarafa açılan yeni mezarı gördü. Az sonra omuzlar üzerinde cenazeyi getirdiler. Cemiyet Yenge müzeye götürülmüş küçük kızlar gibi iyice seyretti. Hemen gömerler hiç bekletmezler cenazeyi derlerdi de bu kadar mı çabuk olurdu gömmek. Kürek kürek toprakla hemen kapatıldı mezar. Hemen dua ettiler. Hemen mezar sulandı. Ve usul usul gittiler. Onlar gitti gitmesine ama geriye kilidi çözülmüş açık bir kapı bıraktılar sanki. Cemiyet Yenge o kapıdan sızan ışıkla sorular sordu. Ölüsü olan ne yapar? Bir evden cenaze çıksa ne olur? Ölü yıkanacak, helva kavrılacak, millete yemek verilecek, mezar eşilecek. Bütün bunları kim yapacak? Cenazede ne yapacağını bilemeyen cenaze sahiplerine bir akıl veren olacak ve ille de ille cenazeye ağlanacak. Kim yapacak bunca merasimi? Kim ağlayacak o cenazeye? Sorduğu sorular suya damlatılmış mum damlaları gibi şekil şekil bir iş oluşturdu. Para getirecek bir iş, ama ne yapacaktı? Cenazelerde helva yapan kadınları aklına getirdi. Onların şerrinden korktu. İşlerine ortak olursam beni çökertirler diye düşündü. Cenazenin her yerinden biri tutmuş dedi. Helva karayım

desen yok. Yemek çıkarsam desen hemen karşına dikilirler, sen benim ekmeğimle mi oynarsın diyene nasıl laf anlatırsın. Gece boyu cenaze, defin, mezar, mevlit derken aklına cenaze yıkayan Hâlet Hala geldi. Benim bildiğim başkaca da yıkayan yok. Hâlet karısına gitsem mesela, böyleyken böyle, ben de yıkayacağım desem ne buyrulur. Sonra kendine güldü, yıkayacağım ama nasıl? Ölü yıkamak kolay mı? Nefes yok, gözler kaymış, eti çaputlaşmış, haydi buyur bakalım. Gece boyu kendini cesaretlendirdi. Sabah oldu. Hava soğumuş. Yataktan çıkmak istemedi. Aklına kış geldi, kar geldi. Kömür almadan, yakacak olmadan, yiyecek olmadan koca kış ben burada yorganın altında itler gibi ayaklarımı çeke çeke can versem kim bilecek diye düşündü. Gözlerine dolan yaşları sildi. Kendine kızdı ne çok severmişsin ağlamayı dedi. Yorganı hırsla attı. Benim kimseye tenezzülüm yok. Ben Hamit'in karısıyım diyerek giyindi, devlet hastanesi yoluna düştü. O zamanlar hastanede kadın cenazesini yıkayan bir tek Hâlet Hala vardı. Vatandaş onu pek sevmezdi. Çok para isterdi. Hastanenin verdiği maaş şöyle dursun, senden ondan benden kimi bulursa isterdi. İşi bu kadar paraya vurunca kimse sevmezdi onu. Ayrıca çok yaşlanmıştı. Cenazeyi çevirip kaldıramıyor derlerdi. Cemiyet Yenge hastaneye giderken yavaş yavaş hırsı geçti. Ölü yıkamak fikrinden ürktü. Hele gidek dedi. Hastaneye vardı. Hâlet Hala'yı sordu. Morgun olduğu zemin katı gösterdiler ama daha gelmez dediler. Olsun dedi beklerim. Morgun kapısı önünde beklemeye başladı. Bir iki lokma alıp nefsini körlemeden evden çıktığı için açlık kokan nefesini duydu. Bir sokum ekmek alaydım diye düşündü. Bir kamera olsaydı da kendini görseydi. Nasıl bir cesaret derdi. Sen hangi akılların peşine düştün de gelip morgun kapısına kondun. Haydi morgu, ölüyü, cenazeyi göze aldın da peki kafasında kırk tilki dolaşan Hâlet karısıyla iş görmeyi nasıl fikrettin. Ama kamera yok. Kimse kendi hali-

ne seyirci olmadığından bekledi bir zaman. Sonra Hâlet karşıdan göründü. Ne bulursa sırtına geçirmişti. Pazar yerlerindeki esvap tezgâhı gibiydi. Kat kat giyinmiş yürüyen bir lahana diye düşüneceksin. Cemiyet Yenge ayaklandı. Hoşbeş ettiler. Hâlet Hala hem konuşuyor hem yavaş yavaş soyunuyordu. Kollarını zerzavat satan koca herifler gibi sıvadı. Ih tıs ederek bir kovaya su doldurdu. Kocaman süngerleri suya attı. Artık morgun cenaze yıkanan odasındaydılar. Koca bir mermer etrafında kovalar. Sabunlar. Kat kat bezler, havlular. Nasılsın iyisin ben nasılsam sen öylesin. Hal hatır faslının altı boş. Diyecek laf kalmayınca ve de Hâlet kendince kavak ağacına dadanan koca tırtıl cinsi gibi yavaş yavaş işini yaptıkça Cemiyet Yenge sessizlikten sıkıldı. Yavaşça atkısını sıyırdı. Lafı uzatırsa eline diline yapışır kalır diye düşünüp damdan aşağı attı kendini. Derdini anlattı. Etme hala, himmet et. Beni de al yanına. Hâlet anlamadı. Kırçıl kaşlarının arasından baktı. Nereye der gibi. Buraya abla. Senin yanına. Ben de yıkarım cenazeyi. Sana yardımım olur. Çok daraldım. Elimden tutan kimse yok. Halamsın, büyüğümsün, himmet et. Hâlet şaşırmış. Ona göre bu mermer odaya girip de ölüye cenazeye bulaşmaya kimse cesaret edemez. Get kızım, işin mi senin, gül yüzüne yazık edersin. Burayı ne zannettin. Neler gelir şu masaya. Uykuyu, yemeyi unutursun. Ayaktayken çökersin, çökünce kalkamazsın. Korkma bi sen misin başındaki erkeği gömen. Benim de herifim yok, biliyorsun ya işte. Yok, yok olacak iş değil senin söylediğin. Hâlet Hala'yı sıkıntılar bastı. Terledi. Lafları kesinkes yok dese de terlemesi, daralması cesaret verdi Cemiyet Yenge'ye. Daha çok bastırdı. Halamın düşündüğü şeye bak. Hani benim gül yüzüm. Hani hala bak bi. Ben zaten ölmüşüm. Hamit yanında yatıyorum say. Ha bizim ev ha mezarlık. Ben her gün kaç cenaze görürüm bilmez misin? Ölüymüş diriymiş bunlar laf. Şurda masada yatandan ne korkacam. Hala bak, bak

benim nefesime bir bak. Cemiyet Yenge şahbazca kalkıp bir hoh çekti Hâlet Halanın yüzüne. Gördün mü bak. Bu koku sadece Ramazan'da oruç ağızda olur zannetme hala. Bak daha ne deyim, açım diyorum anlasana. Ne yapayım, etimi satıp kötü yola mı düşeyim. Ben o yolun yolcusu olsam sen acımaz mısın bu gelin geldi bana yalvardı. Aç kursağının zehir kokusunu koklattı demez misin? Ama yok, ben aç da ölsem o yolu tutmam. Evde açlıktan ölsem beni getirip şu masaya yatırsalar, bu masaya açlıktan kurumuş halimle gelip yatsam benim cenazeme su dökerken için yanmaz mı? Hâlet Hala kızıl bakır kalaya nasıl alışkınsa her türlü lafa öyle alışkın bir kadın olduğundan, Cemiyet Yenge'nin laflarının ayak dibine dökülmesini seyreder gibiydi. Bu karı arsız olmuş, dedi içinden Cemiyet Yenge. Yok kızım olmaz, bura devletin bir dairesi. Ben kafama göre sen gel, ben git diyemem, benim de hesap verdiğim baş birinci amirler var, olmaz dediysek keyfime demedim, müdür var diyorum anlasana be hey kızım. Cemiyet Yenge birinci raundu kaybetmek üzere olduğunu anlayıp küpelerini çıkardı. Bak bunları sana veririm diyerek gösterdi. Hâlet Hala küpelere baktı. Kızdı. Mesele değişiyordu. Artık acınıp, merhamet edilip yanına çırak alınacak gelin gitmiş, yerine biraz rüşvet biraz hava parası teklif eden uyanık bir gelin gelmişti. Hâlet artık yerini sağlamlaştırmış torpilli müdürler gibiydi. Onlar kulağına yakışır güzel kızım, olmaz deyince orada duracaksın. Cemiyet Yenge gece boyunca hesap ettiği her delikten ısırılınca hırslandı. Hâlet kayalardan bir kaya çıkmıştı. Genzine biriken balgamı hark diye çekti, son bir nefesle bir daha yüklendi ama bu sefer başka yerden bir yüklenmeydi. Hala bizim ev mezarlığın dibinde ya. Ben her cenazede duyarım. Vatandaş der ki acep Hâlet Hala'mız iyice yıkadı, arıttı mı cenazemizi? Kollarında derman kaldı mı acep derler. Yaşlanmıştır. Bu halde cenazeler cenabet gider derler. Ben yok de-

rim, daha halamız da çok iş var, siz merak etmeyin. Amma canım halam milletin ağzını nasıl büzeceksin. Hastanenin en baş birinci müdürü varmış onun yanına çıkıp halamızı artık evinde görmektir dileriz. Hamdolsun kocasından aylığı vardır. Aman müdür bey cenaze işi mühim, herkesin anası bacısı öte tarafta karşısına çıksa da benim suçum neydi de sen yarım buçuk yıkattın beni diye oğlunun kocasının yakasına yapışsa ne olur diye konuşurlar, hala gayrısını sen bilin. Hâlet Hala baktı ki Cemiyet lafın başını te nerelerden kanatıyor. Bir laf çıksa da Hâlet cenazeleri bazlama gibi iki çevirip gönderiyormuş, yıkama yokmuş, cenazemiz belki de cenabet gidiyor deseler ne olur? Hâlet Hala içinden vay yavrum Cemiyet sen yetişmişsin. Hem de tam kıvamında kızarmış kavrulmuşsun. Bunlar nasıl laflar dedi. Ve hak verdi iki lafın bir büyü yerine geçip onu perişan edeceğini. Bırak cenaze yıkatmayı millet taşa tutar ulan, Hâlet milletin dirisini para para diye didikledin, ölüsünü alambaz edip kefenledin fışkı derler. Hâlet düşündükçe tere battı, su içinde kaldı. Eh dedi gel öyleyse. Cemiyet geriye yaslandı, huf dedi. Hamit Efendi gideli beri ilk defa derinden bir huf çekti.

Önde Hâlet Hala, arkada Cemiyet Yenge gasilhaneye girdiler. Cemiyet Yenge anladı ki cenaze olan her yerde mermer oluyor. Mermerin üzerinde bir cenaze var. Tortop olmuş bir ihtiyarı yıkayacaklardı. Cemiyet Yenge korkarım korkmasına ya, alışırım diyordu. Cenazeyi yıkamaya başladı Hâlet Hala. Her bir hareketini kaydeden Cemiyet Yenge cenazenin yüzüne bakmamaya gayret ediyordu. Gasilhane soğuktu ama hem sıcak su hem Hâlet Hala'nın tepesinden çıkan buhar ile bir parça ısınmıştı. Sıcak su dökerek cenazenin bükülüp kalmış kolunu açtılar. Hâlet Hala cenaze sahiplerine kızdı. Milletin ölüsünden, dirisinden haberi yok. Belli ki ölmüş işte, elini ayağını düzeltsen. Açık kalmış gözünü kapatsan. Şimdi burada uğraş dur. Sen sıcak su döker açarsın,

sonra geri büzüşecek. Tanır mısın diye cenazenin kafasını gösterince, Cemiyet Yenge yüzüne bakmak zorunda kaldı. Cenaze yüzü anlatılmaz ama Cemiyet Yenge dikkatli bakınca tanıdı. Uzak mahalleden de olsa tanırdı kadını. Oğlu kızı, kimi kimsesi var mı, yok mu hatırlayamadı. Ama mermer üstünde sabit kalmış kadını tanıyınca artık daha zorlanmaya başladı. Hâlet Hala'yı seyrettikçe, içinde külçe olup ağırlaşan bir şeyler hissetti. Midesi bulandı. Ama kendine kızdı, kusmak değil ya ikiye de bölünsen bırakıp gitmek yok Cemiyet dedi. Sonra hırsla, kızgınlıkla elinden geleni yaptı, döne döne yıkadılar cenazeyi. İşleri bitti. Ellerini yıkadılar. Nasıl olsa sabun, su, köpük çoktu. Sabunları gösterdi Hâlet, sabun götür eve dedi. Yok dedi Cemiyet Yenge. Gasilhaneden eve bir tek kendisi gitsin, gerisi ne varsa hepsi burada kalsın istedi. Yine Hâlet Hala önde, Cemiyet arkada çıktılar. Cenaze sahipleri gelip teslim aldılar cenazeyi. O sırada yakınları akrabaları arasında Cemiyet Yenge'yi tanıyanlar oldu. Ölüm acısı arasında laf çevirmeyi ihmal etmeyenler hayırdır sen de cenaze mi yıkarsın dediler. Cemiyet Yenge o zaman anladı ki bu iş bir ceket imiş ve ceketi bir kere giydin mi artık çıkarmak yoktur. Artık sen de gassal oldun, cenaze yıkarsın. He dedi, he ben de yıkarım ya...

İlk cenazeden sonra eve gelir gelmez odun vurup ateş yakmak istedi. Banyoya girince burnuna gelen banyo sabunu kokusundan tiksindi. Hâlet Hala'nın köpürte köpürte her yere kokusunu bulaştırdığı banyo sabunu kokusundan ikrah etti. Yıkanırsa sanki morga girecek. Girmesi mesele değil. Yıkandıkça sanki ölecek. Gerisingeri çekildi. Banyo kapısını kapattı. Saatlerdir bir şey yemediği geldi aklına. Kendini yokladı. Canı hiçbir şey istemiyordu da belki biraz ekmek peynir alırdı. Yanında çay olaydı dedi. Ama evde çay yoktu. Duru su ile peynir ekmek yemek istedi. Ama daha ilk lokmada gasilhanede mermer üstünde yatan kadın geldi ak-

lına. Tutamadı kendini, midesi bulandı, mutfağa zor koştu. İçinde ne varsa çıkarınca anladı ki bu iş kolay olmayacak. Usul usul yorganın altına girdi.

Midesi bulansa da, hastane yokuşu zor gelse de alıştı Cemiyet Yenge. Cenaze de senin benim gibi bir insan diye düşünürse işler karışıyordu. Ama cenaze cansız bir et derse, odun gibi devrilmiş yatan bir şey derse o zaman hiç bulanmadan yıkıyordu cenazeleri. Hâlet Hala'ya verilen bahşişlerden az çok damlamaya başlamıştı. Hala verdiği paranın yanına bir de nasihat verdi. "Aman gelin sen bilin ya, alıp satma işini evine, sokağına uzak bir bakkaldan yap. Şimdi millet laf söz eder. Nerden efendim bu paralar der. Dul bir kadın böyle parayı nerden bulabilirmiş der. Eşşek dölleri cenaze yıkıyoruz burda. Onların yüzüne bakmadıkları analarının, babalarının pisliğini elimizle temizliyoruz da alıyoruz üç kuruşu. Milletimiz bunu bilmez mi, bilir de işine gelmez. İster ki sen dul başınla onların kapısına muhtaç ol. Hoşt gidi köpekler sizi. Al gelinim şunu. Kendine tatlı bi şeyler al. Tatlı yemeden nasıl olurmuş? Yemen ecik zayıf senin. Şurda yatanlar gibi solmuş da beyaza dönmüş yüzün. Helva al mesela..." Cemiyet yenge eve uzak bir bakkaldan çay şeker, peynir zeytin aldı. Tam çıkıyordu ki rafta tahin helvası gördü, aldı bir paket. Yol boyunca düşündü. Hamit helvayı çok yerdi. "Helva amele kısmına bildiğin ilaç gibidir. Neden dersen, bu mübareğin içine ne koyarlarsa fücut onu hemen alırmış da en yarayışlı bir yerlerine yetiştirirmiş." "Eh vücudum yetiştirsin bakalım benim en yarayışlı yerim nereyse," dedi, gülümsedi Cemiyet Yenge.

Yavaş yavaş cenazeye, mezara alıştıkça anlıyordu ki yıkama, defin, mevlüt hepsi az çok parayla olan işlerdi. Düğün gibi her adımında para harcıyordu cenaze sahipleri. Mezar eşen ameleye, mezarı sulayan çocuğa, imama, helvacıya, şekerciye para vermek gerekiyordu. Herkes ağzını açmış bekli-

yordu sanki. Günlerden bir gün tanıdık bir cenazeyi yıkadılar. Yıkama işi bitince Cemiyet Yenge tanıdıktır diyerek cenaze evine gitti. Cenaze evi kendi dumanına tav olmuş ateşler gibi koygun koygun yanıyordu sanki. Sallana sallana diyeşet okuyup ağıt yakan kadınların yanına oturdu Cemiyet Yenge. Kadınlar cenazenin adını sanını öğrenmişler, eze eze ağlıyorlar söylüyorlardı. "Murat alamadın yavrularını geride kime kodun, oğlun öksüz, kızın yetim, yuvan ıssız sen neredesin..." Diyeşet okuyan kadınlar, hemen hemen hep aynı yere ateş eden avcılar gibi cenazeye gelenleri yumuşak yerlerinden avlıyordu. Sağa sola sallanarak hem ağlıyor hem söylüyorlardı. Bazısının ağlaması makamlı sanatlı, bazısının ki hoyrat yel gibiydi. Ağlama sızlama kısmı hemen hemen aynıydı ama gerçek sanatları sözlerdeydi. Evlat öldüyse ana babayı dalları kuruyup kalmış ağaçlar gibi anlatıyorlardı. Gelin ölmüş de geride erkek kalmışsa, kefen beyaz gelinlik beyaz diye tutturuyor dilim dilim kesiyorlardı acıyı. Dedelerden, ebelerden ölen olmuşsa, aha şu torunları kim sevecek, dede gölgesinden, ebe nefesinden mahrum, ortada kaldı yavrular diyorlardı. Cemiyet Yenge diyeşet okuyanları kasete kayder gibi dikkatlice dinledi. O günden sonra şiir ezberleyen küçük çocuklar gibi kendi kendine diyeşet okumaya başladı. Bir cenaze, beş cenaze derken diyeşet okuyanların şifresini eksiksiz çözmüştü. Nasıl sallanacak, nasıl yarı ağlamaklı konuşacak evde ayna karşısında temrin etti bir zaman. Para için ağlamak da bir sanattı. İçinden gelmeyince insan çok zor ağlıyordu.

İlk diyeşet okuduğunda kimse ondan bir şey beklemiyordu ama usul usul okumaya başladı. Diyeşetçi kadınlar ses çıkarmadılar tabi ama inceden inceden nasıl okur diye süzdüler. Cemiyet Yenge gözü kapalı, başta tedirgin ama sonra ritmik bir şekilde sallanmaya başladı. Evde ezberlediklerini okudu. Okudukça açıldı, açıldıkça ağladı. Diyeşet oku-

yanlar başta ecik dikleşmiş sallanmayı durdurmuşlardı ama baktılar ki Cemiyet Yenge'nin diyeşetinde her şey tastamam yerindedir, ses çıkarmadılar. Cemiyet Yenge ilk sözlüsünden yüz almıştı. İçinden ecik daha ağlayaydım daha mı iyi olurdu diye vesveselense de hoşuna gitti kendi ağladığı, söylediği...

Artık cenaze yıkayan, diyeşet okuyan Cemiyet Yenge cenaze işinde stajını tamamlamıştı. Cenaze evlerinde akıl soranlara bilmiş bilmiş akıllar veriyordu. Helva için ne kadar un şeker lazım. Gelenlere dağıtılacak lokum nerden alınırsa güzel olur, iyice süner. Nerenin kefen bezi hem ucuz hem güzeldir...

Günler geçtikçe sırtına bit düşmüş askerler gibi kımıl kımıl bir huzursuzluk yaşamaya başladı. Diyeşet okuyan diğer kadınlar bir kuyu kazarlar da içine Cemiyet'i düşürürlerse... Bunların ekmeğine ortak oldum. Ya bir kıskançlık olursa, ya bir iftira olursa... Cemiyet Yenge aklına sinmiş sorularla düşündü. Sonra aklına yine kocası Hamit'ten bir cümle geldi cevap tahtına oturdu. "Yiyen el çekinir. Yiyen ağız utanır." Bu cümleyi aldı kendine kanun etti Cemiyet Yenge. Sonra ilk cenazede diyeşetçi kadınlara dedi ki haydi buyrun bize gidek de aç karnımızı doyurak. Kadınlar ne bilek, nasıl olur acep deseler de usul usul geldiler. Cemiyet'in mağaradan hallice hanesine girdiler. Cemiyet bol etli Kürt pilavını getirdi. Yanına bahçeden domates, biber, zeytinyağlı bir salata yaptı ki kadınlar, "Pilav neyse güzel olmuş da anam bu salata nasıl bir şey? Büyülü mü, çizili mi?" diyerek kaşık kaşık yuttular ne buldularsa. Sofrayı temizlediler. Şapır şupur yalanarak geriye yaslanan kadınlar. "Eh," dediler "gözümüzün önü ışıdı." Sonra Cemiyet'in evine baktılar. "Ev diye bir kovuğa sığınmış bu avrat," dediler. Acıdılar. "Kocası da yok," dediler. "Bi tek diyeşet okur, cenaze yıkar. Yazıktır." dediler. Onlar yazıklanarak baktıkça Cemiyet'in hoşuna git-

ti. Ve merhametin gölgesinde kadrosunu aldı Cemiyet Yenge. Artık bu kadınların içinde bir yeri, cenaze evlerinde bir köşesi vardı. Ama kadınlar cenaze sonunda yemek işini âdet ettiler. Cemiyet'in evi diyeşet okuyan kadınlara bir durak olmuştu. Yemek yerken milleti çekiştirirlerdi. Kimin cenazesi güzelce kaldırılmış. Kim âdet, töre bilmeden patates gömer gibi gömüp gelmiş anasını, babasını. Kimin helvasında yağ izi yokmuş. Kimin evinin mobilyası eskimiş de pamukları ortaya çıkmış. Cemiyet kadınlardan ikrah etmeye başladı. Midesi kalktı. "Yuf olsun size!" dedi. "Etinizi, götünüzü gören de essah bir adam beller. Gittiğiniz ev size çeyiz mi düzecek? Orası cenaze evi değil mi? Cenazeye hata kusur aramaya mı gidiyonuz be hey avratlar." diyecekti. Sonra düşündü ki bunların şerri, dipsiz bir kuyu. Ben içine düşersem çıkamam. Nasıl bilirlerse öyle etsinler.

Diyeşetçi kadınlar, gittikleri cenazelerde bir bahaneyle tuvalete, lavaboya gider, evi inceler, dedikodularına malzeme devşirirlerdi. Mesela evler temiz mi? Perdeler kirden kararmış da evin içi bulutlanmış mı? Mutfak asker karavanası pişen küflü yerler gibi mi? Yoksa mermer gibi, süt gibi temiz mi? Kadınlar böyle kırık dökük laf toplar, sonra bir zaman türkü eder söylerlerdi. Ama Cemiyet Yenge gittiği evde nereyi gösterirlerse orada oturdu. Hiç yerinden kalkmadı. Nereye gittiyse bir gözünü yumdu. Kusur gördüyse bilmedi. Bildiyse söylemedi. Onun elsiz, dilsiz hali milletin hoşuna gitti. Ve millet birbirine at yarışı tüyosu verir gibi Cemiyet'i tavsiye etti. "Evin, cenazenin sırrı sende kalır, mahremin ortalığa saçılmaz," dediler. "Cemiyet'in hem işi hem huyu temizdir," dediler. Onlar böyle dedikçe Cemiyet'in adı bilinir, huyu sevilir oldu. Diyeşetçi kadınlar etli pilav yemeye yine geldiler. Pilav yedikçe "Oh şükür!" dediler ama içlerinde topak topak Cemiyet kini biriktirdiler. "Anam bu karıda ne varsa ille de Cemiyet yıkasın cenazemizi, aman Ce-

miyet yansın, ağlasın cenazemize der bütün millet. Neyse sıtarası, afrası, tafrası bu Cemiyet'in..." dediler.

O günlerde aklına bir şey geldi Cemiyet Yenge'nin. "Diyeşet okuruz tamam da bir de ilahi etsek nasıl olur?" dedi. İlahi söyleyip, mevlit okumak için sağa sola danıştı. Aklı yetik hocalara sordu. Onlar dediler ki vallaha sen bilin ya Cemiyet gassal oldun, cenazeleri evirip çevirdin, bir güzel yudun yıkadın, boydan boya abdest aldırdın tamam. Ama bizi dinlersen, mevlit okuyup, ilahi edeyim der zor edersen sen hoca mısın derler? Milletin demesi neyse de müftülük seni perişan eder. Bizi dinle bu işe girme. Cenazeni yıka işine bak. Tıngırda gitsin. Cemiyet Yenge, müftülük deyince korktu. Müftü dedikleri adamı görmüştü. Gölgesi ağır, kaşlı, bıyıklı bir koca herif. "Bu herifi kendime düşman edersem beni ezerler. Devlet dediğin bir kamyon, ben bir cücük olur altında kalırsam ne olur halim?" dedi. Karışmadı hiç.

Cemiyet Yenge'nin ismi böyle duyuldukça bazı kadınlar, kızlar evine gelip kuluç kalktı, karnım ağrıyor, midemde bi yangı var diye otlar, ilaçlar istediler. Ecik dua etsen, okusan üflesen diyenler bile vardı. Cemiyet Yenge önce işin ciddiyetini kavrayamadı. Daha evvelden duyduğu, ortalıkta dolaşan laflardan aklında kalan reçeteleri söyledi millete. "Herhal şu ot midendeki yangıyı alır. Felancadan duydum bu tohum bala karıştırıp yenirse iyi oluyormuş," dedi. Şifa için gelen giden artıyordu. Ama günlerden bir gün komşu kızı duvara dayandı. "Cemiyet Yenge ben ölecem herhal, sen dedin ben kiraz çekirdeğini ezdim de suya karıştırıp içtiydim. Aha şimdi karnıma bağırsağıma boru sokuyorlar sanki. Etme, bana bir medet," dedi. Cemiyet Yenge bir kocası öldüğü gün, bir de komşu kızı medet diye kapısına geldiği gün öyle terledi. Ter değil sanki bir buzlu suyu akıttılar sırtından aşağı. "Aman kızım sus," deyip içeri aldı. Taksici Şeker Tacettin'i çağırdı. Hemen hastaneye yetiştiler. İğne, ilaç, se-

rum, film derken kız dirildi. Cemiyet Yenge hastanede kızın başından hiç ayrılmadı. Aman şu kıza bir şey olmadan bir çıksaydık diye kıvrandı. Kızın karın ağrısı geçip de gözleri ışıyınca haydi gidek deyip kızı çıkardı. Kızın ilaçlarını aldı. Sonra paraya kıyıp pirzola aldı. "Bunları ye, kendine gel," dedi. Kızı evine götürüp bıraktı. Sonra dermansız düştü eve. "Vay," dedi, "Vay ben ne diyom. Bu kız öleydi. Beni ondan evvel gömerlerdi." O gün diz çöküp yemin etti. Kendine kızdı, "Bi daha kim neresini beğenmiyorsa doktora gidip göstersin." Ot, çöp kaynatıp ilaç vermeye o gün son verdi. Gelip giden oldu ya. "Yok," dedi, "ben anlamam kızım, yavrum ben yarım doktor bile değilim. Kalmış ki yarım doktor candan eder denilmiş. Aha hastane yokuşun başında. Erinme, var git doktora anlat derdini. İyi olunca da yanıma gel sana etli pilav edeyim, beraber kaşıklıyak."

Cemiyet Yenge yok dedikçe kıymetli oldu. "Mevlit, ilahi okumaz. Hastaya, dertliye karışmaz. Sadece cenaze yıkar, diyeşet okur," dediler. Her işe atılsa bu kadar olmazdı. Bu durum Cemiyet Yenge'nin de hoşuna gidiyordu. "Millet az iş yapanın, amma hep o işi yapanın yakasını bırakırmış. Bu essah bir laf," dedi. Yavaş yavaş üstündeki bakışlar çekildi. Başka laflar peşine düştü milletin kör hırsı, azgın nefsi, zehirli dili.

Ama çok sürmedi. Bela baran oldu yağdı Cemiyet Yenge'nin üstüne. Belanın adı Feramuz'dur. Bu adam, cenazelerde ortalığın işini yapan, çay demleyip taziyeye gelenlere servis eden, cenaze evinin yiyecek, içecek işini yapıp helvayı dağıtan bir adamdır. Cemiyet Yenge Feramuz'u ne bilsin, cenaze evinde dambul dumbul dolaşan bir herifti ona göre. Ama Feramuz topaklanmış böcek gibi yuvarlana yuvarlana geldi, Cemiyet Yenge'nin hayatına düştü sanki. Dediler ki Cemiyet'in Feramuz'la aralarında bir işler varmış. Eh ikisi de yalnız. Birinin kocası öldü. Ötekinin karısı attı gitti, ko-

caya kaçtı. Cemiyet ile Feramuz'un arkasından çekiştirenler ölü etini doğramışlar sofralarına, akşam oturmalarına, çörek, börek günlerine. Cemiyet Yenge en çok laftan dedikodudan korkardı, korktuğu başına geldi. Feramuz odun olmuş yakmıştı laf, söz ateşini. Bir gün diyeşetçi kadınlar birer katil olup Cemiyet Yenge'yi vurmaya başladılar en zayıf yerinden "Belki senin de gönlün vardır anam... Feramuz Efendi de işçimandır amma yalnızdır garip... Hem dermiş ki ben kim, Cemiyet kim, bana öyle bir nimet verirse Mevlam başımda taşımam da ne ederim dermiş yaaa... Dertli anam bu herif, derdi olmayan böyle yangılı konuşur mu? Yananı Allah görür demişler, gurban olduğum Rabbim görür de Cemiyet de görür mü acep? Yalnızlık zor anam, kendin bilin ya Feramuz da seni ister belli... Bu işte gönlün yoksa Feramuz'la oynama bari, gariptir..." Cemiyet Yenge ne söyleyeceğini bilemedi. Cenaze evinde duramadı koşa koşa eve geldi. Sırtındaki atkıyı çıkardı attı bir kenara. Yorulduğundan değil sinirinden nefes nefeseydi. Yanmamış sobanın dibine çöktü. Soğuk evde, minder üstünde ağladı ağladı bir zaman. Bitkin düşüp bir köşeye sızana kadar yedi bitirdi kendini.

Yine cenazelere gitti. Diyeşet okudu, ağladı ama bu sefer başkasının ölüsüne değil, kendi derdine ağladı. Sanki karşısında bütün bir Yozgat vardı. Ben ne ettim size dedi. Karnım doysun diye ölünüzü yıkamadım mı? Siz cenazenin yüzüne bakamazken ben her türlü pisliğini avuç avuç temizlemedim mi? Ne için bana bu oyunu ettiniz? Ben nerden bilirim elin herifini de bana yazdınız?

Cenaze evlerinin fısıltılarından korkar oldu. Her hareketine bin laf yakıştıranlardan tiksindi. Evden çıkmadı bir zaman. Vesveselendi, korktu, dışarı çıksa sanki Feramuz bir köşede onu bekleyecek, millet görecek, iyice rezil olacaktı. Evde kaldığı zamanda mezarlığa, Hamit'in kabrine doğru konuştu. Konuştuğu sitem, konuştuğu kırgınlık, konuştuğu

dipten doruğa dert idi. "Sen orada öylece yat. Seyret bakalım Cemiyet ne eder? Ne yapar? Her lafı bilirdin. Her bir işe aklın yeterdi. Sikortan olsaydı mesela. Sen gidince bu eve para yağmasa da damlasaydı. Karnım doyacak kadar. Soba yanacak kadar olsa yeterdi. Şimdi bak ölü yıkamaya bile razı oldum ama millet utanmadan arlanmadan bana ırz namus hikâyesi diziyorlar."

Ne Hamit yattığı yerden Cemiyet'in söylediklerini duydu, ne de millet dedikodudan vazgeçti.

Bir gün yokuş yukarı aheste aheste adım sayarken biri yanına geldi. Usulca sokuldu koluna, Cemiyet Yenge sıçradı. Korkma kız benim diyen kadın, Cemiyet'i iyi tanıyan bir ahbabı idi. Adı Şerife olan kadın, dertleşip rahatlatmak yerine akıl verip yarayı daha çok kanattı. "Kız ne üzülürsün. Feramuz'la adını kim çıkardıysa çıkarmış. Saatin zembereği boşalmış artık, düzen tutmaz. Hem Feramuz'un ağzının yatımını dinlemişler. Cemiyet ile olursa hem ne güzel olur birbirimize bakarız diyormuş." Cemiyet Yenge gebelik bulantısı nedir bilmezdi ama Feramuz meselesi onu gebeler kadar bulandırdı. Rengi sarardı. Ve çok sinirlendi. Şerife'yi kolundan tutup çıkardı. "Senin saçını başını yolarım. Her işin bitti de bana koca bulmak mı kaldı?" Şerife daha evvel bin kere kovulmuş gibi alışkın sırıttı. "Ne var anam, ateşin alafın kime? Biz de sen yalnız yatma, yalnız yatıp da kötü düş görme, başında herifin olsun deriz. Belki aklında başkası var da Feramuz'u istemezsin. Olur, o da olur anlarım da vallaha ayıp, biz el miyiz?" Cemiyet Yenge hırsından tosulayarak yoluna gitti. O giderken Şerife sanki herkesin elçiliğini ona vermişler gibi vazifesini yapmış olarak sırıtıyordu.

Cemiyet Yenge, Feramuz lafı çıkalı cenazeleri hırsla yıkıyordu. Sanki önüne gelen naaşlar fazla değil bir gün önce onu çekiştirmişler de sonra Azrail gelip canlarını almışlar gibi hırslıydı. Hem su döküyor hem konuşuyordu. "Burada

böyle ağzınız, diliniz tutulmuş yatarsınız. Evlerinizde işiniz gücünüz dedikodu, ben bilmem mi?" Cenazeleri yıkarken kefeni düzgün sarmak isterdi. Her yeri temiz olsun isterdi. Bazı cenazeyi iyi yıkamazlar, kefen bezi toprağa değmeden kirlenir, öyle olmasın isterdi. Ama şimdi Yozgat'tan gelen her cenaze ona başka görünüyordu. Feramuz bir damla zehir olmuş da Cemiyet Yenge'nin suyuna damlamıştı. Artık Cemiyet Yenge suyu zehirlenmiş bir göl gibi uzakta, sessiz ama bir damlası adamı telef edecek bir Cemiyet idi. Eskisi kadar diyeşet okumaya çağıran olmuyordu. Sadece hastaneye çağırıyorlar, cenaze yıkatıyorlardı. Cemiyet Yenge anlıyordu ki Feramuz lafını duyan Yozgatlı, cenaze evine onu istemiyordu.

Korkmaya başladı. Bugün cenaze evine istemeyenler, yarın hastanedeki işini de bozarlar diye endişe içindeydi. Artık Cemiyet Yenge'nin derdi, tasası, sessiz ahu figanı nerelere ulaştıysa Hızır gibi bacısı ve yeğeni geldiler. Kul kula sebep imiş. Bacısı ile hoşbeş altı boş konuştuktan sonra, lafın ucu geldi Feramuz'a dayandı. Cemiyet Yenge durumunu bir bir anlattı. Hem bacısı, hem yeğeni dinlediler. Yeğeni dedi ki teyze sen cenaze yıkamaya razı olduktan sonra sana iş mi yok? Sen dur bakalım diyerek sağa sola telefon açtı. En sonunda dedi ki teyze Ankara'da bir kocaman hastane vardır. Adı İbni Sina'dır. Oranın kantinine mal veren benim arkadaşımdır. Ona dedim ki böyle böyle, benim teyzem var. O da hastane müdürüyle konuşacak bize haber edecek. Eğer orada işin olursa, çal kibriti yansın bura. Gelirsin Ankara'ya işin düzenin tamam olur. Hastanede yatma kalkma işini bana bırak. Sana sıcak bir oda ayarlarız olur biter her işimiz...

O gece Ankara planı sayesinde rahat bir nefes aldı Cemiyet Yenge. Bacısı ve yeğeni ile etli pilavlı, çaylı çorbalı yediler içtiler, gülüştüler bir zaman.

Bacısı yeğeni gitti. Bizden haber bekle dediler. Cemiyet Yenge hızlı olan her şeyden ürperdiği gibi hemencecik olan

bu Ankara meselesini de yavaş yavaş düşündükçe delikler buldu. Her delikten bir soru başını çıkardı, "Ankara'ya gidersem bu ev ne olacak? Kiraya versem kim kiralayacak. Buraya oturan ancak benim gibi yok yoksul olacak. Ee onlar bana kira verir mi, vermez mi? Bi de onlarla uğraş. Hem Ankara'da, hastanede kalmak nasıl bir iş? Nereye kadar kalınır ki hastanede? Bu olacak bir iş değil. Ankara'da ev açıp düzen kursam hangi parayla yapacağım? Hem ne zamana kadar ölü yıkanacak? Sonunda Hâlet karısı gibi morglarda çürümek de var." Kurdu, döktü, saydı, sıraladı ama işin bir çıkar yolunu bulamadı. Ankara yoluna kar oldu yağdı sorular. Aradan birkaç gün geçti, Ankara'dan cevap gelmemişti henüz. Cemiyet Yenge hastaneden çıkmış evine gelirken yolda Taksici Şeker Tacettin'i gördü. Nasıl efendi bir adam. İşi taksicilik, ona rızık kapısı buradan açılmış ama omzu geniş, ceketi ağır, herif dedikçe herif biri şu Tacettin. Hem de bekâr. Daha doğrusu dul. Hanımı ölmüş. Cenazeyi Cemiyet Yenge yıkamış, biliyor kadını. Geride iki oğlan var ama evli evine yolcu yoluna gitmiş. Evlenmişler. Biri Kayseri'de polis, diğeri Urfa'da öğretmen. Bunları düşündüğüne utandı Cemiyet Yenge. "Ama daralmışım ben. Elimden tutan yok. Kocam mezarda yatıyor. Bacım Ankara'ya gel, hastanede kal diyor. Ortada kaldım ben. Hem de düşünürüm Tacettin'i. Beni kemikli, kıllı Feramuz'a yazanlara inat düşünürüm," dedi. O gece kendine cesaret verdi. Sabah olsun hayrolsun dedi. Hatta bir ara uyudu güzelce. Sabah oldu. Karnını doyurdu. Sonra dışarı çıktı. Aheste aheste yolu geçip mezarlığa girdi. Hamit'in mezarı başına diz çöktü. Bildiği dualardan okudu. Sonra Hamit karşısındaymış gibi konuştu. "Hamit Efendi ben gidiyorum. Senin adını buraya kadar taşıdım. Hamit'in dul bıraktığı Cemiyet artık yoruldu. Yorulmak ne kelime, artık yıkıldım. Burada halim böylece malum. Öte tarafta da vay efendim neden böyle oldu bu işler dersen, eh benim de

sana diyecek iki çift lafım olur elbet. Haydi, bana müsaade olsun." Hamit ne kadar sessizse Cemiyet Yenge de o kadar sakindi. Karar vermiş ya o sebepten her adımı yerinde atarak geze geze Şeker Tacettin'in durağına vardı. "Beni," dedi, "hastaneye bıraksan Tacettin Efendi." Tacettin başına gelecekten habersiz bismillah deyip çevirdi kontağı. Şimdi ne olacak? Yakıt motora haydi diyecek. Motor alaflanacak. Araba hareket edecek. Bunlar işin hikâyesi, esasen kontak çevrilince Cemiyet'in şeker şerbet sözleri işaret alıp döküldüler sarı taksinin içine. Araba hastane yoluna gitti. Ama hastanede durmadı. Devam etti. Gezdi gezdirdi bir zaman. Cemiyet diyordu ki benim baş beraberim Hamit yok. Senin hanımın iyice bir kadındı ama buraya kadarmış vadesi. Şimdi ben sana en zor bir işi teklif ediyorum. Bak ben kendim teklif ediyorum. Neden dersen, ben aç kaldım, bir bardak çay gözümde tüttü, sobasız evde kendi soluğumun sıcağıyla ısındım hiçbiri bana dokunmadı. Ama sen de duymuşsundur bana ırz namus meselesi çıkardılar. Ben adımı orta yerde sakız ettirmem. Şimdi sana bir emanet getirdim. Bu emanetin adı Cemiyet'tir. Bu emaneti al. Bugüne kadar yere düşürmediğim adımı bundan sonra sen taşı. Sen yere düşürme. Sen benim önüme perde ol. Ben bir adım gerinde durmaya razıyım. Yeter ki ırz köşkünün camını taşlamasınlar. Başımda dur. Gölgen gölgem olsun. Ne kadar ömrüm varsa seninle, senin ne kadar ömrün varsa benimle olsun. Amma bana şimdi cevap ver. "He," dersen buradan çıkıp nikâh için yola düşek. Yok dersen beni hastaneye bırak. Bu lafları unut. Ben hastanede cenazemi yıkayıp yoluma devam edeyim. Nerde yıkılır düşersem oraya kadar gideyim. Şimdi söyle he mi, yok mu?

Şeker Tacettin bu kadar lafı filmlerde duysa, ulan hakikatli bir kadınmış der hayran olurdu ama şimdi taksisinin içine saçılmış laflar karşısında dondu kaldı. Kafasını kaldırdı baktı ki Cemiyet'in ala çakır gözleri bir cevap bekler. Bu gözler

he denilirse bir tarafa, yok denilirse başka bir tarafa gidecek bir kadının kim bilir kaç gecede toparladığı cesaretin ışığıyla yanıyor. Düşündü. "Niye yok deyim?" dedi. "Evde oğlum, kızım aç mı kalacak? Ben bir başına garibim. İpimle kuşağım..." Sonra, "Ya anlaşamazsan," dedi içinden bir ses. Olsun dedi yalnızlık kadar zor olursa anlaşamamak dayanırım. Yalnızlığın yükünden daha ağırsa evdeki huzursuzluk, onu da o zaman düşünürüm. "He," dedi, "he Cemiyet Hanım benden sana bir kocaman he." Tacettin dar bir nefesi boşaltır gibi, sabahın seherinde pencereyi açıp serin yele kavuşmak gibi "he," dedi. Cemiyet Yenge'nin bulutları dağıldı, yüzü ışıldadı. "Yalnız iki şartım var," dedi. Biri ben artık cenaze yıkamam, diyeşet okumam. "Tamam," dedi Tacettin. Biri de senin evinde duralım, benim evi bir garibe verelim otursun. Aylık nevalesini biz alalım. Çay şeker ekmek için yola düşmesin. Ha bir de helva alalım, helva iyi olur. "Tamam," dedi Tacettin, "Sen ne diyorsan tamam." Taksi hızla geçti hastanenin önünden. Cemiyet Yenge son kez baktı morgun olduğu yere doğru.